

MEDUSA

**Priručnik za radnike i radnice s
mladima o online rodno
uvjetovanom nasilju**

Sufinancira
Europska unija

Informacije o isporučivom rezultatu

Broj ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava	KA220-YOU-000099917
Akronim projekta	MEDUSA
Naziv projekta	Osnaživanje mladih i osoba koje rade s mladima za prepoznavanje i reagiranje na nasilje na internetu kroz prevladavanje rodni stereotipa
Vremenski okvir i trajanje projekta	1. 4. 2023.-30.9.2025.
WP (Radni paket)	WP4: Pregled i analiza postojećeg stanja, izrada metodologije za evaluaciju, planiranje validacije i priprema sadržaja
Isporučivi rezultat	Priručnik za radnike i radnice s mladima o online rodno uvjetovanom nasilju
Status	Završna verzija
Odgovorna organizacija za isporuku	Mladinska Mreža Mama
Razina diseminacije	Javna
Rok za dostavu	Lipanj 2025.
Datum predaje	Lipanj 2025.

Koordinator projekta

Organizacija	Inštitut za proučavanje enakosti spolov Maribor (IPES)
Email	info@ipes-si.org
Poštanska adresa	Glavni trg 17, 2000 Maribor, Slovenija

O projektu

MEDUSA – Osnaživanje mladih i radnika_ca s mladima za prepoznavanje i reagiranje na online nasilje kroz razbijanje rodni stereotipa svojim aktivnostima nastoji doprinijeti izgradnji i provedbi integriranog pristupa za prepoznavanje, prevenciju i informirano reagiranje na rodno uvjetovano nasilje i uznemiravanje na internetu među mladima. Temeljen na načelu ravnopravnosti spolova, MEDUSA je u svojoj srži usmjerena na promicanje **uključivosti** i **raznolikosti** među **mladima** i **radnicima_ama s mladima**, kroz niz aktivnosti **podizanja svijesti**, **edukacije** i drugih **preventivnih mjera**, čime se ujedno jača i međunarodna dimenzija osviještenosti o problemu online nasilja. Iz središta presjeka navedenih prioriteta proizašla je projektna ideja koja, s jedne strane, omogućuje dugoročnu promjenu ponašanja i razmišljanja mladih, a s druge strane, odmah pruža preporuke osobama koje rade s mladima za učinkovito djelovanje u području prepoznavanja i prevencije rodno uvjetovanog nasilja i uznemiravanja na internetu. Uključivost i raznolikost integrirane su u projekt na najširi mogući način, jer samo siguran život (uključujući i virtualni prostor), koji nije ograničen postojećom neravnomjernom raspodjelom moći između rodova, može muškarcima i ženama podjednako omogućiti ravnopravno demokratsko iskustvo.

Glavni ciljevi MEDUSA projekta su:

- i. razvoj inovativnog i prilagođenog sadržaja za mlade i radnike_ce s mladima kako bi ih se osnažilo znanjem i vještinama za informirano reagiranje na online rodno uvjetovano nasilje,
- ii. obrazovanje i senzibilizacija mladih za prepoznavanje i prevenciju online rodno uvjetovanog nasilja,
- iii. obrazovanje i senzibilizacija radnika_ca s mladima radi jačanja njihove sposobnosti za pružanje podrške žrtvama online nasilja,
- iv. podizanje javne svijesti o povezanosti između online nasilja i rodne dimenzije,
- v. doprinos učinkovitijem i intenzivnijem bavljenju temom online rodno uvjetovanog nasilja na nacionalnoj i europskoj razini,
- vi. omogućavanje razmjene i prijenosa primjera dobre prakse među zemljama partnericama na projektu.

Sadržaj

O projektu	3
1. Uvod	6
1.1 Svrha i ciljevi priručnika	6
1.2 Kako koristiti priručnik	7
2. Razumijevanje online rodno uvjetovanog nasilja	8
2.1 Definiranje i oblici online nasilja	8
2.3 Ranjive grupe mladih	18
2.4 Pravni okvir i zaštita	20
3. Mentorske tehnike za radnike_ce s mladima	22
3.1 Uloga radnika_ca s mladima: Kako radnici_e s mladima mogu prepoznati mlade osobe kao žrtve nasilja?	22
3.2 Komunikacijske vještine: Tehnike za učinkovitu komunikaciju s mladim osobama o osjetljivim temama.....	24
3.3 Stvaranje sigurnog prostora: Kako osigurati sigurno i inkluzivno okruženje za razgovor o iskustvima online rodno uvjetovanog nasilja.....	27
3.4 Podrška žrtvama: Pristupi u radu s mladima za pružanje podrške mladim osobama koje su doživjele online rodno uvjetovano nasilje	30
4. Praktične aktivnosti	33
4.1 Radionice.....	33
4.2 Korištenje digitalnih alata	65
4.3 Prilagodba aktivnosti.....	66
5. Integracija u MOOC modul	69
5.1 Struktura online MOOC modula	69
5.2 Povezanost između priručnika i MOOC-a	70
5.3 Samoprocjena i daljnje učenje	71
6. Prilozi	72
6.1 Relevantni nacionalni i međunarodni zakoni, mehanizmi prijavljivanja i organizacije koje nude podršku žrtvama OGBV-a.....	72
6.2 Temeljna pravila.....	74
6.3 Pre-test i post-test	76
6.3.1 Pre-test.....	76

6.3.2 Post test	79
6.4 Radionica 6. Predložak za SWOT analizu	83
6.5 Literatura.....	84

1. Uvod

1.1 Svrha i ciljevi priručnika

Svrha ovog priručnika je pružiti podršku radnicima_ama s mladima u prepoznavanju, razumijevanju i učinkovitom reagiranju na online rodno uvjetovano nasilje (nadalje, OGBV, engl. *online gender-based violence*). Priručnik je osmišljen kao praktičan i pristupačan alat za radnike_ce s mladima, bez obzira žele li ga koristiti za samostalno učenje, u kombinaciji s [online Medusa MOOC modulom](#) ili za vođenje edukacija za radnike_ce s mladima.

Priručnik objedinjuje teorijsko-konceptualne okvire i iskustveno znanje, osiguravajući sveobuhvatan i na praksi usmjeren pristup. Njegov primarni cilj je osnažiti kompetencije radnika_ca s mladima, opremajući ih potrebnim alatima, tehnikama i uvidima za suočavanje s ovim gorućim problemom u njihovom radu s mladima.

Kako bi se to postiglo, priručnik je strukturiran oko tri temeljne komponente:

1. **Pregled online rodno uvjetovanog nasilja:** Ovaj dio pruža ključne definicije, istražuje različite oblike online zlostavljanja i analizira utjecaj rodnih stereotipa i normi koji doprinose opstanku takvog nasilja.
2. **Mentorske tehnike za radnike_ce s mladima:** Nudi se praktično usmjerenje o tome kako radnici_e s mladima mogu uključiti i svoje kolege i mlade u smislen dijalog i pružanje podrške. Uključene su strategije komunikacije, stvaranje sigurnih i uključivih prostora te reagiranje na osjetljive situacije s empatijom i stručnošću.
3. **Izbor aktivnosti i radnih listova:** Priručnik donosi stvarne primjere edukativnih aktivnosti. Ovi su resursi namijenjeni podršci u provođenju edukacija za mlade i radionica za podizanje svijesti, kako offline, tako i online.

Kroz ove komponente, priručnik ima za cilj osnažiti radnike_ce s mladima ne samo za učinkovito interveniranje u slučajevima kada dođe do online rodno uvjetovanog nasilja, već i za poticanje preventivnih i edukativnih pristupa koji promiču poštovanje, ravnopravnost i sigurnost u digitalnim okruženjima.

1.2 Kako koristiti priručnik

Ovaj je priručnik osmišljen kao praktičan i fleksibilan alat za podršku radnicima_ama s mladima u suočavanju s online rodno uvjetovanim nasiljem (OGBV) među mladima. Može se koristiti u različitim obrazovnim i profesionalnim kontekstima, uključujući strukturirane edukacije, individualno učenje te u kombinaciji s MEDUSA online platformom za učenje (MOOC). Sadržaj omogućuje čitateljima_cama da se uključe u materijale na način koji najbolje odgovara njihovim potrebama, iskustvima i radnim okruženjima.

Radnici_e s mladima mogu koristiti priručnik za strukturiranje radionica, kampanja za podizanje svijesti ili dubljih obrazovnih programa. Materijali iz Poglavlja 3 i 4 nude detaljne upute, unaprijed pripremljene aktivnosti i prilagodljive alate za:

- provođenje participativnih radionica o OGBV-u,
- podršku grupnim raspravama o digitalnoj sigurnosti i rodnim normama,
- jačanje kapaciteta radnika_ca s mladima kroz praktične vježbe za razvoj vještina (npr. komunikacijske tehnike, stvaranje sigurnih prostora).

Radnici_e s mladima, edukatori_ce i volonteri_ke mogu koristiti ovaj priručnik kao izvor za samostalno učenje kako bi produbili svoje razumijevanje online nasilja i ojačali svoju sposobnost za učinkovito reagiranje. U tom kontekstu, čitatelji_ce su pozvani da:

- pročitaju tematska poglavlja (Poglavlje 2 o oblicima i posljedicama OGBV-a) kako bi izgradili temeljno znanje,
- istraže i isprobaju praktične aktivnosti iz Poglavlja 4 koje mogu integrirati u svoj rad.

Priručnik je zamišljen kao nadopuna MEDUSA online obrazovnog modula (MOOC – masovni otvoreni online tečaj), koji nudi interaktivno digitalno iskustvo učenja. Zajedno, MOOC i priručnik čine sveobuhvatan obrazovni paket. Dok MOOC sadrži kvizove, priručnik nudi:

- materijale za ispis i offline korištenje,
- dodatnu literaturu i teorijski okvir,
- alate za provedbu i facilitaciju radionica.

Radnici_e s mladima mogu koristiti MOOC za početno upoznavanje s ključnim temama, a zatim se vratiti priručniku za dublje istraživanje, planiranje i praktičnu primjenu.

Ovaj priručnik nije zamišljen za jedno čitanje i ostavljanje po strani. Umjesto toga, on predstavlja resurs kojim se radnici_e s mladima mogu kontinuirano vraćati u svojoj praksi. Bilo za postupanje u slučaju otkrivanja online nasilja, planiranje radionica ili promišljanje vlastitog pristupa rodno osjetljivoj facilitaciji, priručnik je osmišljen za pružanje strukturiranih, vjerodostojnih i uključivih smjernica.

2. Razumijevanje online rodno uvjetovanog nasilja

Online rodno uvjetovano nasilje (OGBV) nije nov fenomen, ali su se njegov doseg i učinci dramatično povećali u posljednjim godinama, pri čemu nerazmjerno pogađa žene i djevojke. Razumijevanje OGBV-a u stalno promjenjivom digitalnom okruženju zahtijeva više od pukog popisa štetnih ponašanja; uključuje prepoznavanje načina na koje se tradicionalne rodne uloge i stereotipi reproduciraju na internetu, kako se isprepletene forme diskriminacije (poput rasizma, homofobije ili ableizma) odražavaju na iskustva mladih s nasiljem te kako se tehnologija koristi i kao alat za osnaživanje i kao oružje kontrole (Lomba et. al., 2021). Također podrazumijeva svijest o izazovima s kojima se mladi suočavaju kada pokušaju progovoriti, pristupiti podršci i ostvariti pravdu, osobito kada zakonski okviri ili politike digitalnih platformi ne uspijevaju u njihovoj zaštiti. Zbog toga ovo poglavlje ima za cilj doprinijeti smanjenju tog jaza pružajući jasno i nijansirano razumijevanje onoga što OGBV jest, kako se manifestira i koga najviše pogađa (Sala-Torrent & Ianas-Lladó, 2021; Georgieva, 2024).

Poglavlje je podijeljeno u tri potpoglavlja. Prvo donosi definicije i oblike OGBV-a, pružajući temeljno razumijevanje različitih vrsta nasilja koja se mogu dogoditi u digitalnim okruženjima, uključujući seksualno nasilje i nasilje u partnerskim odnosima posredovano tehnologijom. Drugo potpoglavlje istražuje ulogu rodni stereotipa i društvenih normi u oblikovanju dinamike OGBV-a, naglašavajući kako ta kulturna očekivanja normaliziraju i opravdavaju štetna ponašanja. Završno potpoglavlje usmjereno je na ranjive skupine, posebno LGBTQI+ mlade, mlade druge boje kože te mlade osobe s invaliditetom, čija su iskustva često oblikovana preklapajućim oblicima ugnjetavanja i sustavne isključenosti. U konačnici, ovo poglavlje nije samo opis problema. Njegova svrha je produbiti razumijevanje onih koji rade s mladima kako bi mogli prepoznati znakove, potaknuti otvorene razgovore i pružiti podršku mladima u sigurnom, samouvjerenom i dostojanstvenom snalaženju u digitalnom prostoru.

2.1 Definiranje i oblici online nasilja

Iako ne postoji **univerzalno prihvaćena definicija online nasilja**, međunarodne organizacije i istraživači uglavnom se slažu oko njegovih temeljnih obilježja. Prema UNICEF-u (bez datuma, nadalje: b.d.), **online nasilje** (koje se također naziva i **cyberbullying**) obuhvaća ponašanja zlostavljanja koja se provode putem digitalnih tehnologija. To uključuje **namjerno i ponovljeno nanošenje štete** korištenjem alata poput **mobitela, društvenih mreža, platformi za razmjenu poruka i gaming okruženja**. Takva ponašanja često su usmjerena na **zastrašivanje, ponižavanje, izazivanje ljutnje ili sramoćenje** ciljanog pojedinca ili grupe. Mihaljević i Tukara Komljenović (2018) također naglašavaju da **digitalne tehnologije počiniteljima pružaju osjećaj anonimnosti i moći**, omogućujući da se nasilje brzo proširi do široke publike, s **ozbiljnim psihološkim**

i društvenim posljedicama za žrtvu. U svojoj biti, **online nasilje je zlostavljanje koje se provodi putem digitalnih sredstava**. Često se ne radi o jednokratnom događaju, već o **dugotrajnoj kampanji agresije** koju omogućuju **trajnost i viralnost online medija (široku raširenost)**.

Ono što **online nasilje** razlikuje od njegovog **offline pandana** nije samo medij putem kojeg se provodi, već i njegov **doseg, trajnost i psihološka intenzivnost** koju može proizvesti. Nekoliko karakteristika koje ga čine posebno štetnim i teškim za upravljanje, osobito kada su u pitanju **djeca i mladi**, su:

Dostupnost i izloženost:

Za razliku od nasilja u offline svijetu (tzv. „uživo“), **online nasilje nema vremenskih ni prostornih granica**. Može se događati **24 sata dnevno, 7 dana u tjednu**, ulazeći u prostore koji su nekoć bili sigurni, uključujući **domove i spavaće sobe**. Zlostavljačke poruke mogu biti poslone u bilo koje doba, a jednom kada se štetan sadržaj – poput fotografija, glasina, prijetnji – **podijeli online**, on ostaje **dostupan i lako umnoživ u nedogled**. Žrtve se mogu **iznova susretati s nasilnim sadržajem**, bilo ponovnim čitanjem poruka, pregledom novih komentara ili obavijestima da su drugi pregledali ili podijelili sadržaj. Psihološki učinak time se pojačava ne samo **ponavljanjem**, već i **javnom vidljivošću i beskonačnim dosegom digitalnih platformi** (UNFPA, b.d.).

Anonimnost i identitet zlostavljača:

Kod offline nasilja među vršnjacima, **identifikacija počinitelja često je jednostavna**, jer se interakcije odvijaju **licem u lice i u ograničenom vremenskom okviru**. Suprotno tome, **online okruženje omogućuje počiniteljima da sakriju svoj identitet** putem anonimnih računa ili pseudonima. Ova anonimnost može **ohrabriti online korisnike_ ce koji se inače ne bi upustili u takva ponašanja u offline svijetu**, dajući im **lažan osjećaj nepovredivosti i nekažnjivosti** (Kim et. al., 2023). Također otežava žrtvi da shvati tko stoji iza napada i da potraži pravdu ili podršku. Iako mnoge žrtve **sumnjaju ili znaju tko ih zlostavlja**, osobito u kontekstu nasilja među vršnjacima, **anonimnost dodaje sloj psihološke nelagode i bespomoćnosti**. Iza digitalnog ekrana, **bilo tko može postati počinitelj**, neovisno o fizičkoj snazi, društvenom statusu ili blizini. **Razredni kolega, udaljena poznanica ili potpuni stranac** mogu nanijeti ozbiljnu štetu, a da nikada nisu fizički prisutni. Štoviše, počinitelji mogu **lako regrutirati druge ili im se drugi mogu pridružiti**, čime se povećava razmjer i **percipirana legitimnost nasilja** (Smith et. al., 2020).

Izostanak povratne Informacije i empatije:

Online interakcije uklanjaju mnoge ljudske signale koji inače reguliraju društveno ponašanje, poput tona glasa, izraza lica ili govora tijela. **Bez tih emocionalnih i kontekstualnih pokazatelja**, počinitelji mogu **podcijeniti ili potpuno zanemariti štetu koju nanose**. Ekran stvara posredovanje i udaljenost između počinitelja i žrtve, **smanjujući empatiju** i olakšavajući racionalizaciju okrutnosti ili umanjivanje njezina učinka (Holdsworth, 2024).

Posljedice online nasilja su dalekosežne i mogu biti jednako ozbiljne (a u nekim slučajevima i dugotrajnije) od posljedica offline ili fizičkog nasilja. Žrtve često doživljavaju **značajan psihološki distress**, uključujući **anksioznost, depresiju, napadaje panike, nisko samopouzdanje i suicidalne misli**. **Trajna priroda digitalnog zlostavljanja** i spoznaja da se štetan sadržaj može u bilo kojem trenutku ponovno pojaviti **doprinosu kroničnom osjećaju straha, ranjivosti i nemoći** (EIGE, 2022). Posebno za **mlade ljude**, čiji su identiteti i odnosi

duboko oblikovani njihovom online prisutnošću, utjecaj takvog nasilja može zahvatiti **sve aspekte njihova života** – od **mentalnog zdravlja i školskog uspjeha** do **socijalne integracije i osobnog razvoja**. **Javna i trajna vidljivost online zlostavljanja** može dodatno pojačati **poniženje i sram**, dok **nedostatak odgovornosti počinitelja** često dovodi do osjećaja **izoliranosti i nepostojanja podrške kod žrtava**. Baš kao i kod offline nasilja, **namjera i posljedica online nasilja je kontrolirati, ušutkati i podrediti**, no uz pomoć digitalnih tehnologija **razmjer, brzina i doseg štete** mogu biti **znatno uvećani** (Dennehy et. al., 2020; UNFPA, n.d.). **Prepoznavanje ozbiljnosti ovog oblika nasilja** ključno je kako se ne bi trivijalizirao ili smatrao manje važnim u odnosu na fizičke oblike zlostavljanja.

Značajna i sve više prepoznata dimenzija ovog fenomena je **OGBV** (online rodno uvjetovano nasilje), koje se također naziva **rodno uvjetovano kibernetičko nasilje, online nasilje nad ženama i djevojkama ili tehnologijom posredovano rodno uvjetovano nasilje**. To obuhvaća **niz štetnih ponašanja usmjerenih na pojedince**, osobito djevojke i žene, **na temelju njihova spola i/ili roda, percipiranog rodnog identiteta ili nesukladnosti s društveno konstruiranim rodnim ulogama**. OGBV odražava i proširuje iste obrasce **moći, kontrole i podređenosti** koji su prisutni u offline rodno uvjetovanom nasilju. Ne radi se o izoliranom ili isključivo digitalnom fenomenu, već o **tehnološki posredovanom nastavku sustavne rodne nejednakosti** (EIGE, 2022). Prema podacima FRA-e (2017), otprilike **1 od 10 žena starijih od 15 godina** doživjela je **online uznemiravanje**, poput **neželjenih i uvredljivih seksualno eksplicitnih poruka ili prijatni nasiljem**. No, **novija istraživanja Vijeća Europe (2025)** sugeriraju da je taj broj znatno veći – **čak 58 % žena izjavljuje da je iskusilo neki oblik online nasilja**.

U ovom potpoglavlju istražujemo **tri glavne kategorije OGBV-a**:

1. **OGBV**: nasilje motivirano rodno uvjetovanim netrpeljivošću, uključujući uznemiravanje, doxxing i cyberstalking.
2. **Online seksualno nasilje: zlostavljanje seksualne prirode** koje se počinjava ili omogućuje putem digitalnih alata.
3. **Online nasilje u intimnim partnerskim odnosima**: kontrola, prisila ili zlostavljanje unutar intimnih ili romantičnih odnosa, uz pomoć tehnologije.

Online rodno uvjetovano nasilje

OGBV odnosi se na **djela agresije, štete ili prisile** počinjena putem digitalnih sredstava, gdje su **motivacija, način izvršenja ili učinak oblikovani rodnim odnosima moći**. Ta djela nisu izolirani incidenti, već su **ukorijenjena u šire društvene norme i sustave** koji omalovažavaju, kontroliraju ili pokušavaju ušutkati pojedince na temelju njihova **percipiranog rodnog identiteta ili izražavanja**. Ključno je naglasiti da se **online rodno uvjetovano nasilje ne smije razumijevati samo kao „zlostavljanje koje se događa na internetu“**. Umjesto toga, ono odražava **premještanje dugotrajne rodne diskriminacije u digitalna okruženja**. **Isti obrasci patrijarhata, seksizma i rodne kontrole** koji se pojavljuju u fizičkom prostoru, **prisvajaju i digitalni prostor**, često uz **povećanu brzinu, doseg i trajnost**. Tehnologija tako postaje **i alat i poprište** tih oblika nasilja (Hicks, 2021; EK, b.d.).

Među najčešćim oblicima OGBV-a nalaze se ciljano online uznemiravanje, uključujući prijatnje seksualnim ili fizičkim nasiljem, dugotrajne kampanje zlostavljanja ili uhođenja te korištenje mizoginih ili homofobnih

uvreda kako bi se osobe ponizilo ili isključilo. Takvi se napadi često pokreću kao odgovor na žene i/ili osobe ženskog roda koje izražavaju političke stavove, zauzimaju prostor u muškim zajednicama (poput gaminga ili tehnologije) ili jednostavno postoje online na vidljiv način. Uznemiravanje može varirati od naizgled ležernih komentara („*previše si ružna da bi bila online*“) do visoko organiziranih i invazivnih napada (EIGE, 2022). U posljednjim godinama **koordinirani su napadi postali sve češći**, pri čemu počinitelji djeluju zajedno putem grupnih razgovora, foruma ili platformi poput Discorda i Telegrama kako bi identificirali i preplavili mete. Ove taktike mogu uključivati masovno prijavljivanje profila kako bi se izazvala zabrana, zatrpavanje sandučića nasilnim porukama ili izlaganje osobnih podataka u pokušaju izazivanja daljnjeg uznemiravanja (Hicks, 2021; UN Women, 2025; Fitoz, 2025).

Neki od ekstremnijih oblika OGBV-a uključuju:

- **Doxxing**: Objavljivanje privatnih informacija o meti (npr. adresa, broj telefona, škola ili radno mjesto) s namjerom **uznemiravanja, zastrašivanja ili prijetnje**. Doxing često **eskalira uznemiravanje** i povećava rizik od **offline posljedica**, uključujući **uhodjenje i fizičko nasilje**.
- **Cyberstalking**: **Ponavljano i nametljivo praćenje ili kontaktiranje osobe** putem digitalnih kanala. To može uključivati korištenje **GPS praćenja, lažnih profila ili neprekidno slanje poruka**. Briše granicu između **online i offline štete** i često se koristi za **izazivanje straha i ponovno uspostavljanje kontrole**.
- **Rodno uvjetovano dezinformiranje**: **Lažni ili manipulirani sadržaji** kojima se nastoji diskreditirati žene ili feminizirane javne osobe, posebno **aktivistkinje, novinarke ili političke kandidatkinje**. To može uključivati **montirane slike, uređene videozapise ili širenje zlonamjernih glasina** sa seksualnim ili rodnom sadržajem, s ciljem **narušavanja vjerodostojnosti ili poticanja mržnje**.
- **Trolanje kao rodno uvjetovana agresija**: Iako se trolanje ponekad minimizira kao **bezopasna provokacija**, ono može imati **specifične rodne dimenzije**, osobito kada su mete **žrtve seksualnog nasilja, otvorene feministkinje ili ranjive osobe**. To uključuje **koordinirano zlostavljanje prikriveno kao „šala“ ili „debata“**, s namjerom **emocionalnog i društvenog iscrpljivanja mete** (ibid.).

Osim ovih otvorenih i često koordiniranih napada, OGBV uključuje i **više podmukla i društveno normalizirana ponašanja** koja se temelje na **kontroli ili nadzoru tijela i izražavanja seksualnosti**. **Body shaming, slut-shaming** i komentari na izgled ili odijevanje česti su oblici **svakodnevnog online zlostavljanja** koji **učvršćuju rodna očekivanja i hijerarhije**. Žrtve se mogu ismijavati jer su „predebele“ ili „premršave“, jer nose izazovnu odjeću ili jednostavno zato što objavljuju selfije ili pokazuju samopouzdanje u vlastitom tijelu. Ono što ove napade čini posebno štetnima jest njihova **normalizacija**: takvi se komentari često odbacuju kao **mišljenje, šala ili konstruktivna kritika**, unatoč **jasnoj namjeri da ponize ili umanje vrijednost osobe**. Posebno je **slut-shaming** snažno sredstvo **društvene kontrole**, koje se koristi za **kažnjavanje pojedinaca zbog izražavanja seksualnosti, preuzimanja kontrole nad vlastitim imidžom ili odstupanja od očekivanja skromnosti i čistoće**. Iako ovi oblici OGBV-a možda nisu uvijek **pravno kažnjivi**, njihov **emocionalni i psihološki učinak može biti dubok**, dodatno potičući **sram, autocenzuru i osjećaj bezvrijednosti** kod žrtve (EIGE, 2020; UN Women, 2025).

Iako se online platforme razlikuju po kulturi, publici i funkciji, obrazac rodno uvjetovanog ciljanja ostaje dosljedan u svim prostorima. Društvene mreže (Instagram, TikTok, X, Facebook), aplikacije za razmjenu

poruka (WhatsApp, Snapchat), platforme za streamanje (Twitch, YouTube), pa čak i obrazovni alati (Zoom, Google Classroom) bili su mjesta rodno uvjetovanog zlostavljanja (EIGE, 2024).

Online seksualno nasilje

Online seksualno nasilje odnosi se na **djela seksualne prirode koja se provode ili omogućuju putem digitalnih tehnologija**, a čija je namjera poniziti, iskoristiti, kontrolirati ili osramotiti ciljanu osobu. Ta su djela obično **bez pristanka** i često predstavljaju **kršenje tjelesne ili seksualne autonomije osobe**. Online seksualno nasilje može se dogoditi između nepoznatih osoba ili poznanika, unutar mreža vršnjaka ili kao dio romantičnih ili intimnih odnosa. Ono je istovremeno zaseban fenomen i sastavni dio šireg obrasca online rodno uvjetovanog nasilja (EIGE, 2022).

Online seksualno nasilje mora se razumijevati unutar kontinuuma seksualnog nasilja općenito; ono nije tek digitalna devijacija, već **izravni nastavak offline seksualnog uznemiravanja, zlostavljanja i napada**. Ono što ga razlikuje jest korištenje digitalnih alata za počinjenje, eskalaciju ili održavanje štete. Ti alati počiniteljima omogućuju da zaobiđu tradicionalne prostorne i vremenske granice, što omogućuje neprekidno zlostavljanje, široku distribuciju štetnog sadržaja i, često, nekažnjivost zbog anonimnosti ili nedostatka regulative (de Silva de Alwis, 2024).

Online seksualno nasilje može poprimiti mnoge oblike, od kojih neke može biti teško prepoznati kao nasilje zbog **normalizacije seksualiziranog sadržaja i digitalne komunikacije među mladima**. Međutim, dosljedna značajka ovih djela jest **izostanak pristanka**, bilo u samom činu, bilo u njegovom širenju (EIGE, 2022; de Silva de Alwis, 2024). Neki od najraširenijih oblika uključuju:

- **Neovlašteno dijeljenje intimnih slika (često nazvano „osvetnička pornografija“)**: To uključuje distribuciju golih ili seksualnih slika ili videa osobe bez njezina dopuštenja. Te su slike možda snimljene uz pristanak u kontekstu privatne veze, ili su pribavljene prijevaram, prisilom ili hakiranjem. Šteta se pojačava gubitkom kontrole nad vlastitom slikom i mogućnošću dugotrajnog digitalnog traga.
- **Sextortion**: Oblik ucjene u kojem netko prijeti da će objaviti seksualne slike, videozapise ili poruke ako mu se ne dostavi dodatni seksualni sadržaj, novac ili poslušnost. Sextortion često započinje groomingom i manipulativnim izgradnjom povjerenja, osobito prema ranjivim mladima. Može imati pogubne posljedice, uključujući tešku anksioznost, sram i, u nekim tragičnim slučajevima, samoubojstvo.
- **Cyberflashing**: Slanje neželjenih seksualno eksplicitnih slika (najčešće genitalija) drugoj osobi – iako se često banalizira, cyberflashing predstavlja kršenje osobnih granica i može biti iznimno uznemirujuće, osobito za mlađe primatelje.
- **Seksualizirano lažno predstavljanje ili deepfake sadržaji**: Stvaranje ili distribucija izmijenjenih digitalnih slika ili videozapisa (npr. putem AI-generiranih deepfakeova) koji prikazuju osobu u seksualnom kontekstu bez njezina pristanka. Riječ je o sve više raširenom i posebno podmuklom obliku zlostavljanja koji spaja krađu identiteta sa seksualnim iskorištavanjem.
- **Online grooming za seksualno iskorištavanje**: Uključuje uspostavljanje odnosa s maloljetnom ili ranjivom osobom putem interneta radi manipulacije ili prisile na seksualne aktivnosti ili proizvodnju seksualnog sadržaja. Grooming se može odvijati kroz dulje vremensko razdoblje, često započinje

laskanjem, pažnjom ili emocionalnom podrškom, a potom eskalira u zahtjeve za eksplicitnim fotografijama ili interakciju putem video prijenosa „uživo“ (offline).

- **Invazivni seksualni komentari:** Uključuju neželjene seksualne poruke ili komentare koji se mogu odnositi na tijelo osobe, seksualnu orijentaciju ili percipirano seksualno ponašanje. Često se odbacuju kao „samo flert“ ili „bezazlena zafrkancija“, no doprinose kulturi u kojoj je seksualna agresija normalizirana i ostaje neosporena.

Online seksualno nasilje uspjeva u okruženjima u kojima je **pojam pristanka slabo razumljiv** i gdje je seksualizirani sadržaj komodificiran i senzacionaliziran (NSRVC, 2022). Mnogi mladi odrastaju u uvjerenju da su određeni oblici digitalne seksualne agresije uobičajeni. Na primjer, primanje neželjenih eksplicitnih poruka može se doživljavati kao naporno, ali ne i nasilno, dok se pritisak da se pošalju golišave fotografije može smatrati normalnim dijelom spojeva. U takvom kontekstu žrtve možda neće odmah prepoznati da su zlostavljane, osobito kada je počinitelj vršnjak, romantična partnerica ili netko kome vjeruju. To dodatno otežavaju kulturne norme koje i dalje **krive žrtve za vlastitu viktimizaciju**, propitujući zašto je netko dijelio intiman sadržaj, nosio izazovnu odjeću ili dopustio da ga se fotografira (Van Ouytsel & Dhoest, 2022; Amudhan et al., 2024).

Online nasilje u intimnim partnerskim odnosima

Online nasilje u intimnim partnerskim odnosima odnosi se na **korištenje digitalnih tehnologija unutar romantične ili intimne veze za kontrolu, prisilu, nadzor, prijetnju ili nanošenje štete partneru**. Iako se intimno partnersko nasilje često povezuje s fizičkim ili verbalnim zlostavljanjem, digitalni oblici kontrole i manipulacije sve su češći, osobito među mladima, i mogu biti jednako štetni. Online nasilje u intimnim odnosima uključuje ponašanja koja na površini mogu djelovati suptilno ili čak brižno, ali su u svojoj srži ukorijenjena u moći, dominaciji i kontroli nad autonomijom, privatnošću i društvenim životom partnera. Ova digitalna ponašanja ne zamjenjuju offline zlostavljanje, ali često s njim koegzistiraju ili ga nadopunjuju (Torp Løkkeberg et al., 2023).

Online nasilje u intimnim partnerskim odnosima često je **skriveno pred očima javnosti**. Vrlo često ga **vršnjaci romantiziraju** ili ga čak same **žrtve internaliziraju**, osobito kada se određena ponašanja kontrole prikazuju kao izrazi ljubavi, ljubomore ili brige (Anderson & Lee, 2017). Neki od najčešćih i najviše prepoznatljivih oblika online nasilja u intimnim odnosima uključuju:

- **Nadzor i praćenje:** Zahtijevanje pristupa partnerovom mobitelu, računima na društvenim mrežama ili privatnim porukama pod izlikom transparentnosti ili povjerenja. Ovo također može uključivati praćenje lokacije putem aplikacija poput Find My Friends, Snapchat ili Life360, nadzor online aktivnosti ili inzistiranje na ažuriranjima u stvarnom vremenu tijekom dana.
- **Digitalna posesivnost:** Provođenje kontrole nad partnerovim digitalnim interakcijama, primjerice zahtjevom da blokira ili izbriše prijatelje određenog roda, traženje snimki zaslona razgovora ili određivanje što smije objavljivati ili nositi online. Ovo često eskalira u emocionalnu ucjenu, pri čemu se žrtva osjeća krivom zbog postavljanja vlastitih granica.

- **Prijetnje objavom intimnog sadržaja:** U odnosima u kojima su razmjenjivane golišave slike ili seksualne poruke (s pristankom ili bez njega), zlostavljač može prijetiti distribucijom tih materijala ako partner ne udovolji zahtjevima. Ovaj oblik prisile, poznat i kao seksualno nasilje temeljem slike, koristi se za održavanje kontrole i ušutkavanje.
- **Javno ponižavanje ili gaslighting:** Korištenje društvenih mreža za javno sramoćenje partnera, širenje laži ili potkopavanje njihove vjerodostojnosti. Ovo može uključivati i slanje privatnih poruka partnerovim prijateljima ili članovima obitelji u pokušaju da ih se izolira ili naruši njihov ugled. Gaslighting, manipulacija kojom se osobu navodi da posumnja u vlastitu percepciju događaja, može se provoditi i selektivnim brisanjem poruka, lažnim snimkama zaslona ili iskrivljenim narativima koji žrtvu prikazuju nestabilnom ili neiskrenom.
- **Uznemiravanje nakon prekida:** Zlostavljanje često ne prestaje prekidom veze. Zlostavljač može neprestano slati poruke, zvati ili pratiti žrtvu online. Može se lažno predstavljati kao žrtva, otvarati lažne profile ili objavljivati osobne podatke s ciljem izazivanja dodatnog uznemiravanja. U nekim slučajevima na meti su i novi partneri.

Online nasilje u intimnim partnerskim odnosima posebno je rašireno među **adolescentima i mladim odraslim osobama** od kojih mnogi ulaze u svoje prve romantične veze bez jasnih uzora zdravih granica. Digitalna intimnost, uključujući razmjenu poruka, slika i stalnih ažuriranja, često se doživljava kao **normalan dio modernog dejtanja**. Kao rezultat toga, nadzor i kontrola mogu se pogrešno protumačiti kao **znak privrženosti ili predanosti**. Izjave poput „*Da me voliš, dao/dala bi mi svoju lozinku*“ ili „*Zašto nisi odmah odgovorio/odgovorila?*“ primjeri su kako se emocionalna prisila može ugraditi u rutinsku digitalnu komunikaciju. Štoviše, društvene su mreže postale ključno mjesto za izgradnju identiteta i društvenu potvrdu među mladima. Javna vidljivost veze tako može biti i izvor ponosa i izvor pritiska. Očekivanje da se lojalnost ili predanost dokazuju putem javnih objava, statusa veze i međusobnog označavanja može stvoriti okruženje u kojem ljubomora i posesivnost cvjetaju, pa čak se i potiču. U takvom kontekstu, **granica između digitalne intimnosti i zlostavljanja često se prijeđe puno prije nego što žrtva (ili čak počinitelj) to prepozna kao nasilje** (Hellevik, 2019; Torp Løkkeberg et al., 2023).

2.2 Utjecaj rodnih stereotipa i normi

OGBV se ne može učinkovito rješavati bez prethodnog suočavanja s duboko ukorijenjenim **rodnim stereotipima, normama i ulogama** koje predstavljaju društvenu osnovu takvog nasilja. Ove društvene konstrukcije zajedno definiraju što se smatra primjerenim ponašanjem, izgledom i težnjama za pojedince na temelju njihova percipiranog roda. Iako se razlikuju među kulturama i zajednicama, dosljedno **promiču binarnu predodžbu o rodu i propisuju nejednake standarde vrijednosti, moći i legitimiteta** (EIGE, 2022).

POJMOVNIK		
Rodni stereotipi	Rodne norme	Rodne uloge
<p>Pojednostavljeni, generalizirani stavovi o osobama temeljeni na njihovu rodu. Ove se ideje često usvajaju već u ranom djetinjstvu i održavaju diskriminaciju i nejednakost u javnom i privatnom prostoru, jer oblikuju očekivanja o tome kako bi se ljudi trebali ponašati.</p> <p><i>Primjer: žene su emotivnije i brižnije, a muškarci su po prirodi agresivni.</i></p>	<p>Nepisana društvena pravila, potaknuta rodnim stereotipima, koja određuju kako bi ljudi trebali „izvoditi“ svoj rod u određenom društvu. Ove norme utječu na stavove, ponašanja i odnose moći, oblikujući što se smatra prihvatljivim, poželjnim ili sramotnim za osobe različitih rodova.</p> <p><i>Primjer: zbog stereotipa da su žene brižnije, norma nalaže da bi žene trebale biti njegovateljice.</i></p>	<p>Prakticirani izrazi rodnih stereotipa i normi, koji odražavaju zadatke i ponašanja koja se tipično pripisuju pojedincima na temelju njihova percipiranog roda te istovremeno učvršćuju tradicionalne podjele u radu, ponašanju i društvenoj odgovornosti.</p> <p><i>Primjer: žena ostaje kod kuće i brine se za djecu, dok muškarac radi izvan kuće.</i></p>

Od ranog djetinjstva, ljudi se socijaliziraju za rodne uloge kroz razne otvorene i prikrivene mehanizme. Obitelj, škole, vršnjačke skupine, vjerske institucije i mediji svi zajedno oblikuju način na koji **djeca uče kako „izvoditi“ svoj rod**. Dječaci su obično nagrađivani za iskazivanje snage, neovisnosti i dominacije, dok se djevojčice potiče na brižnost, skromnost i popustljivost. Ta se očekivanja rijetko izričito izgovaraju, ali su duboko utkana u svakodnevne interakcije i institucionalne prakse – ono što odgojiteljice i sociolozi ginje često nazivaju „skrivenim kurikulumom“. Na primjer, djevojčicama se češće daju komplimenti na račun izgleda nego inteligencije, dok se dječake hvali zbog odlučnosti, ali ih se obeshrabruje da izražavaju ranjivost. Takvi suptilni signali učvršćuju poruku **da rodno ponašanje nije izbor, već standard koji treba ispuniti** (EMPATH, 2023).

Kako su digitalne tehnologije postale središnji dio društvenog života, rodni stereotipi i norme naučeni u offline okruženjima ne samo da su preneseni u online prostore – ondje su preoblikovani i intenzivirani. Platforme društvenih mreža, aplikacije za dopisivanje i stranice za dijeljenje videa funkcioniraju na arhitekturama osmišljenima da nagrađuju pažnju, vidljivost i konformizam. Te **platforme ne postoje izvan kulture**, već stalno odražavaju i reproduciraju njezine dominantne vrijednosti (Iñigo, 2024; UCL, 2024). Algoritmi daju prednost sadržajima koji se uklapaju u društveno prihvaćene standarde ljepote, humora i ponašanja – standarde koji su sami po sebi duboko rodno obilježeni. Promovira se ženstvenost koja je nježna, seksualizirana i popustljiva, dok se asertivni,

glasni ili nekonvencionalni izrazi iste često kažnjavaju. Muškost se, s druge strane, potiče u svojim prenaplašenim oblicima: dominacija, natjecateljstvo i kontrola. Na taj način digitalna sfera postaje pozornica na kojoj se **rodne uloge stalno promatraju, ocjenjuju i nagrađuju**, stvarajući ogroman pritisak na mlade da se uklope u uloge koje možda nisu sami odabrali (Schroeder, 2020; EIGE, 2024).

Ovo učvršćivanje tradicionalnih rodni normi u online prostorima ima izravne posljedice na dinamiku OGBV-a. Djevojke i žene nesrazmjerno su često meta napada i to često ne zbog onoga što govore ili rade, već **jednostavno zato što su vidljive online**. Očekivanje da djevojke trebaju biti tihe, pasivne i ugodne čini njihovu prisutnost – osobito izražavanje autonomije ili seksualnosti – percipiranim kršenjem društvenih normi. To se „kršenje“ zatim „ispravlja“ putem online zlostavljanja, uključujući posramljivanje, uznemiravanje, prijetnje i ismijavanje (EIGE, 2022; UN Women, 2025). Dječaci i mladići, s druge strane, rijetko su mete ovakvih napada samo zato što su prisutni online – kada i jesu napadnuti, to se češće događa u natjecateljskim ili konfrontacijskim kontekstima, i rjeđe se odnosi na njihov fizički izgled ili osobnu vrijednost. Kod djevojaka je nasilje češće osobno i seksualizirano, čime se učvršćuje poruka da njihova vrijednost ovisi o tome kako izgledaju, koliko su poslušne i koliko se dobro uklapaju u društveno prihvatljive granice (Chen et al., 2025).

Internalizacija rodni stereotipa i normi ne utječe samo na to tko je meta, već i na to **kako žrtve doživljavaju i tumače nasilje**. Istraživanja i praksa dosljedno pokazuju da djevojke i dječaci različito reagiraju na online zlostavljanje, ponajviše zato što su **naučeni da štetu tumače i izražavaju na rodno specifične načine**. Djevojke, koje se socijalizira da budu emocionalno izražajne, usmjerene na odnose i odgovorne za održavanje društvene harmonije, češće internaliziraju nasilje koje dožive. Mnoge izvještavaju o osjećajima srama, samookrivljanja i bespomoćnosti, vjerujući da su same izazvale zlostavljanje time što su bile „previše vidljive“, „previše provokativne“ ili „previše glasne“. Ti osjećaji nisu iracionalni, već su rezultat cjeloživotnih implicitnih poruka da „dobra djevojka“ ne privlači pažnju i da je šteta, ako se dogodi, odraz osobnog propusta u samoočuvanju. Dječaci su, suprotno tome, općenito socijalizirani da potiskuju emocionalno izražavanje i izbjegavaju ranjivost. Od najranije dobi uče da biti jak znači ne pokazivati bol te da je traženje pomoći ili izražavanje straha znak slabosti. Istraživanja pokazuju da dječaci, zbog naučenog emocionalnog distanciranja, češće doživljavaju online nasilje kao nevažno ili čak zabavno, a u nekim slučajevima na njega odgovaraju vlastitim nasiljem, koristeći agresiju kao društveno prihvaćen način da ponovno uspostave kontrolu, status ili emocionalni odmak (Safe.si, 2024).

Ove rodno obilježene reakcije također oblikuju način na koji **drugi percipiraju i reagiraju na žrtve**. Djevojka koja prijavi online uznemiravanje može se suočiti s ispitivanjem i osudom – postavljaju joj se pitanja poput: što je objavila, što je nosila, je li „sama to tražila“. Takva pitanja odražavaju šire **stavove okrivljavanja žrtava**, ukorijenjene u uvjerenju da su djevojke odgovorne za upravljanje muškom pažnjom i agresijom. Dječaku, s druge strane, možda se uopće neće vjerovati. Ako prijavi da je bio meta, može ga se ismijavati, odbaciti njegovu prijavu ili mu reći da se „očeliči“. Njegova uloga žrtve proturječi stereotipu muške nepovredivosti i dominacije pa se stoga ili ignorira ili tumači kao slabost (O'Brien, 2024). U oba slučaja, **rodne norme služe utišavanju žrtava**: djevojke zbog

srama, dječake zbog straha od gubitka muškosti. Ovi obrasci nisu prirodni, već su **rezultat društvene uvjetovanosti koja ograničava emocionalni raspon i osobnu autonomiju svih rodova**. Oni stvaraju okruženja u kojima je OGBV ne samo vjerojatniji, već i češće ostaje neupitan, neprijavljen i nezacijeljen (Safe.si, 2024).

Propitivanje rodnih stereotipa u praksi

Propitivati, odnosno dovesti u pitanje rodne stereotipe znači ući u **kontinuirani proces refleksije i (od)učavanja**. Stereotipi nisu samo osobna uvjerenja – oblikuju ih kultura, učvršćuju institucije, a reproduciraju se kroz svakodnevne navike, jezik i očekivanja. Budući da ih često internaliziramo još u djetinjstvu, mogu djelovati **automatski i nesvjesno**, čak i kod osoba koje su predane ravnopravnosti i uključivosti. Za one koji izravno rade s mladima, osvještavanje tih obrazaca ključni je korak u stvaranju sigurnijih i više uključivih okruženja – kako online, tako i offline.

Jedan od načina da se započne ovaj proces jest **refleksija o tome kako se rod pojavljuje u svakodnevnim interakcijama i odlukama**, uključujući one koje se mogu činiti rutinskima ili neutralnima. Kako biste podržali ovu refleksiju, isprobajte sljedeću vježbu:

Refleksivna vježba: rod u svakodnevnoj praksi

Odaberite jedan dan ovog tjedna (važno: dan kada radite s mladima) i odlučite promatrati na koje načine rodna očekivanja oblikuju vaše okruženje. Koristite sljedeće poticaje kao tihe mentalne bilješke tijekom dana ili ih zabilježite naknadno kao dio dnevnika refleksije:

- Tko najviše govori u grupnim raspravama? Čiji se doprinosi potvrđuju i na koji način?
- Kako reagirate na sukobe ili izražavanje emocija – igra li rod ulogu u tome kako ih tumačite ili na njih reagirate?
- Dijele li se komplimenti ili komentari o izgledu, ponašanju ili sposobnostima ravnomjerno? Potvrđuju li se ili obeshrabruju različite osobine ovisno o spolu?
- Tumačite li odlučnost, šutnju, ranjivost ili humor drugačije ovisno o spolu mlade osobe?
- Procjenjuju li se digitalna ponašanja – poput selfija, emojija, statusa ili stila igranja videoigara – drugačije ovisno o tome tko ih objavljuje?

Nakon toga, odvojite nekoliko minuta za refleksiju:

Što vas je iznenadilo? Što je dovelo u pitanje vaša očekivanja? Koju malu promjenu možete uvesti kako biste potaknuli pravedniji prostor za sve rodne izraze?

Uključivanje u ovakvu vrstu promatranja i refleksije **ne znači „uhvatiti sebe u pogrešci“, već razviti svijest**. Cilj nije savršenstvo, već namjera: stvaranje prostora za različite oblike izražavanja, priznavanje različitih iskustava i prepoznavanje nevidljivih pravila koja se često ne propituju. Kada osoba odvoji vrijeme za kritičko promišljanje o tome kako se rod pojavljuje u njezinim stavovima i

okruženju, počinje živjeti promjenu koju želi potaknuti kod mladih. A upravo iz te znatiželje, poniznosti i otvorenosti može niknuti stvarna promjena.

2.3 Ranjive grupe mladih

Iako OGBV može pogoditi bilo koga, ne pogađa sve jednako. Žene i djevojke statistički su najčešće mete, no rizik se značajno povećava kada se **rod ispreplete s drugim aspektima identiteta**, poput seksualne orijentacije, rase, religije, etniciteta ili invaliditeta. Ti presjeci ne oblikuju samo tko će biti meta, već i kako se nasilje izražava, koje oblike poprima, kako se žrtve percipiraju i s kojim se preprekama suočavaju prilikom traženja podrške (Pandea et al., 2019).

Intersekcionalnost naglašava da osoba nikada nije „samo” žena, „samo” osoba tamne boje kože ili „samo” queer. Višestruke dimenzije identiteta istovremeno postoje i međusobno djeluju na složene načine. To nije jednostavno pitanje „dvostruke” ili „trostruke” diskriminacije; riječ je o složenom iskustvu koje stvara jedinstvene oblike štete i isključenja (Hicks, 2021). Prepoznavanje tih obrazaca ne znači uspoređivanje patnje, već razumijevanje da različiti mladi doživljavaju digitalne prostore na vrlo različite načine, ovisno o tome kako su njihovi identiteti percipirani i tretirani u širem društvenom kontekstu (Collins, 2021; Allen, 2022).

U nastavku su opisane neke od ranjivih skupina mladih koje OGBV najviše pogađa, uz naglasak na to kako preklapajuće forme diskriminacije oblikuju njihova specifična iskustva.

Žene i djevojke

Žene i djevojke široko su prepoznate kao ranjiva i marginalizirana skupina u međunarodnim okvirima za ljudska prava, razvoj i zaštitu djece, ne zato što su izložene visokoj stopi (online) rodno uvjetovanog nasilja, već zbog strukturnih i sistemskih nejednakosti koje utječu na gotovo svako područje života (UN-HABITAT, 2020). Čak i u društvima koja zakonski jamče ravnopravnost spolova, kulturne i institucionalne norme i dalje ograničavaju autonomiju djevojaka, vrednuju ih manje od dječaka i isključuju iz vodstva i donošenja odluka (Cookson et al., 2023). Kao rezultat toga, žene i djevojke nerazmjerno su često mete u digitalnim okruženjima, suočene s uznemiravanjem, seksualiziranim zlostavljanjem i sramoćenjem. Takvo nasilje dodatno učvršćuje društvenu poruku da je prisutnost djevojke uvjetna te da njezina vrijednost ovisi o pridržavanju restriktivnih rodni normi. Na taj način OGBV ne postoji izolirano, već produbljuje širu marginalizaciju s kojom se djevojke već suočavaju, čineći njihovu ranjivost i uzrokom i posljedicom sistemske nejednakosti (EIGE, 2022).

LGBTQI+ mladi

LGBTQI+ mladi, posebno transrodne i nebinarne osobe, suočavaju se s nerazmjerno visokom razinom online nasilja. To uključuje homofobne i transfobne uvrede, prijetnje razotkrivanjem seksualne ili rodne orijentacije, namjerno krivo rodno označavanje i potpuno negiranje njihovih

identiteta. Za mnoge LGBTQI+ mlade, online prostori predstavljaju dvosjekli mač: s jedne strane mogu biti životno važni izvori zajednice i samoizražavanja, dok su s druge strane i mjesta stalnog nadzora i zlostavljanja (Fisher et al., 2024).

Nasilje usmjereno prema LGBTQI+ mladima često ima za cilj potkopati legitimnost njihovih identiteta i gurnuti ih natrag u nevidljivost. Ono može poprimiti oblik izrugivanja, brisanja, prijetnji ili namjerne dehumanizacije, učvršćujući poruku da je njihovo postojanje nenormalno, uvredljivo ili lažno. Kada se takve poruke ponavljano susreću tijekom adolescencije – ključnog razdoblja formiranja identiteta – mogu dovesti do internalizirane stigme, srama i dubokog društvenog povlačenja. Ta iskustva često se dodatno pogoršavaju nedostatkom podrške u offline okruženjima. Za LGBTQI+ mlade koji nisu „autani“ svojim obiteljima, zajednicama ili školama, strah od neželjenog razotkrivanja postaje stalan izvor tjeskobe. Zlostavljači često iskorištavaju tu ranjivost manipulacijom ili ucjenom, prijeteci da će otkriti privatne informacije, snimke zaslona ili poruke. Čak i kada nasilje ne eskalira do te razine, stalna potreba za samonadzorom, skrivanjem ili izvođenjem „prihvatljivijeg“ identiteta online može imati značajne emocionalne posljedice. Rezultat je često učinak utišavanja, pri čemu se LGBTQI+ mladi povlače iz online prostora ili izbjegavaju autentično izražavanje, ne zato što nemaju glas, već zato što su naučili da vidljivost donosi kaznu (Prokopenko & Hango, 2022; FRA, 2024).

Mladi druge boje kože

Mladi koji su rasno obilježeni, uključujući mlade osobe tamnije boje kože, pripadnike romske zajednice, domorodačkih naroda, arapske zajednice, azijske zajednice i druge osobe, mogu doživljavati OGBV koji je oblikovan kako rodnom, tako i rasom. To može uključivati rasne uvrede, govor mržnje, širenje stereotipa, isključivanje iz digitalnih zajednica i hiperseksualizaciju (Rajani, 2022; Chowdury et. al., 2023). Djevojke druge boje kože posebno su izložene toksičnom spoju rasizma i seksizma koji se očituje kroz rasno obilježeno seksualno uznemiravanje gdje se njihova tijela pretvaraju u „egzotični“ objekt, fetišiziraju ili degradiraju na temelju štetnih kulturnih predodžbi:

- Djevojke tamnije boje kože često se stereotipizira kao „zrelije“ ili „promiskuitetnije“, što dovodi do neprikladnih seksualnih komentara, zloupotrebe slika i nedostatka empatije kada su meta nasilja.
- Azijatkinje se mogu hiperseksualizirati na način koji odražava i mizoginiju i orijentalističke fantazije.
- Djevojke iz romske zajednice često se dehumanizira ili prikazuje kroz karikirane slike (ibid.).

Ovi narativi ukorijenjeni su u povijesti kolonijalizma, ropstva i sustavnog rasizma, a reproduciraju se putem memova, komentara i viralnih videa. Ono što ovu vrstu nasilja čini posebno štetnom jest činjenica da često ostaje neprepoznata – normalizacija rasističkih i seksističkih stereotipa u online kulturi znači da se zlostavljanje može prikazati kao „šala“ ili „sloboda govora“, a mnogi mladi upijaju takve poruke ne prepoznajući njihov kumulativni učinak (Tosaya, 2022).

Mlade osobe s invaliditetom

Mladi s invaliditetom – bilo da je riječ o tjelesnom, osjetilnom, intelektualnom ili psihosocijalnom invaliditetu – često su isključeni iz rasprava o OGBV-u, unatoč tome što se suočavaju s jedinstvenim i ozbiljnim rizicima. Imaju veću vjerojatnost da će doživjeti društvenu isključenost i izolaciju, što ih može učiniti više ovisnim o online prostorima za povezivanje, komunikaciju i vidljivost. Nažalost, ti isti prostori mogu ih izložiti ciljanom uznemiravanju, ismijavanju ili manipulaciji (UN Women, 2025).

Ableističko online zlostavljanje često se očituje kroz izrugivanje, infantilizaciju ili brisanje identiteta. Djevojke s invaliditetom mogu se promatrati kao aseksualne ili nesposobne za donošenje odluka, dok ih se istovremeno fetišizira ili objektivizira (Malinowska, 2017; UNFPA, 2024). Osim toga, mladi s intelektualnim teškoćama mogu biti prevareni, prisiljeni ili iskorišteni na načine koji drugima nisu odmah vidljivi. Možda nemaju pristup podršci u digitalnoj pismenosti koja bi im omogućila prepoznavanje zlostavljanja ili učinkovito prijavljivanje. Također, dizajn platformi često ne uzima u obzir potrebe korisnika s invaliditetom, stvarajući dodatne prepreke zaštiti i sudjelovanju (ibid.).

Budući da se o ableizmu rijetko govori u mainstream raspravama o online nasilju, mladi s invaliditetom često se osjećaju nevidljivo ili isključeno iz strategija prevencije i inicijativa za sigurnost. Njihove se potrebe često zanemaruju u obrazovnim okruženjima, društvenim kampanjama i pravilnicima platformi, ostavljajući ih da sami upravljaju svojim specifičnim ranjivostima bez odgovarajuće podrške. Osiguravanje njihove uključenosti zahtijeva ne samo bolju pristupačnost, već i kulturološku promjenu u načinu na koji se razumije invaliditet: ne kao nedostatak, već kao dimenzija ljudske raznolikosti koja zaslužuje priznanje, poštovanje i zaštitu (UNFPA, 2024).

2.4 Pravni okvir i zaštita

Pravno priznanje OGBV-a i dalje je ograničeno i neujednačeno među različitim jurisdikcijama. U većini zemalja, OGBV nije definiran kao posebna pravna kategorija, što predstavlja ozbiljan izazov za prevenciju i provedbu zakona. Iako se određeni oblici digitalnog zlostavljanja – poput uznemiravanja, uhođenja, prijetnji i neovlaštenog dijeljenja intimnih sadržaja – sve češće reguliraju kroz postojeće zakone koji se odnose na online ponašanje ili rodno uvjetovano nasilje, ti zakonski okviri često ne odražavaju specifične dinamike i strukturalnu prirodu OGBV-a. Zakonodavstvo uglavnom tretira online nasilje kao produžetak tradicionalnih kaznenih djela poput klevete, zastrašivanja ili narušavanja privatnosti, bez priznavanja njegovih rodni dimenzija ili nerazmjernog utjecaja na žene, djevojke i marginalizirane skupine.

Neke su zemlje uvele ciljane mjere, osobito kada je riječ o seksualnom nasilju putem fotografija ili cyberstalkinga, no rijetki pravni sustavi uključuju eksplicitnu rodnu perspektivu. Ovaj nedostatak odražava širu nespremnost da se online nasilje sagleda kao sustavni problem ukorijenjen u moći i

nejednakosti, a ne kao niz izoliranih postupaka (Mijatović, 2022). Paralelno s tim, žrtve OGBV-a često se suočavaju sa značajnim preprekama u pristupu pravdi. To uključuje nepoznavanje vlastitih prava, ograničenu digitalnu pismenost, neujednačene reakcije policije i nedovoljno educirane pravosudne sustave (Bansal et. al., 2022). Osim toga, mnoge online platforme djeluju transnacionalno dok nacionalni zakoni ostaju fragmentirani, što dodatno otežava provedbu i odgovornost. Čak i tamo gdje zakoni postoje, mehanizmi za prijavu mogu biti nedostupni, retraumatizirajući ili neučinkoviti – osobito za mlade osobe ili pripadnike_ice marginaliziranih skupina.

S obzirom na ove izazove, prevencija i zaštita zahtijevaju više od samih pravnih alata; potrebni su koordinirani odgovori koji uključuju obrazovanje, odgovornost platformi i usluge podrške za žrtve (Social Development Direct, 2022). Popis relevantnih nacionalnih i međunarodnih zakona, mehanizama za prijavu i organizacija koje nude podršku žrtvama OGBV-a u Sloveniji, Hrvatskoj i Italiji nalazi se **u dodatku ovog Priručnika**.

3. Mentorske tehnike za radnike_ ce s mladima

3.1 Uloga radnika_ ca s mladima: Kako radnici_ e s mladima mogu prepoznati mlade osobe kao žrtve nasilja?

Rad s mladima širok je pojam koji obuhvaća raznolike aktivnosti društvene, kulturne, obrazovne ili političke prirode koje se provode **za, s i od strane mladih**. Rad s mladima pripada području **neformalnog obrazovanja**, ali i specifičnih aktivnosti tijekom slobodnog vremena, koje provode profesionalni ili volonterski radnici_ e s mladima i voditelji_ ce mladih.

Rad s mladima organizira se na različite načine – kroz organizacije koje vode mladi, organizacije za mlade, neformalne skupine ili javne službe i tijela javne vlasti. Provodi se u različitim oblicima i kontekstima, poput otvorenog pristupa, grupnog rada, programski strukturiranih aktivnosti, terenskog rada ili rada u zajednici. Oblikuje se na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini.

Fokus rada s mladima je na **osobnom i društvenom razvoju mladih osoba**, uz **pristup koji se temelji na njihovim potrebama, interesima i životnom kontekstu**.

Mladi su raznolika i dinamična populacija s različitim stvarnostima, potrebama, zahtjevima i težnjama. Elementi poput demografije, životnih priča, različitosti, prijelaznih razdoblja i mogućnosti izravno utječu na njih – i ponekad ih definiraju.

Vijeće Europe, 2013.

Rad s mladima uključuje opću populaciju mladih ljudi. To su mladi s različitim interesima, potrebama i podrijetlom. Prema dostupnim istraživanjima i izvještajima u Republici Hrvatskoj, online nasilje među mladima predstavlja ozbiljan i rastući problem. Podaci ukazuju na visoku prevalenciju različitih oblika elektroničkog nasilja, uključujući seksualno uznemiravanje, prihvaćanje, učenje i dijeljenje neprimjerenih sadržaja bez pristanka. Podaci istraživanja iz 2023. provedenog u osnovnim i srednjim školama Grada Zagreba, u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom, pokazuju da se elektroničko nasilje među djecom i mladima najslabije primjećuje, ali njegova prisutnost značajno raste nakon 5. razreda osnovne škole. Prema podacima Centra za sigurniji internet (www.csi.hr), gotovo 40 % mladih izjavilo je da je primilo sadržaj seksualne tematike od poznatih i nepoznatih osoba, a 30 % srednjoškolaca_ ki potvrdilo je kako njihovi vršnjaci potajno fotografiraju druge osobe u neprimjerenim situacijama, nakon čega su te fotografije podijeljene na internetu. Unatoč visokoj prevalenciji online nasilja, njegovo prijavljivanje je vrlo nisko. Isto istraživanje Centra iz 2021. pokazalo je da više od polovice srednjoškolaca_ ki na online seksualno uznemiravanje reagira

ignoriranjem, gotovo polovica blokira uključene osobe, a samo 3,7 % prijavljuje takve incidente policiji.

S obzirom na alarmantnu raširenost online nasilja, uključujući rodno uvjetovano online nasilje, među općom populacijom mladih možemo s velikom sigurnošću pretpostaviti da su i mladi uključeni u rad s mladima (engl. youth work) među onima koji su žrtve – ili su bili žrtve – rodno uvjetovanog online nasilja. U tom kontekstu, **radnici_e s mladima** često su upravo one osobe koje su izgradile odnos povjerenja s mladima pa su među prvima koji mogu primijetiti da nešto nije u redu. Kao i kod drugih oblika nasilja, moguće je da primijete promjene u ponašanju, emocijama ili razmišljanju mladih – primjerice, mlada volonterka koja jednom tjedno vodi kreativne radionice izostala je s dvije u proteklom mjesecu bez prethodne najave i djeluje razdražljivo kada se pojavi.

Važno je naglasiti da ne postoji formula niti univerzalna lista „simptoma“. Iako određeni **znakovi upozorenja** postoje, ono što je ključno jest da radnik_ca s mladima primjenjuje **holistički pristup radu s mladima** i na taj način postaje sposoban uočiti moguće promjene.

Mogući znakovi upozorenja kod mladih koji jesu ili su bili žrtve rodno uvjetovanog online nasilja:

- Češće korištenje elektroničkih uređaja
- Pojačane emocionalne reakcije nakon korištenja elektroničkih uređaja
- Brisanje profila na društvenim mrežama i drugim online platformama
- Izbjegavanje društvenih događanja
- Promjene raspoloženja
- Pad motivacije za pohađanje škole
- Poteškoće sa spavanjem
- Govori o samoozljeđivanju ili vidljivi znakovi samoozljeđivanja
- Gubitak interesa za hobije

Druga mogućnost je da mlada osoba sama povjeri radniku_ci s mladima da je žrtva rodno uvjetovanog online nasilja. Do toga najčešće dolazi zahvaljujući odnosu povjerenja koji je izgrađen kroz prethodne interakcije. Možemo očekivati dvije vrste trenutaka koji otvaraju vrata za razgovor: jedan neizravni – „*Nešto ti želim reći, ali ne znam mogu li... obećaj da nećeš nikome reći.*“ – i jedan izravni – „*Neki tip mi je poslao sliku svog spolovila.*“

Istaknuli smo dva, po našem mišljenju, najčešća okidača koji mogu dovesti do toga da radnik_ca s mladima prepozna da mlada osoba proživljava rodno uvjetovano online nasilje. Nakon takvog „*povjeravanja*“, važno je da radnik_ca s mladima (kako to naglašava i Mreža mladih Hrvatske):

- Naglasi da je osoba hrabra jer je preživjela to iskustvo i jer se odlučila povjeriti.
- Jasno pokaže i izrazi da vjeruje žrtvi – naglasiti da je odgovornost za nasilje isključivo na počinitelju, nikada na žrtvi.

- Obrati pažnju na to što osobi treba i što očekuje (zaštita kako bi nasilje prestalo, informacije o tome gdje potražiti stručnu pomoć, podrška u prijavi nasilja, pomoć pri kontaktiranju kriznog centra/sigurne kuće, pravni savjet itd.).

Stoga je važno da radnik_ca s mladima reagira, uključi se, potakne razgovor i ponudi podršku. Svjesni da tzv. „teške teme“ mogu biti zahtjevne za otvoriti, radnike_ce s mladima treba voditi hrabrost i iskrenost – bolje je postaviti pitanje i čuti „*Ne, samo imam loš dan*“ nego propustiti priliku za podršku osobi koja je žrtva rodno uvjetovanog online nasilja.

U sljedećim poglavljima razmatramo kako voditi takve razgovore i kakvu podršku radnici_e s mladima mogu pružiti žrtvama.

3.2 Komunikacijske vještine: Tehnike za učinkovitu komunikaciju s mladim osobama o osjetljivim temama

U svom radu s mladima, radnici_e s mladima koriste specifične komunikacijske tehnike. U svom radu s mladima, radnici_e s mladima koriste specifične komunikacijske tehnike. Ove tehnike nisu ograničene isključivo na rad s mladima koji su doživjeli rodno uvjetovano online nasilje, već su to opći komunikacijski alati i metode koje se uobičajeno primjenjuju u praksi rada s mladima.

Kako definira Vec (2002), svrha specifičnih komunikacijskih tehnika je dvostruka. S jedne strane, one omogućuju radniku_ci s mladima da bolje razumije mladu osobu i situaciju u kojoj se nalazi. S druge strane, pomažu mladoj osobi da stekne uvid u vlastito funkcioniranje — uključujući emocije, misli i ponašanja — i potencijalno pokrene pozitivne promjene.

Komunikacijske tehnike koje se najčešće koriste u radu s mladima uključuju (ibid.): znakove aktivnog slušanja i ohrabrujuće primjedbe, pojašnjavanje kroz pitanja, istraživačka i otvorena pitanja, zrcaljenje ili ponavljanje izjava mlade osobe, parafraziranje i sažimanje.

U sljedećem dijelu izdvajamo ključne značajke svake od ovih tehnika (prema Vecu, 2002).

Tehnike i pristupi	Ciljevi i dobrobiti	Rizici i ograničenja	Primjeri
<p>Znakovi pažnje i ohrabrujuće primjedbe: <i>Verbalni i neverbalni znakovi pažnje te komentari, ohrabrujuće primjedbe, „otvarači” razgovora</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja odnosa povjerenja • Pokazivanje interesa za mladu osobu i temu razgovora • Aktivno poticanje mlade osobe da nastavi razgovor 	<ul style="list-style-type: none"> • Mogu djelovati previše uvježbano ili tehnički • Mogu se doživjeti kao nametljivi ako mlada osoba nije spremna za razgovor 	<ul style="list-style-type: none"> • Neverbalno: kimanje glavom • Verbalno: „Da”, „Mhm”, „Možeš li mi reći više o tome?”, „Jesi li spreman_na razgovarati o tome?”, „Hvala ti što si mi to povjerio_la”
<p>Objašnjavanje pomoću pitanja, potpitanja i otvorena pitanja: <i>Specifična, otvorena, razrađena i na rješenja usmjerena pitanja</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Otkrivanje značenja poruka - i za radnika_cu s mladima i za mladu osobu • Rasvjetljavanje određenih područja 	<ul style="list-style-type: none"> • Mlada osoba može doživjeti razgovor kao ispitivanje • Otvorena pitanja ne omogućuju brzo i selektivno prikupljanje informacija 	<ul style="list-style-type: none"> • „Možeš li mi reći više o...?” • „Kako je to izgledalo?” • „Kako si se osjećao_la?” • „Kako bi to još mogao_la opisati?” • „Što se dogodilo od našeg zadnjeg razgovora?”
<p>Reflektiranje ili ponavljanje izjava: <i>Zrcaljenje dijelova ili cijele poruke</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Usmjeravanje pažnje na sadržaj koji radnik_ca s mladima smatra važnim 	<ul style="list-style-type: none"> • Može djelovati previše tehnički ili umjetno • Može izazvati otpor, samosažaljenje i slično 	<ul style="list-style-type: none"> • „Kažeš da ...”
<p>Parafraziranje: <i>Zrcaljenje sadržaja vlastitim riječima i provjera razumijevanja</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fokusiranje razgovora • Pomaže mladima da razumiju vlastite osjećaje i/ili misli • Provjera vlastitog razumijevanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Parafraziranje može postati previše subjektivno ili uključivati osobne interpretacije 	<ul style="list-style-type: none"> • „Ako sam te dobro razumio_la...” • „Znači misliš da...” • „Zvuči mi kao da...” <p>Napomena: Radnik_ca s mladima postavlja si pitanja: Što mi mlada osoba pokušava reći? Koja je bit poruke? Koje osnovne emocije su prisutne? — i, što je ključno, provjerava je li njihova interpretacija točna.</p>
<p>Sažimanje: <i>Sinteza niza poruka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povezivanje naizgled 	<ul style="list-style-type: none"> • Može ograničiti prostor mlade osobe za 	<ul style="list-style-type: none"> • „Govorio_la si o...” • „Ovaj put često spominješ...”

	<p>nepovezanih sadržaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomaže mladoj osobi da razumije vlastite osjećaje i/ili misli • Provjera razumijevanja • Fokuseranje na bit, sužavanje narativa • Zaokruživanje sadržaja 	<p>refleksiju i interpretaciju</p> <ul style="list-style-type: none"> • Može preusmjeriti pažnju i tumačenje prema onome što radnik_ca s mladima smatra važnim 	<ul style="list-style-type: none"> • „Ako sam do sada dobro razumio_jela tvoju priču, kažeš da...”
--	---	---	---

Kod pregleda literature o komunikacijskim tehnikama, često se susreće pojam aktivnog slušanja. Vec (ibid.) ga razumije kao kombinaciju nekoliko tehnika, ponajprije zrcaljenja i parafraziranja. Osim toga, razni priručnici (npr. slovensko izdanje priručnika izdavača Mira, NIJZ: *Nisi okej? Povej naprej.*) uključuju i znakove pažnje i ohrabrujuće izjave, pojašnjenja kroz pitanja (posebno korištenje otvorenih pitanja) te sažimanje kao sastavni dio aktivnog slušanja. Ideja aktivnog slušanja je shvatiti cjelokupno značenje poruke koju mlada osoba prenosi, prepoznati i reagirati na njezine emocije te provjeriti vlastito razumijevanje. Ključno je usmjeriti se na razgovor, ukloniti ometajuće faktore (npr. isključiti mobitel, povući se u mirnu prostoriju u centru za mlade) te primjereno koristiti spomenute specifične komunikacijske tehnike.

Osim ovih tehnika, **tišina** je također važan alat. Istraživanje koje je provela Lesar (2019) o korištenju tišine u grupi podrške pokazuje da namjerno korištenje tišine u savjetodavnom radu omogućuje sudionicima – u ovom slučaju mladima – vrijeme za refleksiju, odnosno shvaćanje, razumijevanje i osmišljavanje vlastitih misli i emocija. Tišina olakšava razjašnjenje i trenutke uvida („aha” trenutke). Autorica naglašava da su se odnosi također gradili unutar tišine te da je povjerenje raslo.

Važno je napomenuti da su gore opisane tehnike **samo podrška**. Pretjerano oslanjanje na tehnike može dovesti do toga da interakcija djeluje previše formalno ili uvježbano. Stoga je ključno da radnici_e s mladima prate dinamiku i reakcije mlade osobe i prilagode proces rada u skladu s tim. Također je barem prihvatljivo, ako ne i poželjno, da se adresira sama dinamika procesa, čime se mladu osobu stavlja u središte i osnažuje – na primjer: „*Jesam li u pravu ako osjećam da je energija malo pala pa da završimo za danas?*“ i slično.

3.3 Stvaranje sigurnog prostora: Kako osigurati sigurno i inkluzivno okruženje za razgovor o iskustvima online rodno uvjetovanog nasilja

U nastavku ističemo ključne elemente koje radnici_e s mladima trebaju slijediti u svojoj praksi prilikom rada s mladima. Predstavljene smjernice rezultat su zajedničkog znanja razvijenog s ekspertima_kinjama tijekom devet edukacija o rodno uvjetovanom online nasilju održane između listopada 2024. i ožujka 2025. (po tri u Hrvatskoj, Sloveniji i Italiji).

SIGURAN PROSTOR:

- Nulta tolerancija na nasilje i diskriminaciju. U slučajevima nasilnog ili diskriminatornog ponašanja, radnici_e s mladima reagiraju na situaciju. Ključno je da radnici_e s mladima zaštite žrtvu i ponude potrebnu podršku (npr. rasterećujući razgovor).
- Stvaranje inkluzivnog prostora za sve mlade, uključujući i one koji pripadaju ranjivim skupinama (npr. isticanje zastave duginih boja kao signala da se radi o sigurnom prostoru za LGBTQI+ osobe, korištenje rodno osjetljivog jezika, predstavljanje zamjenicama u uvodnom krugu i u potpisima e-mailova, višejezični natpisi u prostoru).
- Jasna pravila i granice važan su doprinos sigurnosti. Radnici_e s mladima jasno komuniciraju, zajednički s mladima oblikuju i periodično preispituju pravila. Važno je da pravila i granice vrijede jednako za sve te da ih radnici_e s mladima dosljedno primjenjuju — kako među različitim mladima, tako i među svim članovima_icama tima.
- Važno je da radnici_e s mladima reflektiraju kako njihov vlastiti rod utječe na osjećaj sigurnosti kod mladih. Stoga je važno pitati mladu osobu osjeća li se ugodno i sigurno nastaviti razgovor ili bi radije razgovarala s drugim kolegom ili kolegicom.

FIZIČKI PROSTOR:

- Pozornost treba posvetiti i fizičkom aspektu prostora. Ako se vodi individualni razgovor, prostor treba biti bez ometanja — radnik_ca s mladima osigurava da ga kolege_ice ne prekidaju, ne odgovara na pozive itd. Razgovor se može voditi u zatvorenom prostoru ili na otvorenom (npr. u šetnji).
- Raspored sjedenja ne bi trebao biti frontalni, već dijagonalni ili jedan pored drugoga. Isto tako, stalno održavanje kontakta očima uglavnom nije primjereno i može djelovati previše agresivno ili zastrašujuće. Dijagonalni ili bočni raspored omogućuje da radnik_ca s mladima i mlada osoba gledaju prema zajedničkoj točki.

NAČELO POVJERLJIVOSTI:

- U odnosu između mladih i radnika_ca s mladima, osobito kad se obrađuju „teške“ ili osjetljivije teme, otvara se pitanje povjerljivosti. Ovo pitanje ne treba uzimati olako. Važno

je da radnici_e s mladima budu osnaženi za jasno komuniciranje s mladima o načelu povjerljivosti.

- Radnici_e s mladima su svjesni ograničenja povjerljivosti — to vrijedi u slučajevima kada mlada osoba ugrožava sebe ili druge ili kada se radi o kaznenom djelu, što zahtijeva prijavu informacija nadležnim tijelima. Organizacija u kojoj radnik_ca s mladima djeluje može imati i procedure za interno izvještavanje (npr. tijekom konzultacija o slučaju). U oba slučaja, potrebno je obavijestiti mladu osobu kome će se informacija prenijeti i u koju svrhu.

Mlada osoba može reći nešto poput:

„... želim ti nešto reći, ali nisam siguran mogu li, zato te molim da obećaš da nećeš nikome reći.“

Osnažen radnik_ca s mladima bit će upoznat s načelom povjerljivosti i njegovim granicama. To znači da bi mladoj osobi odgovorio_la:

„Naš razgovor je povjerljiv, osim ako ugrožavaš sebe, druge ili ako se radi o kaznenom djelu – tada te moram zaštititi... Možemo o tome razgovarati, ali važno mi je da znaš...“

STAV I ODNOS RADNIKA_CA S MLADIMA PREMA MLADIM OSOBAMA:

- Radnici_e s mladima odnose se prema mladima s poštovanjem i gledaju na njih kao na sposobne pojedince_ke, kao stručnjake_inje za vlastiti život. Radnici_e s mladima su tu da ih podrže na njihovom putu.
- Radnici_e s mladima prihvaćaju mlade osobe takvima kakve jesu te ih ne osuđuju niti kritiziraju (neosuđujući stav!). Kontinuirano preispituju i promišljaju vlastite stereotipe i predrasude (npr. „dečki su više tehnički sposobniji, dok su cure umjetnički kreativne“).
- Radnici_e s mladima su autentični, iskreni i dosljedni. Važno je da ono što govore – to i rade.
- Radnici_e s mladima su suosjećajni i empatični. To ne znači da u potpunosti razumiju mlade osobe — čak i ako su i sami imali slična iskustva, mlada osoba to može doživljavati vrlo drugačije. Zato izbjegavaju fraze poput „razumijem te“ i radije kažu „mogu samo zamisliti kako ti je“.

SUDJELOVANJE MLADIH U PROCESU:

- Rad s mladima usmjeren je na mladu osobu. To znači da mlada osoba određuje tempo i način rada te ima priliku (su)odlučivati.
- Načelo dobrovoljnosti u radu s mladima treba se odražavati i u tome da radnik_ca s mladima informira mladu osobu o svrsi procesa i načinu na koji će se odvijati. Također treba provjeriti slaže li se mlada osoba s procesom te istražiti kako je može podržati – primjerice: „Kako ti mogu pomoći?“ ili „Ovo su mogućnosti koje imamo, kako ti se čini da nastavimo?“

SAMOZAŠTITA / BRIGA O SEBI:

- Radnici_e s mladima svjesni su da su ljudi (ne superheroji), razumiju vlastite granice i prepoznaju da ih priče mladih mogu osobno pogoditi.
- U trenutku (npr. nakon povjeravanja), radnici_e s mladima mogu uzeti nekoliko trenutaka da se saberu i pripreme za nastavak razgovora.
- Dugoročno, radnici_e s mladima prepoznaju važnost brige o sebi, održavanja vlastitog mentalnog zdravlja i rasterećenja. Kada se radi o zahtjevnim slučajevima, to je izuzetno važno i služi kao važna prevencija profesionalnog sagorijevanja.
- Važno je da mentalno zdravlje i rasterećenje budu podržani i na razini organizacije, a ne prepušteni isključivo pojedincu.

Mehanizmi na nivou organizacije:	Mehanizmi na individualnom nivou:
<ul style="list-style-type: none">• Povezanost i timska klima u kojoj kolege_ice mogu (na dnevnoj razini) dijeliti slučajeve i profesionalne dileme te pružati međusobnu podršku;• Redovita intervizija unutar tima kolega_ica;• Redovita supervizija koju vodi vanjski stručnjak_inja;• Razumijevanje i podrška vodstva u vezi s metodama rada, posebno u zahtjevnim slučajevima (npr. kada je potrebno podnijeti službeni izvještaj).	<ul style="list-style-type: none">• Zdravi privatni odnosi i razumijevanje bliskih osoba da rad s mladima može biti zahtjevan i stresan;• Briga o vlastitom fizičkom zdravlju, uključujući dovoljno sna, tjelesnu aktivnost i zdravu prehranu;• Uključivanje u aktivnosti koje omogućuju odmak od posla (npr. kultura, kreativne aktivnosti, sport, boravak u prirodi);• Vrijeme za individualno promišljanje, kontemplaciju i unutarnji dijalog.

Partneri iz Mreže mladih Hrvatske saželi su što radnici_e s mladima **ne bi trebali raditi/izgovarati** prilikom rada s mladima koji imaju iskustvo rodno uvjetovanog online nasilja:

<ul style="list-style-type: none">• Ne pitaj: „Što si učinio_la da isprovociraš nasilje/nasilnika?“ „Zašto nisi prijavio_la nasilje?“ „Zašto nisi napustio_la nasilnika / isključio_la komentare / obrisao_la sadržaj?“ „Kako si mogao_la dopustiti da te netko tako tretira?“○• Nikada nemoj tražiti od žrtve da se suoči s počiniteljem(ima).• Osoba koja čini nasilje ima više moći od žrtve; njihov odnos nije ravnopravan.
--

- Nemoj patronizirati žrtve nasilja.
- Postupaj s njima kao sa sposobnim osobama.
- Nemoj moralizirati, osuđivati ili kritizirati misli, osjećaje ili postupke mlade osobe.
- Ne postavljalj nerealna očekivanja prema žrtvi. Ne vrši pritisak da nešto učini ili poduzme.
- Ne pokušavaj „spasiti“ osobu. Održavaj profesionalne i emocionalne granice.

3.4 Podrška žrtvama: Pristupi u radu s mladima za pružanje podrške mladim osobama koje su doživjele online rodno uvjetovano nasilje

Kako smo do sada naučili, radnici_e s mladima dolaze u kontakt i s mladima koji su doživjeli rodno uvjetovano nasilje na internetu. Prvi korak je prepoznavanje žrtve, o čemu smo ranije govorili, a zatim slijedi pružanje podrške. Važno je jasno odrediti granicu između uloge radnika_ce s mladima i drugih službi. Možemo se složiti da radnici_e s mladima ne pružaju terapiju niti (psiho)socijalno savjetovanje. Isto tako, radnici_e s mladima nisu policajci ni sutkinje — oni ne istražuju što se dogodilo niti traže počinitelja. Ključno je da radnik_ca s mladima to jasno komunicira s mladom osobom i da ne obećava ono što nadilazi njegovu ulogu ili kapacitete.

U pružanju podrške, ključna uloga radnika_ce s mladima jest **da vjeruje iskustvu mlade osobe** kao njezinoj istini te da joj pruži podršku na način koji odgovara njezinim potrebama. Glavni cilj je **osnažiti mladu osobu** koja je doživjela rodno uvjetovano nasilje na internetu. Na primjer, radnik_ca s mladima se ne fokusira isključivo na prijavu policiji, već (među ostalim) i na pripremu mlade osobe za prijavu, na njezino opće dobro stanje, kako situacija utječe na njezin život, kako se s njom nosi te kakvu podršku treba prije/tijekom/nakon prijave.

Možemo se složiti da je ključni alat koji radnici_e s mladima koriste u radu s mladima – **razgovor**. To vrijedi i za rad s mladima koji su doživjeli rodno uvjetovano nasilje na internetu. Razgovor treba biti strukturiran prema modelu dramskog trokuta: uvod, srž i zaključak.

1. **U uvodu** je važno osvrnuti se na trenutno raspoloženje i dobro stanje mlade osobe, njezina očekivanja od susreta te, ako je potrebno, dogovoriti neka osnovna pravila razgovora.

Primjeri pitanja i izjava karakterističnih za uvodni dio razgovora:

Kako si danas? Što te dovelo na današnji susret?

O čemu bi danas htio_jela razgovarati? Što ti je trenutno najvažnije? Na prošlom susretu si spomenuo_la... želiš li o tome danas razgovarati?

Što želiš dobiti iz današnjeg razgovora?

Slažeš li se da za današnji razgovor uzmemo 30 minuta?

2. **Središnji dio (srž)** razgovora usmjeren je na ono što se dogodilo od posljednjeg susreta, razjašnjavanje situacije i procjenu potencijalne opasnosti, traženje strategija nošenja s problemom, mogućnosti i rješenja, njihovu evaluaciju i donošenje odluka, usvajanje novih tehnika te planiranje sljedećih koraka...

Primjeri pitanja i izjava karakterističnih za središnji dio razgovora:

Kada smo prošli put razgovarali o ..., spomenuo_la si ... Jesi li o tome dodatno razmišljao_la?

Prošli put si postavio_la cilj da ... – kako je to prošlo?

Možeš li mi reći više o tome ...? Kako to doživljavaš?

3. Razgovor **se zaključuje** sažetkom i dogovorima o sljedećim koracima i susretu.

Primjeri pitanja i izjava karakterističnih za zaključak:

Danas smo razgovarali o ...

Kako bi ti sažeo_la današnji razgovor? Koji su tvoji glavni uvidi?

Koji su sljedeći koraci?

Predlažem da se ponovno vidimo sljedeći tjedan i nastavimo razgovor – što ti misliš?

Ako se slažeš, sljedeći put kad dođeš u centar za mlade, pitat ću te o ...

Ako mlada osoba to želi, radnik_ca s mladima može postati povjerljiva osoba. To znači da može pratiti mladu osobu kroz službene postupke – primjerice, prilikom prijave kaznenog djela. U tom je slučaju važno da je radnik_ca s mladima upoznat_a sa zakonodavstvom i pravima mlade osobe.

Primjer Hrvatske:

U hrvatskom kaznenopravnom sustavu, osoba od povjerenja je poslovno sposobna osoba koju žrtva kaznenog djela sama bira da je prati tijekom kaznenog postupka. To može biti

član obitelji, prijatelj ili predstavnik organizacije za podršku žrtvama. Osoba od povjerenja pruža emocionalnu podršku i sigurnost žrtvi, ali ne zastupa je pravno niti daje pravne savjete. Njezina prisutnost pomaže u smanjenju stresa i osjećaja usamljenosti tijekom postupka. Važno je napomenuti da osoba od povjerenja ne smije biti svjedok u istom kaznenom postupku.

Izvor: Pravo žrtve na pratnju osobe od povjerenja,
<https://mpudt.gov.hr/print.aspx?id=24854&url=print>

Osim izravnog rada s mladom osobom koja je doživjela rodno uvjetovano nasilje na internetu, radnici_e s mladima mogu raditi i s **vršnjacima i roditeljima**. U radu s **vršnjacima** ključno je podizati svijest o tome da mladi nisu odgovorni za rješavanje problema svojih prijatelja – njihova uloga je biti prijatelj, podrška i saveznik_ca. Također je važno čuvati povjerenje i ne razgovarati o osobama koje nisu prisutne. Ponekad vršnjaci mogu preuzeti ulogu svojevršne „mini“ osobe od povjerenja – primjerice, tako da prate prijatelja u centar za mlade ili budu prisutni tijekom razgovora kao podrška. U radu s **roditeljima**, ključni su edukacija i informiranje – roditelji često nisu upoznati s aktualnim digitalnim trendovima, nisu svjesni internetskih rizika i negativnih posljedica ili se osjećaju nemoćno u odgoju. Radnici_e s mladima mogu ih podržati pružanjem informacija, dijeljenjem edukativnih materijala ili ih uputiti na organizacije specijalizirane za rad s roditeljima, internetsko nasilje ili srodne teme.

Kao što je već naglašeno na početku poglavlja, važno je održavati granice i doseg rada s mladima. Zbog toga je ključno da **organizacija i pojedini radnici_e s mladima** imaju uspostavljenu mrežu organizacija i stručnjaka_inja koji mogu mladima pružiti specijaliziranu podršku. To mogu biti javne institucije, organizacije civilnog društva ili pojedini stručnjaci_kinje. Važno je naglasiti da to ne znači samo prosljediti opće kontakte – radi se o povezivanju mlade osobe s osobama u koje i sami radnici_e s mladima imaju povjerenja.

Načelo je da mlada osoba ima povjerenje u radnika_cu s mladima, a on/ona u vanjskog stručnjaka_inju – taj lanac povjerenja povećava šansu da će mlada osoba prihvatiti podršku. Uključivanje vanjske podrške može značiti i da radnik_ca s mladima prati mladu osobu na prvi sastanak ili da se organizira susret s npr. psihosocijalnim savjetnikom_com u prostoru koji je mladima već poznat i siguran, poput centra za mlade.

4. Praktične aktivnosti

Ovo poglavlje donosi praktične radionice koje pomažu radnicima_ama s mladima u radu s mladima na temu rodno uvjetovanog nasilja na internetu (OGBV). Nadovezujući se na teorijska znanja i mentorske pristupe iz prethodnih poglavlja, materijali se prevode u konkretne i poticajne formate za izravnu edukacijsku primjenu. Razvijeni u okviru projekta MEDUSA, materijali uključuju šest samostalnih radionica namijenjenih mladima u dobi od 15 do 29 godina. Svaka radionica strukturirana je prema razini složenosti sadržaja, uzimajući u obzir dob i zrelost sudionika_ca. Iako su radionice preporučene za određene dobne skupine, mogu se fleksibilno prilagoditi mlađim ili starijim sudionicima_ama uz manje izmjene sadržaja i metoda.

Cilj radionica je osnažiti mlade znanjem, vještinama i samopouzdanjem kako bi mogli prepoznati, spriječiti i reagirati na rodno uvjetovano nasilje na internetu. Temelje se na metodama neformalnog obrazovanja koje potiču aktivno sudjelovanje, kritičko promišljanje i učenje među vršnjacima. Trajanje sesija može varirati ovisno o kontekstu i dostupnom vremenu, a moguće ih je provoditi u školama, centrima za mlade ili u zajednici.

Poglavlje uključuje i smjernice za planiranje radionica, korištenje digitalnih alata te strategije prilagodbe aktivnosti specifičnim potrebama različitih skupina mladih. Ovim pristupom radnici_e s mladima dobivaju alate za stvaranje sigurnih, uključivih i osnažujućih prostora za učenje koji potiču smislen dijalog i djelovanje protiv rodno uvjetovanog nasilja na internetu.

4.1 Radionice

4.1.1 Radionica 1: Uvod u online rodno uvjetovano nasilje

Ključni ciljevi:

- Predstavljanje osnovnih definicija povezanih s online rodno uvjetovanim nasiljem (OGBV), uključujući ono što se kvalificira kao OGBV, njegove karakteristike i razlike od offline rodno uvjetovanog nasilja.
- Shvaćanje kako rodni stereotipi i predrasude doprinose OGBV-u, posebno protiv žena i LGBTQI+ osoba.
- Identificiranje i razlikovanje različitih vrsta OGBV-a.
- Analiziranje medijskih i društvenih prikaza OGBV-a i shvaćanje kako oni utječu na žrtve i javnu percepciju.
- Raspravljanje o rasprostranjenosti i posljedicama stavova okrivljivanja žrtava te o tome kako ti stavovi utječu na doživljavanje OGBV-a.
- Razumijevanje utjecaja rodnih stereotipa i predrasuda u oblikovanju narativa o OGBV-u.

- Osnaživanje sudionika_ca da preispituju i mijenjaju štetne prikaze i stavove prema OGBV-u.

STRUKTURA

1. Dobrodošlica i upoznavanje
2. Osnovne definicije: vodič kroz OGBV
3. Kako društveni stavovi oblikuju razumijevanje i odgovor na OGBV
4. Evaluacija i zatvaranje

Ciljana skupina (preporučeno): 15 to 19 godina.

Trajanje: 1,5 sat s 5 minuta pauze između 2. i 3. sesije / 2,5 sata s 15 minuta pauze između 2. i 3. sesije

Napomena: Donji vremenski okvir pomaže pri planiranju trajanja aktivnosti. Radnici_e s mladima mogu prilagoditi trajanja prema potrebama mladih i kontekstu radionice, no sesije 1 i 4 trebali bi ostati nepromijenjene — sesija 1 postavlja svrhu radionice, dok sesija 4 služi za prikupljanje povratnih informacija. Aktivnosti u sesijama 2 i 3 mogu se prema potrebi prilagoditi.

SESIJA 1: DOBRODOŠLICA I UVOD (15 minuta)

Aktivnost 1: Dobrodošlica sudionika_ca, uvod u MEDUSA projekt, postavljanje osnovnih uvjeta rada

Ovaj dio sesije pruža pregled radionice, njezinih ciljeva i važnosti za temu rodno uvjetovanog nasilja na internetu (OGBV). Također ističe šire ciljeve projekta MEDUSA u promicanju rodne ravnopravnosti, sigurnosti na internetu, nenasilne komunikacije, uključivosti i dobrobiti. Time se postavlja kontekst za radionicu i objašnjava zašto je ona važna za mlade. Sudionicima_ama se također dijeli [letak](#)¹ o projektu MEDUSA (ili više primjeraka na zahtjev).

Razmislite o tome da radionicu započnete kratkom interaktivnom aktivnošću ili energizerom kako biste postavili ton za ostatak susreta. Ideje za takve aktivnosti možete pronaći ovdje: <https://www.sessionlab.com/library/energiser>.

Sudionici_e se zatim upoznaju s dogovorom za sudjelovanje koji sadrži osnovna pravila ponašanja kojih se svi trebaju pridržavati tijekom radionice (pravila ponašanja nalaze se u dodatku). Pravila se mogu predstaviti i objasniti, a sudionicima_ama se ostavlja prostor za pitanja ako ih imaju. Kao znak prihvaćanja pravila, sudionici_e potpisuju dogovor (npr. plakat na kojem su pravila ispisana).

¹ Letak na hrvatskom jeziku: <https://project-medusa.eu/wp-content/uploads/2024/08/HRV.pdf>

Aktivnost 2: Rješavanje pre-test

Sudionici_e dobivaju poveznicu ili QR kod za ispunjavanje pre-testa. Dobivaju i upute za rješavanje upitnika koje uključuju: odgovaraj iskreno, ispuni samostalno, upravljaj svojim vremenom i slobodno traži pojašnjenja ako nešto nije jasno. Pitanja iz pre-testa nalaze se u dodatku ovog Priručnika.

SESIJA 2: OSNOVNE DEFINICIJE – VODIČ KROZ OGBV (30 / 60 minuta)

Napomena: Ako se koristi verzija radionice od 1,5 sata, dajte prednost Aktivnosti 2. Ključne pojmove iz Aktivnosti 1 ukratko predstavite na početku kroz prezentaciju, demonstraciju ili diskusiju.

Aktivnost 1: Uvod u OGBV i ključne pojmove

Cilj ove aktivnosti je upoznati sudionike_ce s temeljnim konceptima online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV). Prezentacija se može održati na različite načine, prilagođene potrebama i dinamici grupe. Bez obzira na odabranu metodu, važno je uključiti sudionike_ce kroz otvorenu diskusiju i/ili ih pozvati da podijele stvarne primjere gdje je to primjereno.

Predložene prezentacijske metode:

1. **Digitalni kviz:** Radnik_ca s mladima dijeli sudionike_ce u male grupe. Svaka grupa zajednički odgovara na pitanja kviza vezana uz OGBV. Važno je osigurati dovoljno vremena za raspravu unutar svake grupe prije nego što zakluče svoj odgovor. Nakon svakog pitanja, radnik_ca s mladima otkriva točan odgovor i daje kratak komentar, objašnjenje ili primjer kako bi se produbilo razumijevanje. Primjeri pitanja za kviz nalaze se u nastavku.
2. **Grupni rad:** Radnik_ca s mladima organizira sudionike_ce u timove i svakom timu daje zadatak da istraži i definira ključne pojmove i termine vezane uz OGBV. Timovi mogu koristiti resurse projekta Medusa ili samostalno pretraživati online izvore. Nakon istraživanja, svaki tim prezentira svoja saznanja. Radnik_ca s mladima vodi raspravu, potiče komentare drugih grupa i po potrebi pojašnjava ili dodaje informacije.
3. **Interaktivna prezentacija:** U ovom pristupu, radnik_ca s mladima predstavlja ključne pojmove i termine pomoću plakata, flipcharta ili bijele ploče. Tijekom prezentacije postavlja otvorena pitanja (npr. *Kako rodni stereotipi doprinose OGBV-u?*) kako bi potaknuo promišljanje i diskusiju.
4. **Frontalna metoda:** Radnik_ca s mladima održava strukturiranu prezentaciju pomoću PowerPointa, Canve ili drugih vizualnih alata. Iako je ovo više tradicionalna metoda, važno je uključiti interaktivne elemente — kao što su kratke rasprave, pitanja za razmišljanje ili osobni primjeri — kako bi se održala pažnja sudionika_ca i potaknuo dijalog.

Prezentacija će obuhvatiti definiciju online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV), kako se ono razlikuje od tradicionalnog rodno uvjetovanog nasilja (GBV) te zašto predstavlja sve veći izazov u današnjem digitalnom dobu. Osim toga, prezentacija bi trebala uključivati informacije o tome kako se OGBV isprepliće s rodnim stereotipima i kako utječe na LGBTQI+ zajednice. Također bi trebala obuhvatiti identifikaciju tri glavne kategorije/skupine OGBV-a (OGBV, online seksualno nasilje, online partnersko nasilje) i različite vrste/oblike

OGBV-a koji postoje unutar svake od njih. Kako bi izradio_la prikladnu prezentaciju, radnik_ca s mladima može se voditi ključnim pitanjima koja pomažu u oblikovanju strukture i sadržaja.

● Što je OGBV?

- Definicija rodno uvjetovanog nasilja (GBV), online nasilja i online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV).
- Kako se OGBV manifestira u digitalnim prostorima (npr. društvene mreže, aplikacije za dopisivanje, online forumi)? – Radnik_ca s mladima može zamoliti sudionike_ce da navedu primjere iz života.

● Koje su sličnosti i razlike između OGBV-a i offline GBV-a?

- Kako online okruženje utječe na prirodu, učinak i ponavljanje rodno uvjetovanog nasilja?
- Koje jedinstvene izazove donosi OGBV (npr. anonimnost, širok doseg, trajnost digitalnog sadržaja)?

● Koje su glavne kategorije OGBV-a?

- Koje su tri osnovne skupine OGBV-a?
- Kako se te kategorije međusobno razlikuju?

● Koje su ključne značajke svake skupine OGBV-a (OGBV, online seksualno nasilje, online partnersko nasilje)?

- Koji konkretni oblici OGBV-a spadaju u svaku od navedenih kategorija (npr. cyberbullying, slut-shaming, body-shaming, doxxing, osvetnička pornografija, online uhođenje, trolanje, online vrbovanje maloljetnika itd.) i kako se definiraju ti oblici?

● Kako rodni stereotipi doprinose OGBV-u?

- Što su rodni stereotipi?
- Koju ulogu rodni stereotipi imaju u održavanju OGBV-a?

● Kako OGBV utječe na LGBTQI+ zajednice?

- Kako se homofobija, transfobija i druge predrasude isprepliću s OGBV-om i povećavaju ranjivost LGBTQI+ osoba?

Aktivnost 2: Mapiranje faktora rizika

Sudionici_e se dijele u manje grupe, a svaka grupa dobiva materijal s mogućim čimbenicima rizika koji pridonose rasprostranjenosti OGBV-a. Materijal može uključivati sljedeće čimbenike rizika i mnoge druge:

Nedostatak digitalne pismenosti	Anonimnost i nedostatak odgovornosti na internetu	Rodne uloge koje društvo održava	Nedovoljne mjere sigurnosti online	Društvene norme koje normaliziraju nasilje	Nedovoljna pravna zaštita u Hrvatskoj
Nedostatak razumijevanja posljedica	Nedostatak edukacije o pristanku (engl. consent)	Seksualna objektivizacija u medijima	Pritisak na dijeljenje intimnog sadržaja	Okrivljavanje žrtve	Nedostatak privatnosti i povjerenja u vezi
Diskriminacija	Nedostatak jasnih granica u vezi	Izolacija od izvora podrške	Prethodno iskustvo nasilja	Neefikasan odgovor online platforme	Nerealna očekivanja

Svakoj grupi dodijeljena je jedna glavna kategorija OGBV-a, i to su online rodno uvjetovano nasilje, online seksualno nasilje i online nasilje između intimnih partnera. Sudionici_e svake grupe trebaju u datim tablicama rizika označiti čimbenike rizika koji najčešće doprinose pojavi podvrsta nasilja u njihovoj kategoriji. Također mogu dodati druge čimbenike rizika koji nisu uključeni u tablici. Svaka grupa predstavlja svoje izbore široj grupi s obrazloženjem.

Aktivnost 3: Istraživanje posljedica OGBV

Radnik_ca s mladima započinje aktivnost postavljanjem otvorenog pitanja kako bi aktivirao_la prethodno znanje sudionika_ca i potaknuo_la slobodno izražavanje. Odgovori sudionika_ca mogu se zapisivati na plakat (flipchart) ili bijelu ploču kako bi se vizualizirao raspon ideja. Primjer pitanja: „Ako netko doživi uznemiravanje ili zlostavljanje online, kako bi to moglo utjecati na tu osobu – ne samo odmah, nego i dugoročno?“

Zatim se sudionici_e podijele u manje grupe od 3 do 5 osoba za grupni rad. Kategorije posljedica unaprijed su napisane na plakatima ili velikim karticama i postavljene u prostoru. Svaka grupa dobiva jednu kategoriju posljedica (npr. psihološke, emocionalne, društvene, fizičke, obrazovne/karijerne, financijske, vezane uz reproduktivno zdravlje, sigurnost na internetu) te ima zadatak:

- 1) Izmisliti (brainstormati) 3 do 5 konkretnih posljedica u svojoj kategoriji.
- 2) Zapisati svaku posledicu na zasebnu ljepljivu ceduljicu (post-it).
- 3) Odabran član_ica grupe ukratko objašnjava svoju kategoriju tijekom predstavljanja.

Kad su grupe spremne, svaka predstavlja svoja razmišljanja i postavlja ceduljice ispod pripadajuće kategorije na zajednički zid ili plakat. Tijekom predstavljanja grupa, radnik_ca s mladima daje

dodatna pojašnjenja, dijeli primjere iz života ili navodi relevantne statistike kako bi produbili razumijevanje.

Sljedeće znakove i moguće posljedice moguće je identificirati i raspraviti sa sudionicima_ama:

- **Psihološki učinci:** anksioznost, depresija, PTSP i drugi problemi mentalnog zdravlja.
- **Fizički učinci:** fizički simptomi poput poteškoća sa spavanjem, glavobolja ili bolesti povezanih sa stresom.
- **Emocionalna uznemirenost:** osjećaji srama, krivnje, straha i emocionalna previranja.
- **Društvena izolacija:** povlačenje iz društvenih interakcija, odnosa i zajednice.
- **Posljedice na karijeru i obrazovanje:** utjecaj na radnu učinkovitost, školski uspjeh i buduće prilike.
- **Financijski utjecaj:** troškovi povezani s medicinskom skrbi, pravnim uslugama i gubitkom prihoda.
- **Zdravstveni problemi povezani s reproduktivnim zdravljem:** mogući utjecaji na seksualno i reproduktivno zdravlje.
- **Zabrinutost za online sigurnost:** povećana ranjivost na daljnja uznemiravanja ili sigurnosne prijetnje, strah od prisutnosti na internetu.

Prezentirajte statistike za različite kategorije posljedica gdje god je to moguće i relevantno.

SESIJA 3: KAKO DRUŠTVENI STAVOVI OBLIKUJU RAZUMIJEVANJE I ODGOVOR NA OGBV (30 / 60 minuta)

***Napomena:** U verziji radionice koja traje 1,5 sat, preskače se Aktivnost 1 i fokusira se na Aktivnosti 2 i 3. Ključne točke iz Aktivnosti 1 mogu se kratko predstaviti na početku putem sažetog izlaganja ili diskusije kako bi se sudionicima_ama pružio osnovni kontekst.*

Aktivnost 1: Kako je OGBV prikazan u medijima?

Sudionici_e se dijele u četiri grupe, a svaka grupa dobiva različit oblik medija na koji se treba usredotočiti: informativni portali, filmovi, TV serije ili društvene mreže. Svaka grupa pretražuje stvarne primjere na internetu koji ilustriraju kako je OGBV prikazan u njihovom dodijeljenom obliku medija. Nakon što prikupe svoje primjere i analiziraju prikaze, svaka grupa predstavlja svoja saznanja ostalim sudionicima_ama, ističući ključna zapažanja o tome kako je OGBV prikazan i kakav potencijalni utjecaj takvi prikazi mogu imati.

Na temelju predstavljanja saznanja, radnik_ca s mladima vodi raspravu o pozitivnim i negativnim prikazima OGBV-a, naglašavajući teme poput okrivljavanja žrtve, senzacionalizma i stereotipa.

Neki stereotipi o OGBV-u, koji vam mogu pomoći u vođenju rasprave:

Stereotip 1: „Nitko ne može biti zaštićen od online rodno uvjetovanog nasilja jer su komentari anonimni.“

Odgovor: Uvijek postoji nešto što možemo učiniti. Postoje zakoni, mehanizmi prijave u digitalnom i stvarnom svijetu te mreže podrške za prijavu i rješavanje nasilja.

Stereotip 2: „Muškarci i dječaci ne trpe posljedice online rodno uvjetovanog nasilja jer su „jači“.

Odgovor: Rodni stereotipi o „jakim i neosjetljivim muškarcima“ otežavaju izražavanje osjećaja i traženje pomoći. Bilo tko može biti pogođen nasiljem i svatko zaslužuje podršku.

Stereotip 3: „Samo žene i djevojke doživljavaju online rodno uvjetovano nasilje.“

Odgovor: Nasilje ne diskriminira, svatko može biti žrtva. Žrtve nisu samo žene i djevojke, već i dječaci, muškarci, nebinarne osobe i pripadnici_ce LGBTQI+ zajednice.

Stereotip 4: „Zlostavljači su samo odrasli muškarci.“

Odgovor: Počinitelji_ce online rodno uvjetovanog nasilja najčešće su muškarci, ali to ne znači da su jedini počinitelji_ce. Svaka osoba može biti počinitelj_ica. Nasilje nije vezano uz rodni identitet ni uz dob počinitelja_ice.

Stereotip 5: „Počinitelji_ce su uvijek nepoznate osobe.“

Odgovor: Zlostavljači_ce mogu biti stranci_kinje ili poznate osobe. Zlostavljači_ce mogu biti prijatelji_ce, kolege_ice ili poznanici_e. Najčešći počinitelji_ce iz bliske okoline su intimni partneri_ce koji_e pokušavaju kontrolirati žrtvu putem online rodno uvjetovanog nasilja.

Stereotip 6: „Žrtve „traže nasilje“ jer su prisutne online.“

Odgovor: Nitko ne zaslužuje nasilje. Žrtva nije kriva niti odgovorna za postupke počinitelja_ice.

Sudionici_e će biti vođeni kroz sljedeća ključna pitanja:

- **Kako se online rodno uvjetovano nasilje (OGBV) obično prikazuje u vijestima?**
– Rasprava o izvještavanju u medijima o slučajevima OGBV-a i kako se često naglasak stavlja na ponašanje, izgled ili prošlost žrtve, umjesto na postupke počinitelja_ice.
- **Koju ulogu senzacionalizam ima u medijskom izvještavanju o OGBV-u?**
– Rasprava o naslovima koji „love klikove“, grafičkim opisima i utjecaju na percepciju javnosti te stigmatizaciju žrtve.
- **Kako popularne TV emisije, filmovi ili online sadržaji prikazuju žrtve OGBV-a?**
– Analiza prikaza koji učvršćuju stereotipe ili umanjuju ozbiljnost OGBV-a (npr. prikazujući uznemiravanje kao „romantično“ ili „bezopasno“).

Javni diskurs o konceptima okrivljavanja žrtve i pristanka (engl. consent) detaljno se razlaže kroz raspravu sa sudionicima_ama.

Aktivnost 2: Utjecaj rodnih stereotipa i percepcije javnosti na online rodno uvjetovano nasilje (OGBV)

Radnik_ca s mladima može nastaviti raspravu usmjerenu na odnos između rodnih stereotipa, stavova društva i OGBV-a. Radnik_ca s mladima daje primjere stereotipa, poput „dečki su jednostavno takvi“ (engl. boys will be boys), „žene su preosjetljive“ i razgovara s grupom o tome kako takvi stavovi doprinose normalizaciji OGBV-a i prebacivanju krivnje na žrtve.

Ključna pitanja za raspravu uključuju:

- **Kako rodni stereotipi i norme održavaju OGBV?**
 - Rasprava o društvenim očekivanjima vezanim uz muškost, ženskost i LGBTQI+ identitete.
- **Kako javna percepcija utječe na spremnost žrtava da prijave OGBV?**
 - Istraživanje straha od osuđivanja, ismijavanja ili nevjerice s kojom se mnoge žrtve suočavaju.
- **Koju ulogu društvene mreže imaju u oblikovanju stavova javnosti o OGBV-u?**
 - Rasprava o mogućnostima i za štetan i za pozitivan diskurs na platformama poput Twittera, Instagrama i Facebooka.

Aktivnost 3: Prepoznavanje i suprotstavljanje stavovima koji okrivljuju žrtvu

Sudionici_e se dijele u male grupe, a svaka grupa dobiva niz izjava ili scenarija koji odražavaju uobičajene stavove okrivljavanja žrtava. Primjeri uključuju:

Scenarij 1:

Sara, tinejdžerica, suočava se s time da su njezine privatne fotografije procurile online nakon što ih je bez njezinog pristanka podijelila osoba kojoj je vjerovala. U razgovoru s obitelji, njezina teta komentira: „Pa da nije objavljivala te fotke, ovo se ne bi dogodilo. Mora biti pažljivija“.

Scenarij 2:

Aleks, nebinarna osoba, prima uvredljive komentare i prijetnje na društvenim mrežama nakon objave o pravima LGBTQI+ zajednice. Kada to podijeli s kolegicom na poslu, ona odgovara: „Pa znaš, neki su ljudi baš osjetljivi na te teme. Mora da si nešto rekao_la što ih je isprovociralo“.

Scenarij 3:

Marija, mlada žena u ranim dvadesetima, prima uznemirujuće poruke od bivšeg dečka na više društvenih mreža. Iako ga je već više puta blokirala, on stalno otvara nove profile i nastavlja slati prijetnje i uvrede. Marija odluči podijeliti svoje iskustvo s bliskom prijateljicom, nadajući se podršci. Umjesto toga, prijateljica kaže: „Zašto ga jednostavno nisi odmah blokirala? Odgovaranjem mu samo daješ pažnju“.

Zadatak za grupe:

Svaka grupa analizira dodijeljenu izjavu i:

1. Identificira koje pretpostavke i predrasude stoje u pozadini.
2. Raspravlja o učinku koji takvi stavovi imaju na žrtvu i društvo.
3. Osmišljava načine kako osporiti takve narative i predložiti alternativne, podržavajuće pristupe.

Nakon rada u grupama, svaka grupa predstavlja svoju analizu i prijedloge pred cijelom grupom.

Cilj aktivnosti je podizanje svijesti o tome kako se okrivljavanje žrtava često prikriveno pojavljuje u svakodnevnoj komunikaciji i osnaživanje sudionika_ca da prepoznaju i suprotstave se tim štetnim stavovima.

SESIJA 4: EVALUACIJA I ZAVRŠETAK (15 minuta)

Aktivnost 1: Post-test

Sudionici_e dobivaju poveznicu/QR kod za post test (završni test). Dobivaju i upute za rješavanje upitnika, a to su: odgovarajte iskreno, ispunjavajte samostalno, rasporedite si vrijeme i slobodno postavite pitanja ako nešto nije jasno. Pitanja post-testa nalaze se u prilogu.

Aktivnost 2: Završne napomene

Za zatvaranje radionice, ponudite kratke opaske koje ističu ključne pojmove. Radnik_ca s mladima također može zamoliti sudionike_ce da navedu pet najvažnijih stvari koje su zapamtili_e.

Nakon toga, vodite krug refleksije koristeći metode poput Dixit kartica ili refleksije s tri prsta (npr. palac gore je iskaz zadovoljstva, palac na sredini je iskaz srednjeg zadovoljstva, dok je palac prema dolje iskaz nezadovoljstva radionicom). Potaknite sudionike_ce da podijele svoju glavnu spoznaju s radionice.

Radionicu zaključite izražavanjem zahvalnosti za aktivno sudjelovanje i povratne informacije sudionika_ca.

4.1.2 Radionica 2: Cyber sigurnost i privatnost

Ključni ciljevi:

- Predstaviti osnovne definicije povezane s online rodno uvjetovanim nasiljem (OGBV), uključujući što se kvalificira kao OGBV, njegove karakteristike i razlike u odnosu na offline rodno uvjetovano nasilje.
- Razumjeti kako rodni stereotipi i pristranosti doprinose OGBV-u, osobito protiv žena i LGBTQI+ osoba.
- Identificirati i razlikovati različite vrste OGBV-a.
- Prikazati praktične savjete i strategije za sigurnost na internetu.
- Unaprijediti sposobnost sudionika_ca da prepoznaju sigurna i rizična ponašanja na internetu.
- Razviti vještine upravljanja digitalnim interakcijama s ciljem prevencije OGBV-a.

STRUKTURA:

1. Dobrodošlica i uvod
2. Osnovne definicije: vodič kroz OGBV
3. Cyber sigurnost i privatnost
4. Evaluacija i zatvaranje

Ciljana skupina (preporučeno): mladi od 15 do 19 godina i od 20 do 29 godina.

Trajanje: 1,5 sat s pauzom od 5 minuta između sesija 2 i 3 / 2,5 sata s pauzom od 15 minuta između sesija 2 i 3.

Napomena: Donji vremenski okvir pomaže u planiranju, ali se može prilagoditi potrebama sudionika_ca. Sesije 2 i 3 su fleksibilne, dok bi sesije 1 i 4 trebale ostati nepromijenjene jer uključuju ciljeve radionice i povratnu informaciju.

SESIJA 1: DOBRODOŠLICA I UVOD (15 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 2: OSNOVNE DEFINICIJE: VODIČ KROZ OGBV (30 / 60 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 3: KIBERNETIČKA SIGURNOST I PRIVATNOST (30 / 60 minuta)

Napomena: Ako radnik_ca odabere kraću verziju radionice od 1,5 sat, gdje je ova sekcija skraćena na 30 minuta umjesto 60, preporučuje se dati prednost Aktivnostima 3 i 4. Ključni pojmovi iz

Aktivnosti 1 i 2 i dalje se mogu ukratko obraditi u ovoj sekciji, osobito kroz kratku vođenu raspravu sa sudionicima_ama.

Aktivnost 1: Savjeti i trikovi za online sigurnost

Prezentacija, demonstracija ili facilitirana rasprava koja pokriva osnovne prakse online sigurnosti, uključujući upravljanje postavkama privatnosti, prepoznavanje pokušaja krađe identiteta (phishing), izbjegavanje dijeljenja osobnih podataka i korištenje jakih lozinki. Radnik_ca s mladima pruža konkretne primjere i izvore koji mladima mogu pomoći da se sigurno kreću digitalnim svijetom. Za izradu prikladne prezentacije, radnik_ca se može voditi sljedećim ključnim pitanjima:

- **Kako učinkovito upravljati postavkama privatnosti na društvenim mrežama?**
 - Koje korake je moguće poduzeti kako bi se prilagodile postavke privatnosti na platformama poput Facebooka, Instagrama i TikToka?
 - Koliko često bi se postavke privatnosti trebale pregledavati i ažurirati?
 - Koje su manje poznate značajke privatnosti na društvenim mrežama na koje mladi trebaju obratiti pozornost?
- **Koji su znakovi pokušaja krađe identiteta (phishinga) i kako ih prepoznati i izbjeći?**
 - Kako izgleda tipičan phishing e-mail ili poruka?
 - Kako provjeriti vjerodostojnost e-mailova, poveznica ili zahtjeva za osobnim podacima?
 - Koje korake treba poduzeti ako se sumnja na pokušaj phishinga ili ako do njega dođe?
- **Zašto je važno koristiti jake i jedinstvene lozinke i koje su učinkovite strategije za njihovo kreiranje i upravljanje?**
 - Koje su karakteristike jake lozinke?
 - Kako zapamtiti više jakih lozinki bez zapisivanja?
 - Jesu li upravitelji lozinki pouzdani i kako funkcioniraju?
- **Koje osobne podatke nikada ne treba dijeliti online i zašto je važno održavati tu granicu?**
 - Koji su rizici povezani s dijeljenjem informacija o lokaciji na društvenim mrežama?
 - Kako prepoznati i izbjeći taktike „socijalnog inženjeringa” kojima se pokušava izvući osobne podatke?
 - Koje su moguće posljedice dijeljenja osjetljivih osobnih informacija sa strancima ili poznanicima online?

Evo nekoliko izvora koji ti mogu pomoći pri pripremi prezentacije i pružiti ti sadržaj vezan uz sigurnost na internetu:

- [Be internet Awesome](#)
- [How to spot and protect yourself from a phishing attack](#)
- [Safer Internet Centre Croatia](#)
- [The Complete Guide to Social Media Privacy: Protecting Your Digital Life in 2025](#)
- [Create and use strong passwords](#)

Aktivnost 2: Zelena zastavica, crvena zastavica

Interaktivna igra u kojoj sudionici_e kategoriziraju različite online scenarije, koje im zadaje radnik_ca s mladima, kao „zelene zastavice“ (sigurno) ili „crvene zastavice“ (nesigurno) te objašnjavaju svoje razloge za odabranu kategorizaciju. Ova aktivnost jača sposobnost prepoznavanja rizičnih situacija, poput slučajeva kada netko odmah traži fotografije ili želi brzo dogovoriti sastanak nasamo te kako savjetovati mlade u postupanju u takvim situacijama.

Primjeri scenarija:

- Osoba na internetu odmah traži tvoje fotografije.
- Osoba na internetu odmah predlaže da se nađete kod njega/nje.
- Osoba na internetu, nakon malo dopisivanja, traži novac.
- Osoba na internetu traži intimne fotografije.

Aktivnost 3: Sigurna intervencija promatrača_ice

Kratka prezentacija koja sudionicima_ama predstavlja pojam [sigurne intervencije promatrača_ice](#) u online okruženju. Obuhvaća praktične strategije (strategija 5D) za reagiranje kada svjedočimo štetnom ili neprikladnom ponašanju na internetu, poput cyberbullyinga, uznemiravanja ili dijeljenja neprimjerenog sadržaja. Radnik_ca s mladima daje konkretne primjere i smjernice kako reagirati učinkovito, bez dodatnog eskaliranja situacije ili ugrožavanja vlastite sigurnosti.

Prezentacija se može provesti korištenjem flipcharta, pisanih tvrdnji uz postavljanje pitanja i facilitaciju rasprave, grafičkom facilitacijom i sl.

Prezentaciju mogu voditi sljedeća ključna pitanja:

- Što je intervencija promatrača_ice i zašto je važna u online okruženju?
- Koji su primjeri štetnog ponašanja na internetu koji mogu zahtijevati intervenciju?
- Koje korake možemo poduzeti kako bismo intervenirali sigurno, a da sami ne postanemo meta?
- Kako prijaviti štetan sadržaj ili ponašanje na različitim platformama?
- Koji su resursi dostupni promatračima_cama koji trebaju podršku nakon što interveniraju?

Pravo na 5D: „Odvрати pažnju“ (Distract), „Delegiraj“ (Delegate), „Dokumentiraj“ (Document), „Provjeri osobu koja je doživjela nasilje“ (Delay), „Postavi granice“ (Direct)

1. ODVRATI PAŽNJU (Distract)

Preusmjeri pažnju kako bi se situacija smirila. Internet je prostor u kojem se pažnja lako odvlači!

Ideja 1: Pojačaj izvorni sadržaj koji je izazvao uznemiravanje, ali bez obraćanja počinitelju (retweetaj, lajkaj, podijeli). Online nasilje ima cilj ušutkati osobu – vrati joj vidljivost i važnost te pokaži nasilniku da su njihovi pokušaji ignorirani.

Ideja 2: Skreni pažnju s nasilja objavljujući slatke slike (bebe životinja, gif koze koja skače itd.) – učinimo internet ponovno zabavnim!

2. DELEGIRAJ (Delegate)

Uključi druge u pomoć. Jedna intervencija je dobra, ali više njih je bolje (npr. prijavljivanje lažnog profila, prijava nasilnog sadržaja). Prva pomisao može biti kontaktiranje policije – uvijek prvo provjeri s osobom prije nego što prijaviš u njihovo ime (osim ako nije hitna medicinska situacija). Mnoge zajednice (npr. trans osobe) ne osjećaju se sigurnije uključivanjem policije.

3. DOKUMENTIRAJ (Document)

Dokumentiranje može dodatno traumatizirati osobu – zato je važna podrška promatrača_ice. Uzmi screenshotove i kopiraj poveznice kao dokaze nasilja (ako dođe do eskalacije ili se nasilje prijavljuje policiji) → to radi promatrač_ica. Proslijedi dokaze osobi i ponudi podršku.

4. PROVJERI OSOBU KOJA JE DOŽIVJELA NASILJE (Delay)

Provjeri kako je osoba nakon što se nasilje dogodilo. Čak i jedan pogled podrške može smanjiti doživljenu traumu. Online, taj „pogled” (podrška!) može biti zamijenjen direktnom porukom, lajkom, reakcijom „briga”, itd. Važno je da osoba zna da nije kriva i nije sama. Poruka podrške je korak koji se često preskoči. Javna sramota, u kombinaciji s tišinom i izostankom podrške, može biti bolnija od samog incidenta.

5. POSTAVI GRANICE (Direct)

Jedini oblik izravne interakcije. Najčešće je prva intervencija na koju pomislimo – ali bi trebala biti posljednja opcija jer nosi najveći sigurnosni rizik (nasilje se može preusmjeriti na osobu koja intervenira).

Postavi granice nasilniku – i zatim pažnju vrati osobi koja je doživjela nasilje. Ako se odlučiš za ovu intervenciju, tvoj je cilj podržati žrtvu! Imenovanje, posramljivanje ili cyberbullying nasilnika nije rješenje – na nasilje ne odgovaramo nasiljem.

Za više informacija o 5D pristupu može se posjetiti sljedeća [web stranica](#).

Aktivnost 4: Učinkovito suočavanje s online opasnostima

Interaktivna grupna vježba u kojoj se sudionici_e suočavaju sa stvarnim scenarijima koji uključuju različite oblike online opasnosti, poput cyberbullyinga, phishinga ili izlaganja neprimjerenom sadržaju. Sudionici_e rade u malim grupama i raspravljaju o najboljem načinu djelovanja za svaki

scenarij, uzimajući u obzir sigurnost, učinkovitost i odgovarajuće metode eskalacije. Ova aktivnost potiče kritičko razmišljanje, suradnju i primjenu znanja o sigurnosti na internetu. Nakon grupnih rasprava, svaka grupa dijeli svoja rješenja i razloge s ostatkom sudionika_ca, uz facilitaciju voditelja_ice radionice. Mogući scenariji uključuju:

Scenarij 1:

Lolina najbolja prijateljica podijelila je snimku zaslona njihove privatne poruke s drugim ljudima u grupnom chatu. Poruka sadrži osjetljive osobne informacije i podijeljena je bez Lolina pristanka.

Točke za raspravu:

- Koje hitne korake sudionici_e mogu poduzeti kako bi se riješilo kršenje privatnosti?
- Kako mogu osobi koja je podijelila snimku dati do znanja da je to neprihvatljivo ponašanje?
- Koje značajke platforme se mogu koristiti za prijavu ili uklanjanje sadržaja?
- Kako mogu pružiti podršku osobi kojoj je povrijeđena privatnost?

Scenarij 2:

Nakon nekoliko tjedana dopisivanja, osoba koju je Julija upoznala u online igri počinje tražiti njezine intimne fotografije. Koristi laskanje i emocionalnu manipulaciju, sugerirajući da je to znak povjerenja i ljubavi.

Točke za raspravu:

- Kako prepoznati manipulativne taktike u ovom scenariju?
- Koje su moguće posljedice dijeljenja intimnog sadržaja online?
- Koje korake treba poduzeti kako bi se blokirala, prijavila i zaštitila od takvih osoba?
- Kako Julija može potražiti podršku ako se osjeća pod pritiskom ili ugroženo?

Scenarij 3:

U razrednom grupnom chatu, učenica Marija je meta zlobnih i pogrdnih komentara o svom tijelu od strane jednog člana grupe. Ostali članovi_ice grupe to ignoriraju ili se pridružuju ismijavanju.

Točke za raspravu:

- Što sudionik_ca može učiniti da podrži Mariju bez da i sam_a postane meta?
- Kako promatrači_ce mogu učinkovito intervenirati i smiriti situaciju?
- Koje su opcije za prijavu nasilničkog ponašanja administratorima grupe ili moderatorima platforme?
- Kako se može potaknuti podržavajuće online okruženje u grupnim komunikacijama?

SESIJA 4: EVALUACIJA I ZAVRŠETAK (15 minuta)

Isto kao i u Radionici 1.

4.1.3 Radionica 3: Što učiniti ako si žrtva OGBV-a?

Ključni ciljevi:

- Prezentirati osnovne definicije povezane s OGBV-om, uključujući što se kvalificira kao OGBV, njegove karakteristike i razlike u odnosu na offline GBV.
- Razumjeti kako rodni stereotipi i predrasude doprinose OGBV-u, posebno prema ženama i LGBTQI+ osobama.
- Identificirati i razlikovati različite vrste OGBV-a.
- Osnažiti žrtve i promatrače_ice da poduzmu odgovarajuće radnje kako bi zaštitili sebe i druge.
- Poticati podržavajući pristup zajednice koji žrtvama omogućuje otkrivanje i prijavu OGBV-a.
- Promicati važnost brige o sebi i otpora samookrivljanju u suočavanju s OGBV-om.

STRUKTURA

1. Dobrodošlica i uvod
2. Osnovne definicije: vodič kroz OGBV
3. Ja sam žrtva OGBV-a – što mogu učiniti?
4. Evaluacija i zatvaranje

Trajanje: 1,5 sat s pauzom od 5 minuta između sesija 2 i 3 / 2,5 sata s pauzom od 15 minuta između sesija 2 i 3.

Napomena: Donji vremenski raspored je smjernica. Radnik_ca s mladima može ga prilagoditi prema potrebi, ali sesije 1 i 4 trebaju ostati nepromijenjene jer obuhvaćaju ciljeve radionice i povratnu informaciju.

Ciljana skupina (preporučeno): osobe od 15 do 19 godina i od 20 do 29 godina.

SESIJA 1: DOBRODOŠLICA I UVOD (15 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 2: OSNOVNE DEFINICIJE: VODIČ KROZ OGBV (30 / 60 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 3: ŽRTVA SAM OGBV-a – ŠTO MOGU UČINITI? (30 / 60 minuta)

Napomena: U verziji radionice koja traje 1,5 sat, prednost dajte Aktivnostima 1 i 4. Ključne točke iz Aktivnosti 2 i 3 ukratko obradite kroz kratku raspravu.

Aktivnost 1: Prepoznavanje znakova OGBV-a

Prezentacija koja pomaže sudionicima_ama prepoznati različite znakove i oblike online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV), uključujući one koji se mogu pojaviti u intimnim vezama, od anonimnih osoba ili čak prijatelja.

Radnik_ca s mladima govorit će o različitim manifestacijama OGBV-a, kao što su neželjena pažnja, neprimjereni komentari, kontrolirajuće ponašanje, prijetnje ili zastrašivanje, pretjerano nadziranje, neželjeno dijeljenje osobnog sadržaja, ponovljeni kontakti i opći osjećaj nelagode. Prezentacija može uključivati različite scenarije kako bi se sudionicima_ama pomoglo da prepoznaju rane znakove upozorenja i razumiju moguće rizike povezane s OGBV-om. Primjeri scenarija:

Scenarij 1:

Marijin dečko inzistira da zna njezine lozinke za društvene mreže i često provjerava njezine poruke. Postaje ljut kada ona razgovara s muškim prijateljima online i često zahtijeva da ih obriše iz prijatelja. Marija počinje osjećati tjeskobu i strah ju je koristiti mobitel u njegovoj blizini.

Scenarij 2:

Aleks prima prijeteće poruke s anonimnog računa na Instagramu. Poruke uključuju osobne informacije o Aleksinoj lokaciji i svakodnevnim rutinama. Aleks se osjeća uplašeno i ne zna kako reagirati, a da dodatno ne pogorša situaciju.

Scenarij 3:

Sara, srednjoškolka, otkriva da je kolega iz razreda bez njezina pristanka podijelio njezinu privatnu fotografiju u grupnom chatu. Fotografija se brzo proširila, a Sara počinje primati neželjene poruke od nepoznatih osoba.

Aktivnost 2: Zašto i gdje potražiti pomoć ako doživljam OGBV?

Vođena rasprava uz kratku demonstraciju koja ističe važnost traženja pomoći kada se doživi online rodno uvjetovano nasilje (OGBV). Radnik_ca s mladima dat će pregled dostupnih izvora podrške za žrtve, uključujući telefonske linije za pomoć, alate za online prijavu nasilja, grupe podrške i pravne opcije (*informacije specifične za pojedinu državu nalaze se u poglavlju 6.2.: Relevantni nacionalni i međunarodni zakoni, mehanizmi prijave i organizacije koje pružaju podršku žrtvama OGBV-a*).

Rasprava će obuhvatiti ključna pitanja poput:

- Zašto je ključno potražiti pomoć kada se suočavamo s OGBV-om? (Sadržaj se može pronaći na online Medusa platformi – Medusa alati za mlade: [Prijavlivanje OGBV-a](#))
- Koje su pouzdane platforme i organizacije na kojima žrtve mogu sigurno prijaviti OGBV?
- Kako prijaviti OGBV u školama, policiji ili na online platformama?
- Kako dokumentirati slučajeve OGBV-a u svrhu prijave?

Sudionici_e će biti potaknuti da podijele svoja razmišljanja, postavbe pitanja i rasprave o mogućim preprekama pri traženju pomoći, stvarajući tako podržavajuće i otvoreno okruženje.

Aktivnost 3: Važnost brige o sebi

Interaktivna rasprava usmjerena na važnost brige o sebi za žrtve online rodno uvjetovanog nasilja. Radnik_ca s mladima vodit će sudionike_ce kroz strategije izbjegavanja samookrivljavanja i raspravljati o tome kako reagirati ako se suoče s ponašanjem okrivljavanja žrtve od strane drugih. U raspravi će se ponuditi praktični savjeti za brigu o sebi, poput postavljanja digitalnih granica, traženja emocionalne podrške, prakticiranja „mindfulness“ tehnika i uključivanja u aktivnosti koje potiču mentalno blagostanje. Cilj je pomoći sudionicima_ama da razumiju kako je davanje prioriteta brizi o sebi ključan korak u procesu oporavka i očuvanju zdravog osjećaja vlastite vrijednosti.

Koraci za izbjegavanje samookrivljavanja:

1. Prepoznamo da nismo krivi_e: Nasilje nikada nije naša krivnja. Počinitelji_ce su odgovorni za svoje postupke i zaslužujemo da nas se tretira s poštovanjem i dostojanstvom.
2. Izazivamo negativne misli: Kada se pojave osjećaji samookrivljavanja, suprotstavljamo im se s pozitivnim afirmacijama i podsjetnicima na vlastitu vrijednost. Misli samookrivljavanja zamjenjujemo suosjećajnim i osnažujućim unutarnjim dijalogom.
3. Usmjeravamo se na ponašanje počinitelja: Umjesto da krivimo sebe, odgovornost prebacujemo na počinitelja_icu. Podsjećamo se da je njihovo ponašanje neprihvatljivo i da zaslužujemo dobrotu i poštovanje.
4. Tražimo podršku i potvrdu: Obratimo se osobama od povjerenja – prijateljima_cama, članovima_cama obitelji ili organizacijama koje pružaju podršku – i zatražimo razumijevanje i potvrdu naših osjećaja. Razgovor s osobama koje nas razumiju pomaže nam da prevladamo osjećaje samookrivljavanja.
5. Vježbamo samosuosjećanje: Tretiramo sebe s istom nježnošću i suosjećanjem kakvo bismo pružili prijatelju_ici u sličnoj situaciji. Svojim bolima pristupamo s razumijevanjem i nježnošću.
6. Usmjeravamo se na oporavak: Ulažemo vrijeme i energiju u aktivnosti koje potiču ozdravljenje i emocionalnu stabilnost. Bilo da je riječ o pisanju dnevnika, kreativnom izražavanju ili profesionalnom savjetovanju, biramo aktivnosti koje njeguju naše mentalno zdravlje.

7. Prepoznamo svoju snagu: Svjesni smo vlastite otpornosti i hrabrosti suočavanja s izazovima. Jači_e smo nego što mislimo, a naša iskustva ne definiraju našu vrijednost ili identitet.

Aktivnost 4: Mapa puta za prijavu i razotkrivanje OGBV-a

Grupna aktivnost u kojoj se sudionici_e dijele u manje grupe kako bi izradili kartu puta koja prikazuje korake prijave i razotkrivanja slučaja online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV). Radeći u manjim grupama, sudionici_e dobivaju različite studije slučaja i raspravljaju o mogućim fazama prijave OGBV-a – od prepoznavanja potrebe za pomoći, dokumentiranja dokaza, traženja podrške pa do službene prijave nadležnim institucijama ili organizacijama. Aktivnost je usmjerena na razumijevanje emocionalnog procesa kroz koji žrtva prolazi, potencijalnih prepreka na koje može naići i vrste podrške koja joj je potrebna u svakom koraku. Nakon grupnih rasprava, svaka grupa predstavlja svoju kartu puta široj grupi, čime se potiče sveobuhvatna rasprava i razmjena perspektiva. Moguće studije slučaja:

Studija slučaja 1:

Ali, tinejdžer, prima seksualno eksplicitne poruke od nepoznate osobe putem interneta. Želi to povjeriti učitelju_ici kojem_oj vjeruje, ali ga je strah osude i da ga se neće shvatiti ozbiljno.

Studija slučaja 2:

Nina doživljava ponovljeno online uznemiravanje od strane bivšeg poznanika. Odlučuje prijaviti uznemiravanje policiji, ali osjeća preplavljenost cijelim procesom jer o tome nije pričala nikome drugome.

Studija slučaja 3:

Ben prima ponavljajuće, neželjene komentare i poruke na društvenoj mreži od anonimnog korisnika. Odlučuje koristiti alat za prijavu na platformi, ali nije siguran u postupak.

SESIJA 4: EVALUACIJA I ZATVARANJE (15 minuta)

Isto kao i za Radionicu 1.

4.1.4 Radionica 4: Prijava online rodno uvjetovanog nasilja

Ključni ciljevi:

- Predstaviti osnovne definicije povezane s online rodno uvjetovanim nasiljem (OGBV), uključujući što se smatra OGBV-om, njegove karakteristike i razlike u odnosu na offline rodno uvjetovano nasilje.
- Razumjeti kako rodni stereotipi i predrasude doprinose OGBV-u, osobito prema ženama i LGBTQI+ osobama.
- Prepoznati i razlikovati različite vrste OGBV-a.
- Prikazati pravne mogućnosti za prijavu OGBV-a u različitim jurisdikcijama i na različitim platformama.
- Prepoznati izazove i prednosti povezane s prijavom OGBV-a, uzimajući u obzir čimbenike poput privatnosti, odmazde i pravnih ishoda.
- Razložiti načela restorativne pravde i kako se ona mogu primijeniti u kontekstu OGBV-a.

STRUKTURA

1. Dobrodošlica i uvod
2. Osnovne definicije: vodič kroz OGBV
3. Pravni aspekti prijavljivanja OGBV-a
4. Evaluacija i zatvaranje

Trajanje: 1,5 sat s pauzom od 5 minuta između 2. i 3. sesije / 2,5 sata s pauzom od 15 minuta između sesija 2 i 3.

Napomena: Donji vremenski okvir služi kao smjernica. Radnik_ca s mladima može ga prilagoditi, ali sesije 1 i 4 trebaju ostati nepromijenjene jer pokrivaju svrhu radionice i prikupljanje povratnih informacija.

Ciljana skupina (preporučeno): mladi od 15 do 19 godina.

SESIJA 1: DOBRODOŠLICA I UVOD (15 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 2: OSNOVNE DEFINICIJE: VODIČ KROZ OGBV (30 / 60 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 3: PRIJAVA ONLINE RODNO UVJETOVANOG NASILJA (30 / 60 minutes)

Napomena: U verziji radionice koja traje 1,5 sati, prioritizirati aktivnosti 1 i 4. Ključne točke iz Aktivnosti 2 i 3 ukratko obradite kroz kratku raspravu.

Aktivnost 1: Prijavljivanje OGBV-a

Ova demonstracija pružit će korak-po-korak prikaz postupka prijave OGBV-a na različitim online platformama i pravosudnim tijelima. Uključuje praktične smjernice o tome kako dokumentirati dokaze, kako se snaći u mehanizmima prijave specifičnim za pojedine platforme te kako razumjeti pravne posljedice podnošenja prijave. Sudionici_e bi se također trebali upoznati s relevantnim zakonskim mjerama koje štite žrtve OGBV-a. Relevantne nacionalne i međunarodne zakone, mehanizme prijave i organizacije koje pružaju podršku žrtvama OGBV-a za Hrvatsku možete pronaći u dodatku 6.1.

Informacije o postupku prijave dostupne su i na Medusa platformi, pod [Medusa alatima za mlade](#).

Predložena tematska područja su:

- **Prijava na društvenim mrežama:**
 - Kako prijaviti nasilni sadržaj na platformama poput Facebooka, Instagrama, X-a i TikToka.
 - Rasprava o specifičnim opcijama za blokiranje, prijavu i zaštitu privatnosti.
 - Važnost očuvanja dokaza (snimke zaslona (screenshotovi), URL-ovi i drugi digitalni tragovi).
- **Prijava policiji:**
 - Postupak podnošenja kaznene prijave (koje informacije su potrebne, kome se obratiti i što očekivati).
 - Razlike među jurisdikcijama ako su relevantne (kako lokalni zakoni utječu na proces prijave).
- **Prijava u školama:**
 - Uloga školskih psihologa_inja, nastavnika_ca i ravnatelja_ica u postupanju s prijavama OGBV-a.
 - Pitanja povjerljivosti i zaštite privatnosti pri prijavi i postupanju u slučajevima OGBV-a u školskom okruženju.
 - Koje informacije treba navesti pri prijavi: detalji incidenta, dokazi (npr. screenshotovi, poruke) i svjedoci.
- **Pravna podrška i zagovaranje:**
 - Uloga pravne pomoći, telefonskih linija i organizacija civilnog društva u pružanju smjernica i podrške.

Aktivnost 2: Prednosti i nedostaci prijave OGBV-a

Ova rasprava uključuje sudionike_ice u kritičko promišljanje koristi i mogućih izazova prijavljivanja incidenata OGBV-a. Cilj je pomoći sudionicima_ama da razumiju složenost i prepreke s kojima se žrtve mogu suočiti prilikom razmatranja prijave. Sudionici_e predlažu moguće prednosti i nedostatke prijave OGBV-a zajedno s obrazloženjem za svoj odabir. Moguće prednosti/nedostatke koje radnik_ca s mladima može dodati u raspravu su:

Prednosti:

- Pravna zaštita i pozivanje počinitelja_ice na odgovornost.
- Pristup pravdi i potencijalna odšteta.
- Odvrćajući učinak na buduće počinitelje_ice.
- Povećanje javne svijesti.

Nedostaci:

- Rizik od odmazde ili daljnjeg uznemiravanja od strane počinitelja_ice.
- Emocionalno opterećenje i mogućnost retraumatizacije kroz pravni proces.
- Zabrinutost zbog privatnosti, stigme vezane uz prijavu i mogućeg okrivljavanja žrtve.
- Dugotrajni pravni postupci i neizvjesni ishodi.

Aktivnost 3: Proces restorativne pravde usmjeren na preživjele

Ova prezentacija uvodi koncept [restorativne pravde](#) kao alternativu ili dopunu tradicionalnim pravnim postupcima u slučajevima OGBV-a. Fokus je na stavljanju potreba i autonomije preživjele osobe u središte procesa, umjesto isključivo na kažnjavanje počinitelja_ice. Predloženi sadržaj:

- **Što je restorativna pravda?**
 - Definicija i načela: ozdravljenje, odgovornost i osnaživanje.
 - Razlike između restorativne pravde i kaznenopravnog sustava.
- **Primjena u slučajevima OGBV-a:**
 - Kako restorativna pravda može pružiti siguran prostor za preživjele osobe da izraze svoje potrebe i suoče se s počiniteljima.
 - Primjeri restorativnih praksi: posredovani razgovori, medijacija između žrtve i počinitelja_ice, rad za dobrobit zajednice ili restorativni krugovi.
- **Dobrobiti za preživjele osobe:**
 - Preživjele osobe imaju veću kontrolu nad procesom i ishodom.
 - Potencijal za značajniju odgovornost i osobni rast počinitelja_ice.
 - Manji rizik od retraumatizacije u usporedbi s kontradiktornim pravnim sustavom.

- Izazovi i ograničenja:

- Nije primjenjivo u svim slučajevima; mora biti dobrovoljno i sigurno.
- Zabrinutosti oko neravnoteže moći i osiguravanja iskrenog žaljenja i preuzimanja odgovornosti od strane počinitelja.

Moguće točke za raspravu koje može koristiti radnik_ca s mladima:

- Koje su ključne razlike između kaznene pravde i restorativne pravde?
- Kako restorativna pravda može biti prilagođena potrebama preživjelih osoba OGBV-a?

Aktivnost 4: Put prijavljivanja OGBV-a – mapa puta

Ova je aktivnost osmišljena kako bi pomogla sudionicima_ama da shvate složen i često izazovan proces kroz koji prolaze žrtve OGBV-a kada odlučuju hoće li prijaviti svoja iskustva. Aktivnost potiče sudionike_ce na kritičko promišljanje o emocionalnim, društvenim i pravnim preprekama s kojima se žrtve mogu suočiti te istražuju moguće sustave podrške i puteve koji im mogu biti dostupni.

Sudionici_e se dijele u manje grupe, a svaka grupa dobiva jedno od studija slučaja (npr. cyberstalking, govor mržnje na internetu, prijetnje osvetničkom pornografijom). Svaka grupa izrađuje mapu puta svoje žrtve iz studije slučaja, počevši od početnog iskustva OGBV-a do odluke o prijavi i traženju podrške. To uključuje:

- Početno iskustvo: Kako žrtva postaje svjesna OGBV-a i koja je njezina neposredna emocionalna reakcija.
- Izazovi i prepreke: Prepoznavanje emocionalnih, društvenih i praktičnih prepreka s kojima se žrtva suočava u svakoj fazi (npr. strah od odmazde, nedostatak znanja o mehanizmima prijavljivanja).
- Odluke: Ključni trenuci u kojima žrtva mora donijeti važne odluke (npr. hoće li reći prijatelju_ici, prijaviti školskoj osobi ili kontaktirati policiju).
- Sustavi podrške: Mogući izvori podrške, poput prijatelja_ica, obitelji, organizacija civilnog društva, školskih psihologa_inja i policije.
- Mehanizmi prijave: Koraci za prijavu OGBV-a na društvenim mrežama, unutar obrazovnih institucija i policiji, uključujući potrebnu dokumentaciju i dokaze.
- Ishodi: Mogući ishodi prijave (npr. pravne radnje, uklanjanje štetnog sadržaja, emocionalna podrška) i utjecaj na dobrobit žrtve.

Svaka grupa prezentira svoju mapu puta široj grupi, objašnjavajući različite faze i odluke koje je njihova žrtva prošla. Radnik_ca s mladima odi raspravu o uočenim zajedničkim izazovima i razlikama između slučajeva. Primjeri studija slučaja za ovu aktivnost:

Studija slučaja 1:

Sara je 17-godišnja srednjoškolka koju putem društvenih mreža ustrajno maltretira bivši školski kolega. On joj šalje neželjene i prijetee poruke, otvara lažne profile kako bi je uznemiravao te uključuje uvredljive komentare, prijetnje fizičkim nasiljem i pokušaje manipulacije da se s njim nađe offline (*uživo*). Sara je prestrašena, preopterećena i ne zna kako dalje.

Studija slučaja 2:

Ahmed, 21-godišnji LGBTQI+ student, javno se zalaže za prava LGBTQI+ osoba na društvenim mrežama. Nedavno je postao meta grupe online trolova koji neprestano objavljuju homofobne komentare i uvrede na njegove objave. Uznemiravanje je eskaliralo do prijetnji nasiljem u privatnim porukama. Ahmed se boji za svoju sigurnost, ali strahuje da bi prijava mogla povećati napade ili izazvati dodatno izlaganje i odmazdu.

Studija slučaja 3:

Marija je 24-godišnja studentica koja je prekinula vezu prije nekoliko mjeseci. Njezin bivši partner joj sada prijeti da će objaviti njezine intimne fotografije nastale tijekom veze. Ucjenjuje je da se pomire ili će objaviti slike na društvenim mrežama i stranicama za odrasle. Marija je prestravljena mogućim posljedicama, uključujući štetu za njezin ugled i buduću karijeru jer uskoro diplomira.

SESIJA 4: EVALUACIJA I ZATVARANJE (15 minuta)

Isto kao i za Radionicu 1.

4.1.5 Radionica 5: Vršnjačka podrška žrtvi/žrtvama online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV)

Ključni ciljevi:

- Predstaviti osnovne definicije vezane uz OGBV, uključujući što se smatra online rodno uvjetovanim nasiljem, njegove karakteristike i razlike u odnosu na offline GBV.
- Razumjeti kako rodni stereotipi i pristranosti doprinose OGBV-u, osobito prema ženama i LGBTQI+ osobama.
- Identificirati i razlikovati različite vrste OGBV-a.
- Prepoznati ponašanje i emocionalne znakove koji mogu upućivati na to da netko proživljava OGBV.
- Osnažiti sudionike_c kako da podrže i empatično reagiraju na povjeravanje o OGBV-u.
- Ukloniti stavove okrivljavanja žrtve i promicati kulturu podrške i razumijevanja.
- Pružiti praktične smjernice o pružanju psihosocijalne podrške, uključujući emocionalnu i praktičnu pomoć.
- Pokazati kako vršnjaci_kinje mogu uputiti osobe pogođene OGBV-om odgovarajućim kanalima podrške i nadležnim institucijama.

STRUKTURA:

1. Dobrodošlica i uvod
2. Osnovne definicije: vodič kroz OGBV
3. Vršnjačka podrška žrtvi(ama) OGBV-a
4. Evaluacija i zatvaranje

Trajanje: 1,5 sat s 5 minuta pauze između 2. i 3. sesije / 2,5 sata s 15 minuta pauze između 2. i 3. sesije.

Napomena: Donji raspored služi kao smjernica. Radnici_ce s mladima mogu ga prilagoditi prema potrebi, ali sesije 1 i 4 trebaju ostati nepromijenjene jer obuhvaćaju svrhu radionice i povratne informacije.

Ciljana skupina (preporučeno): osobe od 20 do 29 godina.

SESIJA 1: DOBRODOŠLICA I UVOD (15 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 2: OSNOVNE DEFINICIJE: VODIČ KROZ OGBV (30 / 60 minuta)

Isto kao u Radionici 1.

SESIJA 3: VRŠNJAČKA PODRŠKA ŽRTVI(AMA) OGBV-A (30 / 60 minuta)

Napomena: Za verziju radionice od 1,5 sat preporučuje se dati prednost Aktivnostima 1, 2 i 3. Ključni pojmovi iz Aktivnosti 4 mogu se kratko obraditi u sklopu vođene diskusije sa sudionicima_ama u okviru Aktivnosti 3.

Aktivnost 1: Znakovi da netko proživljava OGBV

Nakon „Aktivnosti 3: Istraživanje posljedica OGBV-a” u okviru „Sesije 2: Osnovne definicije: vodič kroz OGBV” iz „Radionice 1: Uvod u online rodno uvjetovano nasilje”, slijedi daljnja rasprava o tome koji znakovi mogu upućivati na to da netko proživljava OGBV.

Pročitat će se kratki izmišljeni scenarij ili studija slučaja o mladoj osobi koja proživljava OGBV (prilagođena dobi i kulturnom kontekstu). Nakon toga, radnik_ca s mladima otvorit će krug rasprave postavljanjem pitanja otvorenog tipa, npr. „S kakvim bi se posljedicama ova osoba mogla suočiti? Hajdemo to zajedno pratiti“. Odgovori se mogu zapisivati na flipchart ili post-it papiriće.

Sljedeći znakovi – i drugi – mogu se identificirati i raspraviti sa sudionicima_ama:

- Puno češće koristi svoje digitalne uređaje;
- Postaje preemotivna_an nakon korištenja uređaja;
- Briše svoje račune na društvenim mrežama;
- Ne želi sudjelovati na društvenim događanjima;
- Pokazuje drastične promjene raspoloženja;
- Žali se kako ne želi ići u školu;
- Postaje nervozna_an kada primi poruku;
- Ima poteškoće sa spavanjem;
- Govori o samoozljeđivanju;
- Gubi interes za hobije.

Aktivnost 2: Otkrivanje iskustva OGBV – vršnjačka podrška

Radnik_ca s mladima poziva sudionike_ce da razmisle o ulozi vršnjaka kada im netko otkrije da je doživio_la OGBV (po potrebi se može koristiti scenarij, npr. tvoja prijateljica ti otkrije da je otkrila kako je njezin razredni kolega podijelio njezinu privatnu fotografiju u grupnom chatu bez njenog pristanka. Fotografija se brzo proširila, a ona je počela primati neželjene poruke od nepoznatih osoba).

Na flipchart ili bijelu ploču zapisuje se pitanje za vođeno promišljanje (podijeljeno u dvije kolone):

- Koja je uloga vršnjaka u odgovoru na otkrivanje iskustva OGBV-a?
- Koja nije uloga vršnjaka u toj situaciji?

Radnik_ca s mladima potiče sudionike_ce da slobodno iznose svoje ideje i zapisuje njihove odgovore pod odgovarajuću kolonu. Kako bi potaknuli ili produbili raspravu, mogu se postaviti dodatna pitanja poput:

- Trebaju li vršnjaci davati savjete nekome tko je doživio OGBV?
- Kakvu pomoć prijatelj_ica može pružiti bez da se osjeća preopterećeno ili previše uključen_a?
- Jesi li se ikad osjećao_la nesigurno kako podržati nekoga tko proživljava teško iskustvo online?
- Što bi ti želio_la od vršnjaka da se nalaziš u takvoj situaciji?

Nakon brainstorminga, radnik_ca s mladima vodi grupu u sažimanju uloge vršnjaka u pružanju podrške osobama koje su doživjele OGBV. Zajedno formuliraju kratku, jasnu definiciju ili opis. Ključne točke koje treba uključiti i naglasiti:

- Vršnjaci nisu profesionalci i ne bi trebali preuzimati ulogu psihologa_inje, socijalnog_e radnika_ce ili policije.
- Vršnjačka podrška znači biti tu za nekoga – slušati, vjerovati i pomoći im da se ne osjećaju sami_e.
- Vršnjaci mogu nekoga pratiti do stručne osobe, pomoći im da pošalju prvu poruku ili poziv ili jednostavno biti prisutni.
- Cilj je olakšati emocionalno opterećenje, a ne preuzeti odgovornost za rješavanje cijele situacije.

Aktivnost 3: Kako reagirati na otkrivanje iskustva OGBV-a i pružiti vršnjačku podršku

Sudionici_e su pozvani_e da vježbaju pružanje vršnjačke podrške kao odgovor na otkrivanje iskustva OGBV-a. Prije nego što započne igra uloga (role-play), radnik_ca s mladima predstavlja i raspravlja o ključnim strategijama vršnjačke podrške sa skupinom. Te strategije uključuju:

- „Ponudi podršku, ne rješenja” je osnovno načelo. Cilj je podržati osobu da sama donosi odluke, a ne davati izravne savjete ili pokušavati „popraviti” situaciju.
- Izbjegavaj korištenje uobičajenih izjava koje okrivljuju žrtvu, poput: „Zašto ih nisi blokirao?” ili „Trebala si biti opreznija online”. Takvi komentari mogu nanijeti dodatnu štetu i obeshrabriti buduća otkrivanja. Umjesto toga, koristi odgovore koji stavljaju naglasak na empatiju, podršku i potvrđivanje, poput: „To je sigurno bilo jako uznemirujuće – tu sam za tebe”, „Nisi zaslužio da te se tako tretira” ili „Vjerujem ti”. Takvi odgovori pomažu u izgradnji povjerenja i stvaraju siguran, neosuđujući prostor za otvaranje.
- Važno je naglasiti da verbalna i neverbalna komunikacija igraju ključnu ulogu. Održi otvoreno i nenametljivo držanje, koristi potvrđujuće kimanje glavom i izbjegavaj izraze lica ili geste koje bi mogle djelovati omalovažavajuće ili osuđujuće.

- Aktivno slušanje je ključno. To uključuje potpunu prisutnost, slušanje bez prekidanja i pokazivanje iskrenog interesa za ono što osoba govori (*više o tome u poglavlju 3.2 Komunikacijske vještine*).
- Poštivanje povjerljivosti je od presudne važnosti. Uvijek štiti privatnost osobe koja dijeli svoje iskustvo – osim ako je njezina sigurnost ugrožena. U takvim slučajevima potrebno je uključiti stručne osobe, pritom otvoreno komunicirajući s osobom o sljedećim koracima.
- Može se ponuditi i praktična pomoć – pomoći u malim, izvedivim koracima, poput praćenja osobe pri traženju pomoći ili zajedničkog upućivanja prvog poziva.
- I naposljetku – i vrlo (!) važno – **prepoznaj granice vršnjačke podrške**. Vršnjaci nisu profesionalci. Mogu ponuditi emocionalnu podršku i pomoći stvoriti most prema daljnjoj pomoći, ali ne bi trebali pokušavati preuzeti ulogu terapeuta_kinje ili kriznog_e savjetnika_ce. Ključno je znati kada i kako uputiti osobu na stručnu pomoć, i to učiniti pažljivo i s razumijevanjem.

Sudionici_e se podijele u parove i dobiju različite scenarije koji uključuju otkrivanje iskustva OGBV-a. Sudionici_e odglume scenarije u ulogama osobe koja otkriva iskustvo OGBV-a i vršnjaka_inje koji pruža podršku. Preostali sudionici_e promatraju i bilježe svoja zapažanja. Nakon svake igre uloga slijedi rasprava o tome što je bilo dobro i što bi se moglo poboljšati. Promatrači_ce daju konstruktivne povratne informacije s naglaskom na iskazivanje empatije, aktivno slušanje i izbjegavanje okrivljavanja žrtve. Primjeri scenarija koji se mogu koristiti u ovoj aktivnosti:

Scenarij 1:

Emilija, 15-godišnja srednjoškolka, posljednjih tjedana prima anonimne poruke na društvenim mrežama. Poruke uključuju uvredljive komentare i prijetnje. Emilija postaje tjeskobna i povučena, izbjegava školu i društvene aktivnosti koje je prije voljela. Odlučuje se povjeriti svojoj prijateljici Sari, ali oklijeva razgovarati s odraslima jer se boji da će je osuđivati ili joj neće vjerovati.

Scenarij 2:

Jakov, 18-godišnja LGBTQI+ osoba, prima niz komentara punih mržnje na svom profilu na društvenim mrežama. Komentari uključuju pogrdne izraze koji se odnose na njegov rodni identitet i seksualnost. Jakov se osjeća izloženo i nesigurno, ali se boji da bi prijavljivanje komentara moglo pogoršati situaciju ili izazvati još više negativnih reakcija. Jakov se obraća prijatelju Aleksu za emocionalnu podršku.

Scenarij 3:

Ana, 21-godišnja studentica, suočava se s prijetnjama bivšeg partnera koji prijeti objavom Aninih intimnih fotografija na internetu. Ana se osjeća poniženo i preplašeno, ali nije sigurna kako postupiti i traži savjet od bliskog prijatelja Tomislava. Ana je također zabrinuta zbog pravnih i društvenih posljedica prijavljivanja prijetnje.

Aktivnost 4: Upućivanje vršnjaka inja pogođenih OGBV-om

Radnik_ca s mladima provodi demonstraciju korak po korak kako bi sudionicima_ama pokazao načine pružanja podrške vršnjacima koji su pogođeni OGBV-om, uključujući:

- Prijavlivanje OGBV-a na različitim online platformama: Prikazati kako koristiti značajke prijavljivanja nasilnog sadržaja na društvenim mrežama poput Facebooka, Instagrama i X-a (bivšeg Twittera).
- Upućivanje školskim savjetnicima_ama ili odraslim osobama od povjerenja: Razgovarati o tome kako pristupiti školskom osoblju ili odraslim osobama od povjerenja radi traženja pomoći, uključujući koju informaciju podijeliti i kako sačuvati povjerljivost.
- Kontaktiranje lokalnih vlasti: Objasniti kada je potrebno kontaktirati policiju i kako prikupiti i predati dokaze (npr. snimke zaslona, zapisnici poruka).
- Pristup specijaliziranim uslugama: Pružiti informacije o lokalnim ili nacionalnim telefonskim linijama za pomoć, organizacijama civilnog društva i drugim organizacijama koje nude podršku osobama pogođenima OGBV-om.

SESIJA 4: EVALUACIJA I ZATVARANJE (15 minuta)

Isto kao i za Radionicu 1.

4.1.6 Radionica 6: Pravila (online) dejtanja

Ključni ciljevi:

- Prezentirati osnovne definicije vezane uz OGBV, uključujući što se kvalificira kao OGBV, njegove karakteristike i razlike u odnosu na offline rodno uvjetovano nasilje.
- Razumjeti kako rodni stereotipi i pristranosti doprinose OGBV-u, posebno prema ženama i LGBTQI+ osobama.
- Prepoznati i razlikovati različite vrste OGBV-a.
- Identificirati prednosti i nedostatke online dejtanja, uključujući njegovu dostupnost i praktičnost, kao i moguće rizike.
- Prepoznati najčešće oblike OGBV-a koji se javljaju u kontekstu online dejtanja i razumjeti njihove definicije.
- Razumjeti pojam pristanka i njegovu ključnu ulogu u online interakcijama.
- Razviti svijest o primjerenom ponašanju u online dejtanju, identificirati ponašanja koja su poštujuća i sigurna u odnosu na ona koja su štetna ili opasna.

STRUKTURA

1. Dobrodošlica i uvod
2. Osnovne definicije: vodič kroz OGBV
3. Što (ne) raditi u online dejtanju
4. Evaluacija i zatvaranje radionice

Trajanje: 1,5 sati s pauzom od 5 minuta između 2. i 3. sesije / 2,5 sata s pauzom od 15 minuta između 2. i 3. sesije.

Napomena: Raspored u nastavku je smjernica. Radnici_e s mladima mogu ga prilagoditi, no sesije 1 i 4 trebaju ostati nepromijenjene jer se odnose na svrhu radionice i povratne informacije.

Preporučena ciljana skupina: mladi od 20 do 29 godina.

SESIJA 1: DOBRODOŠLICA I UVOD (15 minuta)

Isto kao i za Radionicu 1.

SESIJA 2: OSNOVNE DEFINICIJE: VODIČ KROZ OGBV (30 / 60 minuta)

Isto kao i za Radionicu 1.

SESIJA 3: ŠTO (NE) RADITI U ONLINE DEJTANJU (30 / 60 minuta)

Napomena: Za verziju radionice koja traje 1,5 sat, prednost treba dati Aktivnostima 1, 2 i 4. Ključni koncepti iz Aktivnosti 3 mogu se i dalje kratko obraditi u ovom dijelu kroz vođenu raspravu s sudionicima_ama kao dio Aktivnosti 4.

Aktivnost 1: Prednosti i nedostaci online dejtanja

Kao uvodna aktivnost može se koristiti igra zagrijavanja poput barometra (linije kontinuuma) ili igra u stilu „Ustani i zamijeni mjesto ako je ovo istinito za tebe...“. Izjave bi trebale biti lagane, zabavne i povezane s temom online dejtanja — pomažući sudionicima_ama da razmisle o vlastitim iskustvima ili stavovima na opušten način. Primjeri izjava:

- „Koristio_la sam aplikaciju za dejtanje“.
- „Mislim da je online dejtanje više stresno nego zabavno“.
- „Imao_la sam dobro iskustvo upoznavanja nekoga online“.
- „Vidio_jela sam ili doživio_jela neprimjerene poruke online“.

Ova rasprava započinje otvorenim forumom u kojem se sudionici_e pozivaju da podijele svoja razmišljanja i iskustva vezana uz online dejtanje. Radnik_ca s mladima vodi raspravu ističući i prednosti (pro) i moguće rizike (kontra) online dejtanja, kao što su:

Prednosti: dostupnost potencijalnih partnera_ica, praktičnost povezivanja s bilo kojeg mjesta, izloženost raznolikim osobama te promjena društvenih normi koje čine online dejtanje prihvatljivijim.

Nedostaci / rizici: zabrinutost za privatnost i sigurnost, prijevare (npr. catfishing), moguća izloženost neprimjerenom ili štetnom ponašanju te učestalost online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV).

Cilj je potaknuti sudionike_ce da promisle o realnostima online dejtanja, razumiju njegov potencijal, ali i prepoznaju izazove. Ovo pomaže u postavljanju temelja za razumijevanje sigurnih praksi i izbjegavanje rizičnih situacija.

Aktivnost 2: Najčešći oblici OGBV-a u kontekstu online dejtanja

Ova prezentacija pruža pregled najčešćih oblika online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV) koji se pojavljuju u okruženju online dejtanja. Radnik_ca s mladima može ispisati ove oblike na plakat (flipchart) ili ploču. Tijekom prezentacije svakog oblika, potiče sudionike_ce da podijele primjere iz offline života koje su možda vidjeli, čuli ili osobno doživjeli – bilo kroz vlastita iskustva ili u medijima.

- Uznemiravanje: Uporne, neželjene poruke ili pažnja.
- Neželjeni seksualni prijedlozi: Ponavljani i neželjeni zahtjevi za seksualne usluge ili slanje eksplicitnog sadržaja.
- Body shaming i slut shaming: Negativni ili pogrđni komentari o izgledu osobe ili njezinom seksualnom ponašanju.
- Uhođenje (stalking): Ponavljano praćenje ili nadgledanje osobe online ili offline.
- Prijetnje i zastrašivanje: Slanje prijetećih poruka ili korištenje prisilnog jezika.
- Dijeljenje osobnih informacija bez pristanka: Dijeljenje privatnih informacija ili intimnih fotografija bez pristanka osobe.
- Emocionalna manipulacija: Korištenje krivnje, prijatni ili emocionalnog pritiska za kontroliranje ili manipuliranje osobom.

Nakon prezentacije, radnik_ca s mladima otvara raspravu o konceptu pristanka u kontekstu online interakcija i dejtanja. Kako bi započeo_la razgovor, sudionicima_ama se predstavljaju dvije izjave: „Ne znači ne“ i „Samo da znači da“. Radnik_ca s mladima potiče sudionike_ce da razmisle o razlici između ove dvije izjave i raspravljaju o njoj.

Ova usporedba pomaže istaknuti kako se naše razumijevanje pristanka razvijalo – od fokusiranja isključivo na odbijanje, prema aktivnom traženju i poštivanju entuzijastičnog, afirmativnog pristanka. Važno je naglasiti da pristanak u svim interakcijama – offline i online – mora biti jasan, informiran i slobodno dan, uključujući na aplikacijama za dejtanje, u porukama, dijeljenju slika i digitalnoj komunikaciji.

Kako bi se rasprava povezala s nacionalnim kontekstom, radnik_ca s mladima može podijeliti primjer pravne reforme u Sloveniji vezane uz pristanak koju je predvodilo civilno društvo kroz kampanju „Samo ja pomeni ja“ – samojapomenija.si. Ovaj stvarni primjer pokazuje kako javni pritisak i aktivizam mogu dovesti do značajnih promjena i dodatno učvrstiti važnost pristanka u pravnom i kulturnom smislu. Slični primjeri u Hrvatskoj su tek u svojim začetcima.

Aktivnost 3: Što je (ne)prihvatljivo

Sudionici_e će sudjelovati u igri „crvena zastavica, zelena zastavica“, u kojoj im se predstavljaju različiti scenariji ili ponašanja povezana s online dejtanjem. Njihov je zadatak kategorizirati ih kao „zelene zastavice“ (sigurno i primjereno ponašanje) ili „crvene zastavice“ (nesigurno ili neprimjereno ponašanje). Primjeri scenarija mogu uključivati:

- Osoba poštuje tvoju odluku da ideš polako.
- Osoba te opetovano traži osobne informacije iako si rekla_ao ne.
- Osoba traži tvoju adresu ili inzistira da se prvi put nađete na osamljenom mjestu.
- Osoba traži pristanak prije nego započne intiman razgovor ili podijeli osjetljiv sadržaj.

Aktivnost 4: SWOT analiza

Sudionici_e se dijele u manje grupe i dobivaju različite scenarije vezane uz online dejtanje. Svaka grupa provodi **SWOT analizu** (predložak za SWOT analizu nalazi se u prilogu) za dodijeljeni scenarij. Nakon rada u grupi, prezentiraju svoja otkrića ostatku sudionika_ca, raspravljajući o potencijalnim prednostima i rizicima u svakom slučaju. Cilj je potaknuti kritičko promišljanje o online dejtanju i pomoći sudionicima_ama da nauče prepoznati i upravljati rizicima.

Ako sudionici_e nisu upoznati s pojmom SWOT analize i načinom rada, potrebno je unaprijed u prezentaciji prikazati Scenarij 3 s rješenjem u obliku SWOT analize kao primjer za grupni rad. Primjeri scenarija:

Scenarij 1:

Jelena, koja je nedavno prošla kroz težak prekid, spremna je ponovno početi izlaziti. Prijateljice je ohrabruju da isproba online dejtanje. Jelena je sklona olako vjerovati ljudima i ima nižu razinu digitalne pismenosti.

Primjeri točaka SWOT analize:

- Snage: Jelena je otvorena za nova iskustva i ima podršku prijatelja_ica.
- Slabosti: Njena povjerljivost i ograničena digitalna pismenost mogu je učiniti ranjivom na prevare ili neprimjereno ponašanje.
- Prilike: Online dejtanje joj nudi priliku da upozna nove ljude i obnovi društveni život.

- Prijetnje: Potencijalni rizici uključuju catfishing, uznemiravanje ili manipulaciju zbog manjka iskustva i informiranosti.

Scenarij 2:

Aleks, nebinarna osoba, odlučuje istražiti online dejtanje, ali vrlo je oprezan_na zbog prethodnih iskustava online uznemiravanja. Pažljivo provjerava profile i preferira zadržavanje komunikacije unutar aplikacije za dejtanje prije prelaska na druge platforme.

Primjeri točaka SWOT analize:

- Snage: Oprezan i promišljen pristup Aleksu minimizira rizike od štetnog ponašanja.
- Slabosti: Visok stupanj opreza može ograničiti potencijalne veze ili dovesti do propuštenih prilika.
- Prilike: Online dejtanje može pružiti Aleksu siguran način za upoznavanje istomišljenika_ca unutar LGBTQI+ zajednice.
- Prijetnje: Unatoč oprezu, Aleks se i dalje može susresti sa suptilnim oblicima uznemiravanja ili diskriminacije, a postoji i rizik od prevelikog oslanjanja na metode provjere koje možda nisu potpune.

Scenarij 3:

Stjepan, mladi profesionalac, uživa u brzom tempu online dejtanja i često komunicira s više osoba istovremeno. Međutim, ima naviku prerano dijeliti osobne informacije i često se sastaje s osobama bez prethodne provjere.

Primjeri točaka SWOT analize:

- Snage: Stjepan je samouvjeren i proaktivan u svom pristupu dejtanju te uživa u procesu.
- Slabosti: Dijeljenje osobnih informacija i manjak provjere povećava ranjivost na prijevaru, uhođenje ili drugo štetno ponašanje.
- Prilike: Raznovrsne interakcije mogu dovesti do značajnih veza ako se njima pažljivo upravlja.
- Prijetnje: Potencijalni rizici uključuju susrete s prevarantima, osobama s lošim namjerama te prijetnje osobnoj sigurnosti.

SESIJA 4: EVALUACIJA I ZATVARANJE (15 minuta)

Isto kao i za Radionicu 1.

4.2 Korištenje digitalnih alata

Digitalni alati mogu povećati doseg, interaktivnost i učinkovitost obrazovnih aktivnosti vezanih uz online rodno uvjetovano nasilje (OGBV). Kada se promišljeno koriste, ne samo da angažiraju mlade kroz njima poznate formate, već i modeliraju pozitivna i sigurna ponašanja na internetu. Radnike_ce s mladima potiče se da integriraju digitalne platforme i alate u pripremu i provedbu radionica.

Predloženi digitalni alati i njihova primjena:

- Suradničke platforme (npr. Padlet, Miro): izvrsne za brainstorming, izradu mentalnih mapa ili prikupljanje anonimnih refleksija tijekom radionica.
- Ankete i kvizovi (npr. Mentimeter, Kahoot!, Slido): korisni za procjenu početnog znanja ili stavova sudionika_ca prije i nakon radionica.
- Video sadržaj (npr. YouTube, TikTok isječki, Instagram reels): može se koristiti za prikaz stvarnih scenarija, kampanjskih poruka ili kao poticaj za raspravu.
- Alati za pripovijedanje (storytelling) (npr. Canva, Genially, Wisemapping, Thinglink, StoryMap JS, Timeline JS): podržavaju mlade u stvaranju kontranarativa, plakata za podizanje svijesti ili kratkih kampanjskih materijala.
- Virtualne ploče i alati za prezentacije (npr. Prezi, Canva, PowerPoint): čine radionice dinamičnijima i prilagodljivijima, osobito u hibridnim ili online formatima.

Povezanost s MEDUSA platformom

Radnike_ce s mladima potiče se na korištenje MEDUSA online platforme (<https://project-medusa.eu/hr/alati-medusa/>), koja nudi pažljivo odabrane interaktivne aktivnosti, edukativne igre i alate posebno osmišljene za rad s mladima. Ovi resursi nadopunjuju radionice i sadržaj iz ovog priručnika te se mogu koristiti za:

- Provođenje online ili kombiniranih sesija s mladima.
- Uvođenje interaktivnih metoda u radionice.
- Pružanje pristupačnih, digitalno prilagođenih aktivnosti na teme poput online rodno uvjetovanog nasilja (OGBV), digitalne sigurnosti i rodni normi.

Platforma je usklađena s obrazovnim ciljevima MEDUSA projekta. Uključivanjem njezinih resursa, radnici_e s mladima mogu povećati doseg i učinak svojeg rada te osigurati kontinuitet između aktivnosti u fizičkom i online okruženju.

Savjeti za odgovorno korištenje digitalnih alata:

- Uvijek provjerite pravila privatnosti i dobnu primjerenost platformi koje koristite.
- Izbjegavajte zahtijevanje prijave za sudjelovanje u anonimnim aktivnostima, osobito kada se raspravlja o osjetljivim temama.
- Osigurajte podršku u digitalnoj pismenosti kada je potrebno, posebno kod mlađih sudionika_ca ili onih s manje iskustva u korištenju alata.
- Osigurajte pristupačnost za sudionike_ce s invaliditetom odabirom uključivih alata (npr. titlovi, opcije čitanja teksta).
- Sami primjenjujte digitalno sigurne prakse – budite uzor u poštivanju drugih, izbjegavajte prikupljanje podataka bez pristanka i naglasite važnost postavljanja granica u online komunikaciji.
- Po potrebi koristite metode koje ne zahtijevaju tehnologiju. Ne pretpostavljajte da svi mladi imaju pametne telefone ili stabilan pristup internetu. Osigurajte uređaje onima kojima su potrebni ili formirajte grupe koje mogu zajedno koristiti jedan uređaj.
- Prije prve upotrebe digitalnog alata u radionici, svakako ga isprobajte i upoznajte se s njegovim funkcioniranjem.

4.3 Prilagodba aktivnosti

Mladi nisu homogena skupina, a uspjeh svake aktivnosti ovisi o njezinoj relevantnosti za dob, rod, kulturno porijeklo, životna iskustva, potrebe i interese sudionika_ca. Prilagodba aktivnosti osigurava da one nisu samo dostupne, već i značajne te učinkovite.

Online rodno uvjetovano nasilje (OGBV) pogađa mlade ljude na različite i nejednake načine, ovisno o njihovim identitetima i društvenom položaju. Petnaestogodišnja djevojka koja tek započinje koristiti društvene mreže ima drukčije potrebe od 22-godišnje nebinarne osobe koja je već doživjela online uznemiravanje. Prilagodba sadržaja osigurava da mladi:

- osjećaju sigurnost i poštovanje,
- mogu smisleno sudjelovati u aktivnostima,
- dobivaju podršku usklađenu s vlastitim potrebama i interesima.

Prilagodba je također pitanje pravednosti: njome osiguravamo da marginalizirani mladi – poput LGBTQI+ mladih ili mladih s invaliditetom – ne budu isključeni ili ponovno traumatizirani generičkim, univerzalnim aktivnostima.

Rodno osjetljiva prilagodba

- Budite izričito uključivi u jeziku (npr. koristite „svi rodovi” umjesto samo „djevojke i mladići”).
- Omogućite jednorodne ili rodno srodne grupe kada je to prikladno, osobito pri razgovoru o traumi ili seksualnosti.
- Izbjegavajte tradicionalne i stereotipne prikaze rodnih uloga u primjerima i podjelama u grupe.
- Normalizirajte i afirmirajte trans i nebinarne identitete korištenjem zamjenica, izborom slika i načinom predstavljanja facilitatora_ice.

Prilagodba prema kulturnom porijeklu

- Koristite primjere i medijske sadržaje koji su lokalno relevantni.
- Ako radite s mladima migrantima ili iz manjinskih zajednica, osigurajte prijevode i kulturološki kompetentne facilitatore_ice.

Dodatni aspekti prilagodbe

- Neuroraznolikost i invaliditet: Osigurajte više formata sadržaja (tekst, slike, govor), što je važno za sve grupe. Prilagodite fizičke prostore i materijale (npr. titlovi, veličina fonta, kontrast boja).
- Svjesnost traume: Uvijek unaprijed najavite osjetljive sadržaje i omogućite opciju povlačenja iz aktivnosti. Nikada nemojte zahtijevati dijeljenje osobnih iskustava.
- Socioekonomski status: Koristite „low-tech” metode kada je potrebno. Ne pretpostavljajte da svi mladi imaju pametne telefone ili pouzdanu internetsku vezu.

Refleksija i sudioničko su-kreiranje

U radu s mladima, refleksija je ključna metoda osobnog rasta i učenja. Ona mladima omogućava dublje razumijevanje vlastitih iskustava, prepoznavanje naučenog i promišljanje o tome kako to znanje mogu primijeniti u drugim područjima života. Za razliku od evaluacije, koja mjeri kvalitetu ili ishod procesa, refleksija je usmjerena prema unutra – pomaže mladima razumjeti sebe i svoju ulogu u zajedničkim aktivnostima.

Istovremeno, značajna participacija – osobito u obliku su-kreiranja – predstavlja temeljnu vrijednost rada s mladima. Prema Hartovoj ljestvici participacije (1992), najviši oblici uključivanja mladih nastaju kada su aktivno uključeni u donošenje odluka i kreiranje sadržaja. Su-kreiranje ne znači prilagodbu sadržaja *za* mlade, već *s* mladima – na način koji poštuje njihovo znanje, iskustva i perspektive.

Facilitatori_ice mogu podržati taj proces otvaranjem prostora za oblikovanje aktivnosti zajedno s mladima. Neka od korisnih pitanja uključuju:

- Što ti pomaže da se osjećaš sigurno i uključeno u ovom prostoru?
- Na koji način možemo ovu temu učiniti relevantnijom za tvoj svakodnevni život?
- Postoje li primjeri ili metode koje bi ti više odgovarale?
- Koje teme ili pitanja želiš dublje istražiti?

Ova pitanja ne samo da potiču refleksiju, već i zajedničko vlasništvo nad procesom učenja, jačajući povjerenje, angažman i osnaživanje.

Kada se mlade prepoznaje kao su-kreatore_ice – a ne samo kao primatelje_ice – obrazovnih procesa, razvijaju snažniji osjećaj osobne moći i veće su šanse da će preuzeti inicijativu, autentično se izražavati i kritički se uključiti u osjetljive teme poput rodno uvjetovanog nasilja na internetu.

Ovakav pristup usklađen je s načelima osnažujućeg rada s mladima, u kojem se učenje temelji na stvarnim iskustvima mladih i usmjereno je prema njihovoj aktivnoj ulozi u oblikovanju i procesa i ishoda.

5. Integracija u MOOC modul

Medusa MOOC modul (engl. massive open online course) pruža radnicima_ama s mladima ključne smjernice za snalaženje u složenom području online rodno uvjetovanog nasilja kako bi mogli bolje podržavati mlade osobe s kojima rade. Kroz sveobuhvatno istraživanje dinamika OGBV-a, rizičnih faktora i preventivnih strategija, radnici_e s mladima stječu znanja i vještine potrebne za prepoznavanje, reagiranje i prevenciju online rodno uvjetovanog nasilja. Ovaj modul oprema radnike_ce s mladima praktičnim alatima i resursima za učinkovito suočavanje s OGBV-om, osnažujući ih da pruže podršku, zaštitu i obrazovanje mladima u digitalnom okruženju.

5.1 Struktura online MOOC modula

MOOC modul za radnike_ce s mladima dostupan je na [sljedećoj poveznici](#)². Postoje tri načina za pohađanje tečaja:

1. Održite tečaj offline (uživo) za sudionike_ce, na primjer za druge radnike_ce s mladima u centru za mlade. Možete ga pauzirati i nastaviti u bilo kojem trenutku.
2. Dodijelite tečaj polaznicima_ama, na primjer drugim radnicima_ama s mladima u centru za mlade, kako bi ga mogli završiti vlastitim tempom.
3. Učite tečaj samostalno. Možete ga pauzirati i nastaviti u bilo kojem trenutku.

Za dovršetak tečaja bit će vam potreban Kahoot račun. Možete se besplatno registrirati [ovdje](#).

Tečaj je kombinacija kratkih definicija, savjeta, informacija, kviz pitanja i kratkih vježbi, kako bi se provjerilo i proširilo znanje polaznika_ca s objašnjenjima točnih odgovora. Prati sljedeću strukturu:

1. Uvod u online rodno uvjetovano nasilje
2. Središnji oblici online rodno uvjetovanog nasilja
3. Posljedice online rodno uvjetovanog nasilja
4. Rodni stereotipi i online rodno uvjetovano nasilje
5. Nadilaženje online rodno uvjetovanog nasilja i pomoć žrtvama
6. Faktori online rodno uvjetovanog nasilja
7. Proces otkrivanja nasilja
8. Art terapija kao komponenta psihosocijalne podrške
9. Zašto je online sigurnost važna?

² Adresa: <https://create.kahoot.it/share/kako-navigirati-kompleksnim-podrucjem-online-rodno-uvjetovanog-nasilja/df7dca23-2bb0-41bf-8c2c-e3be679f6b23>

5.2 Povezanost između priručnika i MOOC-a

Priručnik MEDUSA i MOOC modul su komplementarni alati osmišljeni da se međusobno nadopunjuju i poboljšaju iskustvo učenja radnika_ce s mladima koji se bave online rodno uvjetovanim nasiljem. Dok priručnik pruža detaljne smjernice, teorijsku podlogu i praktične materijale za radionice, MOOC nudi interaktivno, samostalno digitalno okruženje za učenje koje jača i proširuje ove teme.

Evo kako su ova dva resursa povezana i kako se mogu učinkovito koristiti zajedno:

- **Potvrda ključnih tema:** Svaki dio MOOC-a (npr. rodni stereotipi, proces otkrivanja, art terapija i digitalna sigurnost) usklađen je s temama i ciljevima radionica u priručniku. Radnik_ca s mladima može koristiti MOOC kako bi ponovno prošla ili produbila svoje razumijevanje određenih pitanja prije provođenja povezanih radionica.
- **Fleksibilni putevi učenja:** Priručnik uključuje aktivnosti i radne listove koji se mogu koristiti samostalno i prilagoditi različitim formatima učenja, uključujući one obuhvaćene MOOC-om – bez obzira na to isporučuje li se tečaj offline, dodjeljuje za samostalno učenje ili koristi za osobni razvoj. Facilitator_ica može kombinirati dijelove priručnika s MOOC kvizovima i poticajima za raspravu tijekom grupne refleksije.
- **Podrška za samostalno i grupno učenje:** Za radnike_ce s mladima koji nisu u mogućnosti prisustvovati edukacijama offline, MOOC nudi strukturirano, ali fleksibilno putovanje učenjem. Priručnik tada služi kao resurs za nastavak učenja izvan mreže, osmišljavanje novih intervencija ili planiranje budućih radionica.
- **Kombinirani pristup učenju:** Radnik_ca s mladima može najprije proći MOOC kako bi stekla temeljno znanje o pojmovima vezanim za OGBV, a zatim koristiti priručnik za primjenu tog znanja kroz offline radionice, aktivnosti i mentorski rad s mladima. Ovaj redoslijed osigurava i konceptualno razumijevanje i praktičnu primjenu.
- **Zajednički ciljevi i jezik:** I priručnik i MOOC imaju za cilj osnažiti radnike_ce s mladima vještinama za prepoznavanje, prevenciju i odgovor na OGBV. Korištenjem iste terminologije, tema i pedagoških vrijednosti (npr. empatija, inkluzivnost, kritičko promišljanje) stvaraju koherentan i ujednačen put edukacije.

U praksi se potiče organizacije mladih i centre za mlade da integriraju oba alata u svoje aktivnosti jačanja kapaciteta: koristeći MOOC za pristupačan i skalabilan prijenos znanja, a priručnik za dublja objašnjenja definicija i praktičnu provedbu u radu s mladima na terenu.

5.3 Samoprocjena i daljnje učenje

Za podršku kontinuiranom razvoju, ovaj odjeljak pruža alate za samoprocjenu i smjernice za daljnje učenje. Prepoznajući da suočavanje s online rodno uvjetovanim nasiljem zahtijeva stalnu refleksiju i rast, radnike_ice s mladima se potiče da procjenjuju svoje znanje, vještine i samopouzdanje u različitim fazama svog obrazovnog puta.

- Upitnici prije i nakon edukacije: Dizajnirani za mjerenje promjena u znanju, svijesti i stavovima u vezi s OGBV-om – možete ih pronaći u prilogu.
- Pitanja za refleksivno vođenje dnevnika: Kratka pitanja koja potiču samorefleksiju o ključnim trenucima učenja, izazovima i područjima za daljnje poboljšanje (npr. „Koliko se samopouzdana osjećam kada razgovaram o OGBV-u s mladima?“, „Koje sam predrasude ili pretpostavke primijetio_la kod sebe?“).
- Obrasci za povratne informacije facilitatoru_ici: Obrasci koji se koriste nakon radionica kako bi se prikupile povratne informacije o tome što je dobro funkcioniralo, što je bilo izazovno i kako se buduće sesije mogu unaprijediti.
- Kontrolne liste za vršnjačku evaluaciju (engl. peer review checklist): Za edukatore_ice koji rade u parovima ili grupama, ovi alati pomažu u procjeni facilitatorskih vještina i pristupa jednih drugima.

Preporuke za daljnje učenje

Online rodno uvjetovano nasilje brzo se razvija, stoga je važno biti informiran_a. Sljedeće strategije i resursi preporučuju se za nastavak obrazovanja:

- **Sudjelujte u tekućim webinarima i online edukacijama:** Pratite lokalne i međunarodne organizacije koje se bave rodnom ravnopravnošću, digitalnim pravima ili radom s mladima kako bi bili u toku s novim alatima i istraživanjima.
- **Pridružite se profesionalnim mrežama i zajednicama prakse:** Uključi se u učenje među vršnjacima pridruživanjem forumima, udrugama radnika_ca s mladima ili online zajednicama fokusiranim na rodno uvjetovano nasilje i digitalnu sigurnost.
- **Istražite napredne edukacije o povezanim temama:** Razmotrite daljnje obrazovanje o pristupima osjetljivima na traumu, interseksionalnosti, uključivanju LGBTQI+ osoba, medijskoj pismenosti ili pravima vezanima uz digitalno nasilje.
- **Koristite popis resursa iz Poglavlja 6:** Priručnik uključuje pažljivo odabrane reference na dodatnu literaturu, priručnike i obrazovne platforme za dublje istraživanje.

Samoocjenjivanje i daljnje učenje nisu korisni samo za osobni razvoj, već i za stvaranje sigurnijih, uključivijih i podržavajućih okruženja za mlade s kojima radnik_ca s mladima radi.

6. Prilozi

6.1 Relevantni nacionalni i međunarodni zakoni, mehanizmi prijavljivanja i organizacije koje nude podršku žrtvama OGBV-a.

HRVATSKA

1) Pravna zaštita

Propisi Republike Hrvatske, utemeljeni na brojnim nacionalnim i međunarodnim dokumentima iz područja zaštite ljudskih prava, osiguravaju ravnopravnost i život bez diskriminacije za žene i muškarce te pravnu zaštitu za žrtve kaznenih i prekršajnih djela nasilja. Prava i slobode djeteta zaštićeni su Konvencijom o pravima djeteta, koja uključuje i zaštitu od zlostavljanja na internetu.

Neki od oblika online nasilja koji potpadaju pod Kazneni zakon Republike Hrvatske (125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24) uključuju:

- **Uvreda** (prema Kaznenom zakonu) – omalovažavanje druge osobe ili nepoštivanje njezina dostojanstva. Uvreda je teža ako je izrečena putem novina, radija, televizije ili interneta, jer tada s njom može biti upoznat veći broj ljudi.
- **Kleveta** (prema Kaznenom zakonu) – kada netko iznese ili prenese nešto neistinito o drugome što može naštetiti časti ili ugledu te osobe; kleveta je teža kada je dostupna većem broju ljudi.
- **Iznošenje informacija** o osobi ili njezinoj obitelji koje mogu naštetiti njezinoj časti ili ugledu. Svaka osoba ima pravo na poštovanje i zaštitu vlastitog dostojanstva.
- Kada djeca (mlađa od 14 godina) počine kažnjivo djelo, policija mora obavijestiti nadležni Hrvatski zavod za socijalni rad, koji će provesti postupak i eventualno izreći odgovarajuću mjeru.

Zaštita od nasilja nad ženama u Republici Hrvatskoj uređena je velikim brojem pravnih akata ustavne, međunarodne i zakonske razine. U nastavku se nalazi osnovni zakonodavni okvir:

- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 70/17, 126/19, 84/21, 114/22, 36/24)
- Prekršajni zakon (NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22)
- Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji
- Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 130/20, 80/22, 36/24, 72/25)
- Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)
- Zakon o privremenom uzdržavanju (NN 145/24)

- Zakon o socijalnoj skrbi (NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25)
- Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (NN 3/18)
- Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 143/13, 98/19)

Novost u Republici Hrvatskoj je uvođenje kaznenog djela „**Zlouporaba snimke spolno eksplicitnog sadržaja**“ iz 2021. godine u Kazneni zakon (članak 144a). U ovom slučaju, počinitelj može biti osuđen na kaznu zatvora do jedne godine ako snimku spolno eksplicitnog sadržaja, koja je snimljena uz pristanak druge osobe, učini dostupnom drugoj osobi bez pristanka osobe/osoba na snimci. Ako snimku učini dostupnom većem broju osoba bez pristanka osobe/osoba na snimci, prijeti mu kazna zatvora do tri godine. Ovo kazneno djelo u suštini predstavlja osvetničku pornografiju, najčešći oblik online nasilja koji pogađa žene i usmjeren je protiv žena.

Drugi relevantni članci Kaznenog zakona uključuju:

- Iskorištavanje djece za pornografiju (članak 163)
- Iskorištavanje djece za pornografske predstave (članak 164)
- Upoznavanje djece s pornografijom (članak 165)
- Povreda privatnosti djeteta (članak 178)
- Javno poticanje na nasilje i mržnju (članak 325)
- Uznemiravanje (članak 140)

2) Organizacije za podršku u Hrvatskoj

1. Centar za krizna stanja i prevenciju suicida pri Kliničkom bolničkom centru Rebro u Zagrebu (besplatno savjetovanje za punoljetne osobe)

Kontakt: +385 (0)1 2376 470

Adresa: Ulica Mije Kišpatića 12, 10000 Zagreb

Informacije: Radno vrijeme linije za pomoć 0-24h; osoba može doći bez prethodne najave ili bez službene uputnice u vremenu između 8h i 20h.

2. Savjetovalište za promicanje metalnog zdravlja pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo u Zagrebu (besplatno savjetovanje)

Kontakt: +385 (0)1 4863 363; savjetovalista@hzjz.hr

Adresa: Rockefellerova 12, 10000 Zagreb

Informacije: Radno vrijeme jedino srijedom između 15h i 19h; prostorije savjetovališta su u zgradi - Službe za promicanje zdravlja, Odjel za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti.

Web stranica: <https://www.hzjz.hr/savjetovaliste-za-mentalno-zdravlje/>

3. Centar za sigurniji internet (besplatno savjetovanje i prijava nasilnog online sadržaja)

Kontakt: 0800 606 606

Informacije: Radno vrijeme linije za pomoć je između 8h i 16h; prostorije savjetovališta se nalaze u Zagrebu, Osijeku i Splitu uz prethodnu rezervaciju; web stranica nudi i mogućnost prijave neželjenog online sadržaja.

Web stranica: <https://csi.hr/>

4. Hrabri telefon (besplatno savjetovanje za djecu)

Kontakt: 116 111; savjet@hrabritelefon.hr i hrabrisa@hrabritelefon.hr

Informacije: Telefonski savjetovanje i email savjetovanje; pomoć je dostupna i putem online foruma.

Web stranica: <https://hrabritelefon.hr/>

5. Psihološki centar TESA (besplatno savjetovanje za mlade)

Kontakt: 01 48 28 888; psiho.centar@tesa.hr ili psiho.pomoc@tesa.hr

Informacije: Radnim danom (od ponedjeljka do petka) od 10h do 22h.

6.2 Temeljna pravila

Kao sudionik_ca ove radionice, priznajem važnost stvaranja poštovanog, uključivog i suradničkog okruženja za sve sudionike_ce. Potpisivanjem ovog sporazuma obvezujem se pridržavati sljedećih načela tijekom cijelog trajanja radionice:

1. Komunikacija s poštovanjem

- Komunicirat ću s ostalim sudionicima_ama, organizatorima_cama i facilitatorima_cama s poštovanjem i empatijom.
- Aktivno ću slušati i razmatrati različite perspektive bez osuđivanja ili prekidanja.
- Suzdržat ću se od korištenja jezika ili ponašanja koje je diskriminirajuće, uvredljivo ili štetno.

2. Uključivost i jednako sudjelovanje

- Promicat ću uključivo okruženje dobrodošlicom različitim glasovima i iskustvima.

- Aktivno ću poticati i podržavati jednako sudjelovanje svih sudionika_ca, osiguravajući da svi imaju priliku doprinosti.
- Izbjegavat ću dominaciju u razgovorima i pazit ću da dam prostora tišim glasovima.

3. Aktivno sudjelovanje

- Aktivno ću sudjelovati u raspravama, aktivnostima i vježbama, doprinosti svojim idejama, znanjem i iskustvima.
- Pristupit ću učenju otvorenog uma, ostajući znatiželjan_na i spreman_na prihvatiti nove perspektive i koncepte.
- Pružit ću konstruktivne povratne informacije i dijeliti uvide koji doprinose zajedničkom učenju.

4. Suradnja i podrška

- Suradivati ću s drugima, cijeneći timski rad i prepoznajući snage i doprinose svake osobe.
- Podržavat ću pozitivno i sigurno okruženje za učenje tako da ću zabrinutosti ili sukobe rješavati s poštovanjem i zatražiti pomoć facilitatora_ica kada je potrebno.
- Čuvat ću povjerljivost svih osobnih informacija ili osjetljivih tema koje sudionici_e podijele tijekom radionice.

5. Posvećenost rastu

- Svjestan_na sam da rast i učenje mogu uključivati neugodu i izazove te se obvezujem pristupati takvim trenucima sa strpljenjem, refleksijom i spremnošću za osobni razvoj.
- Preuzet ću odgovornost za svoje postupke i biti otvoren_a za primanje i davanje povratne informacije na konstruktivan i nenapadački način.

6. Poštivanje pravila radionice

- Pristajem poštivati sva pravila radionice uključujući, ali ne ograničavajući se na, prisustvo, točnost i sudjelovanje u dodijeljenim aktivnostima.

6.3 Pre-test i post-test

6.3.1 Pre-test

1. Koji je tvoj rod? ☐ Muško ☐ Žensko ☐ Ne želim reći	2. Koliko imaš godina? _____
3. Živiš li u: ☐ Urbanom području ☐ Prigradskom području ☐ Ruralnom području	4. Najviši završeni stupanj obrazovanja: (npr. ako si SAD u srednjoj školi, tvoj najviši završeni stupanj je "osnovno obrazovanje/osnovna škola") ☐ Osnovno obrazovanje / osnovna škola (ISCED 1) ☐ Srednje obrazovanje / srednja škola (ISCED 2 / 3) ☐ Prvostupnik ili ekvivalentna razina (ISCED 6) ☐ Diplomski ili ekvivalentna razina (ISCED 7) ☐ Doktorski ili ekvivalentna razina (ISCED 8)
5. Online nasilje je zlostavljanje korištenjem digitalnih tehnologija. ☐ TOČNO ☐ NETOČNO	6. Pojam rodno uvjetovano nasilje koristi se za opisivanje bilo kojeg oblika nasilja – fizičkog, seksualnog, psihološkog, ekonomskog ili sociokulturnog – koji ima negativan učinak na tjelesno ili psihičko zdravlje, razvoj i identitet osobe, a posljedica je nejednakosti spolova, što znači da iskorištava razlike između muškaraca i žena. ☐ TOČNO ☐ NETOČNO
7. Cyber nasilje je poput offline nasilja, samo nije toliko ozbiljno, jer ne može imati fizičke posljedice. (Odaberi točan odgovor) ☐ TOČNO ☐ NETOČNO	8. Čin rodno uvjetovanog nasilja ukorijenjen je u nejednakosti između žena i muškaraca koja i dalje postoji u našem društvu. ☐ TOČNO ☐ NETOČNO
9. Online rodno uvjetovano nasilje: (Odaberi jedan odgovor) ☐ može imati ozbiljne posljedice. ☐ događa se samo na platformama društvenih medija.	10. Što NIJE zajedničko online rodno uvjetovanom nasilju i offline rodno uvjetovanom nasilju? (Odaberi točan odgovor) ☐ Online rodno uvjetovano nasilje ne može se dogoditi u obliku nasilja zvanom "uhođenje". To je specifično samo za offline rodno uvjetovano nasilje.

<p>☐ ima samo jedan oblik pojavljivanja.</p> <p>☐ gotovo uvijek je anonimnan.</p>	<p>☐ Seksualno uznemiravanje može biti počinjeno samo kao offline rodno uvjetovano nasilje.</p> <p>☐ Online rodno uvjetovano nasilje često se događa 24 sata, 7 dana u tjednu jer je žrtvi teže odmaknuti se od počinitelja nego kad se nasilje događa offline.</p> <p>☐ Intimni partner (dečko, djevojka, supružnik) ne može biti počinitelj online rodno uvjetovanog nasilja. To je specifičnije za offline rodno uvjetovano nasilje.</p>
<p>11. Jedan od alata koji omogućuje online rodno uvjetovano nasilje su pametni satovi. (Odaberi točan odgovor)</p> <p>☐ TOČNO</p> <p>☐ NETOČNO</p>	<p>12. Zloupotreba intimnih slika bez pristanka je (odaberite točan odgovor):</p> <p>☐ Nije vrsta online nasilja.</p> <p>☐ Cilja isključivo na žene i djevojke.</p> <p>☐ Djelomično je za to kriva osoba koja je dala drugoj osobi da je fotografira.</p> <p>☐ Nije toliko štetno za žrtve kao offline nasilje.</p>
<p>13. Svi činovi online nasilja (izaberite točan odgovor):</p> <p>☐ Mogu započeti online i nastaviti se offline, na primjer započeti na radnom mjestu, u školi ili kod kuće.</p> <p>☐ Nije moguće započeti offline nasilje i nastaviti ga u online svijetu.</p> <p>☐ Mora se cijelo vrijeme događati isključivo online.</p> <p>☐ Ne može ga počinuti osoba ili grupa ljudi koji su poznati žrtvi kao što je (bivši) intimni partner, školski prijatelj ili kolega s posla.</p>	<p>14. Online uhođenje (odaberi točan odgovor):</p> <p>☐ Najčešće ga čini netko tko je anonimnan žrtvi.</p> <p>☐ Ključna je taktika prisilne kontrole koja se koristi u nasilju među intimnim partnerima.</p> <p>☐ Gotovo nikad ne počinje prvim susretom u fizičkom (offline) svijetu, već se prvi susret događa isključivo online.</p> <p>☐ Žrtve ne prijavljuju depresiju i suicidalne ideje kao posljedice online nasilja.</p>
<p>15. Djevojke i žene koje su doživjele online nasilje su opreznije, pa stoga doživljavaju manje nasilja u offline svijetu. (Odaberi točan odgovor)</p> <p>☐ TOČNO</p> <p>☐ NETOČNO</p>	<p>16. Važna karakteristika cyber bullinga nad djevojčicama je (odaberi točan odgovor):</p> <p>☐ da se to ponavlja.</p> <p>☐ da se to događa isključivo online.</p> <p>☐ da se to događa isključivo od strane dječaka prema djevojčicama.</p> <p>☐ da se to češće događa prema mladićima nego prema djevojkama.</p>

17. Koliko se slažete sa sljedećim izjavama: (1 označava uopće se ne slažem, do 5 u potpunosti se slažem)

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Donekle se slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Svatko je dobrodošao u online prostor.					
Online nasilje je rodno neutralno.					
Digitalna arena (online svijet) postala je teren za niz nasilnih razgovora i uvjerenja.					
Offline zlostavljanje gore je od online zlostavljanja.					
Digitalni (online) i fizički (offline) prostori doživljavaju se kao jedna jedinstvena stvarnost (jedna sveobuhvatna stvarnost).					
Online nasilje manje je utjecajno i štetno za žrtve od offline nasilja.					
Da sam žrtva online nasilja, vjerujem da bi službe za provođenje zakona (policija, suci itd.) ozbiljno shvatile moj slučaj.					
Reagiram kad vidim govor mržnje prema djevojkama i ženama koje nađem na internetu (prijava, komentar u obranu...).					
Sredstva informacijsko-komunikacijske tehnologije mogu pridonijeti tome da online oblici rodno uvjetovanog govora mržnje postanu štetniji.					
Ako znate koristiti digitalne medije, nećete biti žrtva online nasilja.					
Metu internetskog zlostavljanja izložene su povećanom riziku od viktimizacije, zlostavljanja, upotrebe opojnih supstanci i školskih problema.					
Većina žrtava online nasilja povjeri se odrasloj osobi (roditelju ili učitelju) o svom iskustvu.					
Manja je vjerojatnost da će tinejdžeri online zlostavljati druge ako znaju da i njihovi prijatelji to ne rade.					
Oni koji sudjeluju u maltretiranjima u školi također će vjerojatno sudjelovati i u online maltretiranju.					
Većina osoba koje online zlostavljaju druge su izopćeni ili su zla djeca.					

Molimo vas da na sljedeća pitanja odgovorite u obliku kratkog odgovora. (Odgovori na pitanja su obavezni)

18. Online nasilje se premalo prijavljuje. Što mislite koji je razlog zašto ljudi ne prijavljuju čin online nasilja?
19. Zloupotreba intimnih fotografija osobe bez njezinog pristanka (slanje u druge grupe, javno objavljivanje...) nešto je što ima brojne posljedice na život žrtve. Da je žrtva vaš prijatelj_ica, što biste mu/joj rekli?
20. Vjerujete li da postoje neke situacije kada je djevojka ili žena, koja je žrtva online nasilja, djelomično odgovorna za ono što joj se dogodilo ili joj se još uvijek događa? Ako da, ukratko navedite te situacije.

6.3.2 Post test

1. Koji je tvoj rod? ☐ Muško ☐ Žensko ☐ Ne želim reći	2. Koliko imaš godina? _____
3. Živiš li u: ☐ Urbanom području? ☐ Prigradskom području ☐ Ruralnom području	4. Najviši završeni stupanj obrazovanja: (npr. ako si SAD u srednjoj školi, tvoj najviši završeni stupanj je "osnovno obrazovanje/osnovna škola") ☐ Osnovno obrazovanje / osnovna škola (ISCED 1) ☐ Srednje obrazovanje / srednja škola (ISCED 2 / 3) ☐ Prvostupnik ili ekvivalentna razina (ISCED 6) ☐ Diplomski ili ekvivalentna razina (ISCED 7) ☐ Doktorski ili ekvivalentna razina (ISCED 8)
5. Online nasilje je zlostavljanje korištenjem digitalnih tehnologija. ☐ TOČNO ☐ NETOČNO	6. Pojam rodno uvjetovano nasilje koristi se za opisivanje bilo kojeg oblika nasilja – fizičkog, seksualnog, psihološkog, ekonomskog ili sociokulturnog – koji ima negativan učinak na tjelesno ili psihičko zdravlje, razvoj i identitet osobe, a posljedica je nejednakosti spolova, što znači da iskorištava razlike između muškaraca i žena. ☐ TOČNO ☐ NETOČNO

<p>7. Cyber nasilje je poput offline nasilja, samo nije toliko ozbiljno, jer ne može imati fizičke posljedice. (Odaberi točan odgovor)</p> <p>☐ TOČNO</p> <p>☐ NETOČNO</p>	<p>8. Čin rodno uvjetovanog nasilja ukorijenjen je u nejednakosti između žena i muškaraca koja i dalje postoji u našem društvu.</p> <p>☐ TOČNO</p> <p>☐ NETOČNO</p>
<p>9. Online rodno uvjetovano nasilje: (Odaberi jedan odgovor)</p> <p>☐ može imati ozbiljne posljedice.</p> <p>☐ događa se samo na platformama društvenih medija.</p> <p>☐ ima samo jedan oblik pojavljivanja.</p> <p>☐ gotovo uvijek je anonimian.</p>	<p>10. Što NIJE zajedničko online rodno uvjetovanom nasilju i offline rodno uvjetovanom nasilju? (Odaberi točan odgovor)</p> <p>☐ Online rodno uvjetovano nasilje ne može se dogoditi u obliku nasilja zvanom "uhođenje". To je specifično samo za offline rodno uvjetovano nasilje.</p> <p>☐ Seksualno uznemiravanje može biti počinjeno samo kao offline rodno uvjetovano nasilje.</p> <p>☐ Online rodno uvjetovano nasilje često se događa 24 sata, 7 dana u tjednu jer je žrtvi teže odmaknuti se od počinitelja nego kad se nasilje događa offline.</p> <p>☐ Intimni partner (dečko, djevojka, supružnik) ne može biti počinitelj online rodno uvjetovanog nasilja. To je specifičnije za offline rodno uvjetovano nasilje.</p>
<p>11. Jedan od alata koji omogućuje online rodno uvjetovano nasilje su pametni satovi. (Odaberi točan odgovor)</p> <p>☐ TOČNO</p> <p>☐ NETOČNO</p>	<p>12. Zloupotreba intimnih slika bez pristanka je (odaberite točan odgovor):</p> <p>☐ Nije vrsta online nasilja.</p> <p>☐ Cilja isključivo na žene i djevojke.</p> <p>☐ Djelomično je za to kriva osoba koja je dala drugoj osobi da je fotografira.</p> <p>☐ Nije toliko štetno za žrtve kao offline nasilje.</p>
<p>13. Svi činovi online nasilja (izaberite točan odgovor):</p> <p>☐ Mogu započeti online i nastaviti se offline, na primjer započeti na radnom mjestu, u školi ili kod kuće.</p> <p>☐ Nije moguće započeti offline nasilje i nastaviti ga u online svijetu.</p> <p>☐ Mora se cijelo vrijeme događati isključivo online.</p> <p>☐ Ne može ga počinuti osoba ili grupa ljudi koji su poznati žrtvi kao</p>	<p>14. Online uhođenje (odaberi točan odgovor):</p> <p>☐ Najčešće ga čini netko tko je anonimian žrtvi.</p> <p>☐ Ključna je taktika prisilne kontrole koja se koristi u nasilju među intimnim partnerima.</p> <p>☐ Gotovo nikad ne počinje prvim susretom u fizičkom (offline) svijetu, već se prvi susret događa isključivo online.</p> <p>☐ Žrtve ne prijavljuju depresiju i suicidalne ideje kao posljedice online nasilja.</p>

što je (bivši) intimni partner, školski prijatelj ili kolega s posla.					
15. Djevojke i žene koje su doživjele online nasilje su opreznije, pa stoga doživljavaju manje nasilja u offline svijetu. (Odaberi točan odgovor) ☐ TOČNO ☐ NETOČNO	16. Važna karakteristika cyber bullinga nad djevojkama je (odaberi točan odgovor): ☐ da se to ponavlja. ☐ da se to događa isključivo online. ☐ da se to događa isključivo od strane dječaka prema djevojkama. ☐ da se to češće događa prema mladićima nego prema djevojkama.				
17. Koliko se slažete sa sljedećim izjavama: (1 označava uopće se ne slažem, do 5 u potpunosti se slažem)					
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Donekle se slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Svatko je dobrodošao u online prostor.					
Online nasilje je rodno neutralno.					
Digitalna arena (online svijet) postala je teren za niz nasilnih razgovora i uvjerenja.					
Offline zlostavljanje gore je od online zlostavljanja.					
Digitalni (online) i fizički (offline) prostori doživljavaju se kao jedna jedinstvena stvarnost (jedna sveobuhvatna stvarnost).					
Online nasilje manje je utjecajno i štetno za žrtve od offline nasilja.					
Da sam žrtva online nasilja, vjerujem da bi službe za provođenje zakona (policija, suci itd.) ozbiljno shvatile moj slučaj.					
Reagiram kad vidim govor mržnje prema djevojkama i ženama koje nađem na internetu (prijava, komentar u obranu...).					
Sredstva informacijsko-komunikacijske tehnologije mogu pridonijeti tome da online oblici rodno uvjetovanog govora mržnje postanu štetniji.					
Ako znate koristiti digitalne medije, nećete biti žrtva online nasilja.					
Mete internetskog zlostavljanja izložene su povećanom riziku od viktimizacije, zlostavljanja, upotrebe opojnih supstanci i školskih problema.					

Većina žrtava online nasilja povjeri se odrasloj osobi (roditelju ili učitelju) o svom iskustvu.					
Manja je vjerojatnost da će tinejdžeri online zlostavljati druge ako znaju da i njihovi prijatelji to ne rade.					
Oni koji sudjeluju u maltretiranjima u školi također će vjerojatno sudjelovati i u online maltretiranju.					
Većina osoba koje online zlostavljaju druge su izopćeni ili su zla djeca.					

Molimo vas da na sljedeća pitanja odgovorite u obliku kratkog odgovora. (Odgovori na pitanja su obavezni)

18. Online nasilje se premalo prijavljuje. Što mislite koji je razlog zašto ljudi ne prijavljuju čin online nasilja?

19. Zloupotreba intimnih fotografija osobe bez njezinog pristanka (slanje u druge grupe, javno objavljivanje...) nešto je što ima brojne posljedice na život žrtve. Da je žrtva vaš prijatelj, što biste mu/joj rekli?

20. Vjerujete li da postoje neke situacije kada je djevojka ili žena, koja je žrtva online nasilja, djelomično odgovorna za ono što joj se dogodilo ili joj se još uvijek događa? Ako da, ukratko navedite te situacije.

6.4 Radionica 6. Predložak za SWOT analizu

Scenarij 1:

Jelena, koja je nedavno prošla kroz težak prekid veze, spremna je ponovno započeti s izlascima. Prijatelji_će je potiču da isproba online dejtanje. Jasna je prirodno povjerljiva i ima nižu razinu digitalne pismenosti.

Zadatak:

Prema načelima **SWOT ANALIZE**, identificiraj: **snage + slabosti + prilike + prijetnje**, odnosno važne elemente/faktore s kojima bi se tvoj lik mogao susresti prilikom pokušaja online upoznavanja.

SNAGE	SLABOSTI
PRILIKE	PRIJETNJE

6.5 Literatura

1. Allen, A. (2022). An Intersectional Lens on Online Gender Based Violence and the Digital Services Act. <https://verfassungsblog.de/dsa-intersectional/>
2. Amudhan, S., Kumar Sharma, M., Anand, N. & Johnson, J. (2024). “Snapping, sharing and receiving blame”: A systematic review on psychosocial factors of victim blaming in non-consensual pornography. *Industrial Psychiatry Journal*, 33(1), 3–12.
3. Anderson, J. & Lee, K. (2017). The Internet & Intimate Partner Violence: Technology Changes, Abuse Doesn't. AEQUITAS – The Prosecutor's Newsletter on Violence against Women (16). <https://aequitasresource.org/wp-content/uploads/2018/09/The-Internet-and-Intimate-Partner-Violence-Technology-Changes-Abuse-Does-Not-Issue16.pdf>
4. Bansal, V., Leasure, E., Roth, C., Rezwan, M., Iyer, M., Pal, P., & Hinson, L. (2023). Help-seeking behaviours of those experiencing technology-facilitated GBV in Asia: implications for policy and programming. *Journal of Gender-Based Violence*, 7(2), 352–363.
5. Brečko, B. N. (2019). *Odklikni! Spletno nadlegovanje deklet: Raziskovalno poročilo*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za družboslovno informatiko. https://odklikni.enakostspolov.si/wp-content/uploads/2020/02/Odklikni_POROCILO_A4_12_2020web.pdf
6. Chen, Y., Wang, L., Guo, S. & Gu, Q. (2025). Violent or competitive? Unpacking adolescent cyber-aggressive behavior in text, video, and game context. *Frontiers in Psychology*, (16).
7. Chowdhury, N., Erman, D., Raihan, M. M. H., Marshall, Z., Datta, R., Aghajafari, F., Shankar, J., Sehgal, K., Rashid, R. & Turin, T. C. (2023). Intersecting Effects of Sexism, Racism, and Xenophobia on Gender-Based Violence Against Visible Minority Women: An Evidence Synthesis. Department of Family Medicine, Cumming School of Medicine, University of Calgary.
8. Collins, P. H., da Silva, E. C. G., Ergun, E., Furseth, I., Bond, K. D. & Martínez-Palacios, J. (2021). Intersectionality as Critical Social Theory: Intersectionality as Critical Social Theory. *Contemporary Political Theory*, 20(3), 690–725.
9. Cookson, T. P., Fuentes, L., Kuss, M. K. & Bitterly, J. (2023). Social norms, gender and development: A Review of Research and Practice. UN-Women Discussion Paper Series No. 42. United States, New York: UN-Women.
10. Council of the European Union. (2013). *Council recommendation of 22 April 2013 on establishing a Youth Guarantee (2013/C 120/01)*. EUR-Lex. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013XG0614\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52013XG0614(02))
11. De Silva de Alwis, R. (2024). A Rapidly Shifting Landscape : Why Digitized Violence is the Newest Category of Gender-Based Violence. *A Revue des Juristes de Sciences*, 25.
12. Dennehy, R., Meaney, S., Cronin, M. & Arensman, E. (2020). The psychosocial impacts of cybervictimisation and barriers to seeking social support: Young people's perspectives. *Children and Youth Services Review*, 112.

13. EC. (n.d.). What is gender-based violence? https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en
14. EIGE. (2020). Gender Equality Index 2020: Digitalisation and the future of work. https://eige.europa.eu/publications-resources/toolkits-guides/gender-equality-index-2020-report/when-gender-based-violence-goes-digital?language_content_entity=en
15. EIGE. (2022). Gender-based violence: Combating Cyber Violence against Women and Girls. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/combating_cyber_violence_against_women_and_girls.pdf
16. EIGE. (2024). Tackling cyber violence against women and girls: The role of digital platforms. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/tackling-cyber-violence-against-women-and-girls-role-digital-platforms?language_content_entity=en
17. EIGE. (n.d.). Glossary & Thesaurus. <https://eige.europa.eu/publications-resources/the-saurus/overview>
18. Fisher, C. B., Tao, X. & Ford, M. (2024). Social media: A double-edged sword for LGBTQ+ youth. *Computers in Human Behavior*, 156.
19. Fitoz, C. (2025). From Incels to Mercenaries: When Online Hate Becomes Real-World Violence. <https://www.techpolicy.press/from-incels-to-mercenaries-when-online-hate-becomes-realworld-violence/>
20. FRA. (2024). Harassment and violence against LGBTIQ people on the rise. <https://fra.europa.eu/en/news/2024/harassment-and-violence-against-lgbtq-people-rise>
21. Georgieva, M., Sabeva, P., Mahmud, S. & Sabeva, V. (2024). Handbook for youth workers working in the field of digital safety. Dobrich, Bulgaria: Follow me Association. https://www.researchgate.net/publication/382276511_Handbook_for_youth_workers_working_in_the_field_of_digital_safety#pf29
22. Hellevik, P. M. (2019). Teenagers' personal accounts of experiences with digital intimate partner violence and abuse. *Computers in Human Behavior*, 92, 178–187.
23. Hicks, J. (2021). Global evidence on the prevalence and impact of online gender-based violence (OGBV). K4D Helpdesk Report – Institute of Development Studies.
24. Holdsworth, A. (2024). The role of moral disengagement and lack of empathy in cyberbullying: How school nurses can respond. <https://www.familyandchildhealth.com/content/professional/the-role-of-moral-disengagement-and-lack-of-empathy-in-cyberbullying-how-school-nurses-can-respond/>
25. Iñigo, A. G. (2024). Portrayal and perception of gender norms in social media: Analysis of the “I'm just a girl” TikTok trend. Master thesis, School of Arts & Communication, Malmö University. <https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1884560/FULLTEXT02.pdf>
26. Kim, M., Ellithorpe, M. & Burt, S. A. (2023). Anonymity and its role in digital aggression: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 72.

27. Lesar, G. (2020). Načrtna in reflektirana uporaba tišine v socialnem delu. *Socialno delo*, 59(4), 275–291. https://www.revija-socialnodelo.si/mma/4_lesar.pdf/2020092413202402/
28. Lomba, N., Navarra, C. & Fernandes, M. (2021). Combating gender-based violence: Cyber violence. European Added Value Unit, Directorate-General for Parliamentary Research Services. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662621/EPRS_STU\(2021\)662621_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662621/EPRS_STU(2021)662621_EN.pdf)
29. Malinowska, A. (2017). Lost in representation: Disabled sex and the aesthetics of the 'norm. *Sexualities* 21(3).
30. Mijatović, D. (2022). No space for violence against women and girls in the digital world. <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/no-space-for-violence-against-women-and-girls-in-the-digital-world>
31. NSRVC. (2022). Practicing Digital Consent. <https://www.nsvrc.org/saam/2022/learn/practicingdigitalconsent#:~:text=Just%20like%20i%20person%20sexual,if%20you%20don't%20know>
32. O'Brien, M. (2024). Online violence: real life impacts on women and girls in humanitarian settings. <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2024/01/04/online-violence-real-life-impacts-women-girls-humanitarian-settings/>
33. Pandea, A. R., Grzemny, D. & Keen, E. (2019). Gender matters: A manual on addressing gender-based violence affecting young people. Council of Europe. <https://rm.coe.int/gender-matters-a-manual-on-addressing-gender-based-violence-affecting-/16809e1c34>
34. Pravice žrtev in prijava kaznivih dejanj (2024). Portal GOV.SI. <https://www.gov.si/teme/pravice-zrtev-kaznivih-dejanj/>
35. Prokopenko, E. & Hango, D. (2022). Bullying victimization among sexually and gender diverse youth in Canada. <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/75-006-x/2022001/article/00010-eng.htm>
36. Rajani, N. (2022). "I Bet You Don't Get What We Get": An Intersectional Analysis of Technology-Facilitated Violence Experienced by Racialized Women Anti-Violence Online Activists in Canada. *Canadian Journal of Law and Technology*, 19(2), 217–247.
37. Safe.si. (2024, avgust 23). *Safe.si raziskava: Vse več spletnega nasilja med osnovnošolci*. <https://safe.si/novice/safesi-raziskava-vse-vec-spletnega-nasilja-med-osnovnosolci>
38. Safe.si. (n.d.). Safe.si raziskava SID 2024: Spletno vrstniško nasilje med najstniki. <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2024-spletno-vrstnisko-nasilje-med-najstniki>
39. Sala-Torrent, M. & Planas-Lladó, A. (2024). Enhancing youth voices: Exploring community participation through youth workers. *Children and Youth Services Review*, 160. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740924001725?via%3Dihub>
40. Schroeder, J. (2020). Reinscribing gender: social media, algorithms, bias. *Journal of Marketing Management*, 37(3-4).

41. Smith, J., Jones, E. & Judson, E. (2020). What's in a name? A forward view of anonymity online. London, England: Demos. <https://demos.co.uk/wp-content/uploads/2023/02/Anonymity-FINAL-1.pdf>
42. Social Development Direct. (2022). Technology-Facilitated Gender-Based Violence: Preliminary Landscape Analysis. <https://www.sddirect.org.uk/sites/default/files/2023-07/Global%20Partnership%20TFGBV%20Preliminary%20Landscape%20Analysis.pdf>
43. Torp Løkkeberg, S., Ihlebæk, C., Brottveit, G., & Del Busso, L. (2023). Digital Violence and Abuse: A Scoping Review of Adverse Experiences Within Adolescent Intimate Partner Relationships. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(3), 1954-1965.
44. Tosaya, L. C. (2022). The Rise of Digital Misogynoir-Face: Exploitation of Stereotypes for Entertainment and Profit. Master thesis, University of Washington. <https://digital.lib.washington.edu/server/api/core/bitstreams/047b48ce-0c1c-4131-a27f-5c7cbdab1898/content>
45. UCL. (2024). Social media algorithms amplify misogynistic content to teens. <https://www.ucl.ac.uk/news/2024/feb/social-media-algorithms-amplify-misogynistic-content-teens>
46. UN Women. (2025). FAQs: Digital abuse, trolling, stalking, and other forms of technology-facilitated violence against women. <https://www.unwomen.org/en/articles/faqs/digital-abuse-trolling-stalking-and-other-forms-of-technology-facilitated-violence-against-women>
47. UNFPA. (2024). Invisible threats: Technology-Facilitated Gender-Based Violence (TFGBV) Against Persons with Disabilities. <https://northmacedonia.unfpa.org/en/publications/invisible-threats-technology-facilitated-gender-based-violence-tfgbv-against-persons>
48. UNFPA. (n.d.). Technology-Facilitated Gender-Based Violence: A Growing Threat. <https://www.unfpa.org/TFGBV>
49. UN-HABITAT. (2020). Harsh Realities: Marginalized Women in Cities of the Developing World. <https://unhabitat.org/harsh-realities-marginalized-women-in-cities-of-the-developing-world>
50. Van Ouytsel, J. & Dhoest, A. (2021). The prevalence, context and perceptions of sexting among non-heterosexual men from various generations in Belgium. *Computers in Human Behavior*, 126.
51. Vec, Tomaž (2002). Specifične komunikacijske tehnike v svetovalno-terapevtski praksi. *Socialna pedagogika (Ljubljana)*, letnik 6, številka 4, str. 405-429. URN:NBN:SI:DOC-YAQS2JXJ from <http://www.dlib.si>

Naslov: Handbook for Youth Workers on Online Gender-Based Violence

Autorice teksta: Nežka Agnes Vodeb, Zala Primorac, Alenka Drobnjak, Josipa Tukara Komljenović

Izdavač: Mreža mladih Hrvatske, Selska cesta 112c, 10000 Zagreb, Hrvatska

*Izdavač engleskog izdanja „Handbook for Youth Workers on Online Gender-Based Violence“,
Published by the MaMa Youth Network, Gosposvetska 5, SI - 1000 Ljubljana*

Izdanje: Online verzija

Lipanj, 2025.

MEDUSA

PARTNERS

COORDINATOR

Inštitut za proučevanje enakosti spolov (IPES)
Slovenia
ipes-si.org

CESIE
Italy
cesie.org

MREZA MLADIH HRVATSKE (MMH)
Croatia
www.mmh.hr

ZAVOD MLADINSKA MREZA MAMA (MaMa)
Slovenia
www.mreza-mama.si

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are solely those of the author(s) and do not necessarily reflect the views and opinions of the European Union or the National Agency. Neither the European Union nor the National Agency can be held responsible for them.

2022-2-SI02-KA220-YOU-000099917

**Co-funded by
the European Union**